DERODEANTRACIET

Voortgangsrapport 2014 - 2015

Over vooruitgang gesproken

Een voortgangsrapport schrijven is een beetje als met de auto rijden: voortdurend in de achteruitkijkspiegel kijken naar de weg die we achter ons laten en tegelijk de route die voor ons ligt verkennen. We laten daarbij onze route niet voorschrijven door een stem uit de GPS maar we kiezen ons traject op basis van ons eigen meerjarenplan. We naderen stilaan het einde van de etappe van deze beleidsperiode en maken ons klaar om de volgende etappe uit te stippelen.
Maar voor het zover is, kijken we voor 2014 even achteruit en voor 2015 vooruit.

We stellen in de eerste plaats vast dat justitie een prominent beleidsthema is en blijft. In het verlengde daarvan zien we ook dat detentie een issue is in het maatschappelijk gebeuren. Deze publieke belangstelling bekijken we met gemengde gevoelens. De pers voedt enerzijds de sensatiehonger en het zwart/wit denken van de publieke opinie soms met kortzichtige oneliners die een genuanceerd debat over het detentiebeleid onmogelijk maakt. Anderzijds hebben diverse media het voorbije jaar ook interesse getoond voor wat onder andere De Rode Antraciet met gedetineerden kan bereiken als daarvoor tijd, ruimte, middelen en goede wil bestaat. We rapporteren in dit rapport over deze activiteiten op cultureel en sportief vlak.

Toch was 2014 een 'ander jaar'. In tegenstelling tot vorige jaren hadden we vorig jaar geen grote blikvangers naar buiten maar belangrijke projecten naar 'binnen'. De Rode Antraciet bestond weliswaar tien jaar, maar in plaats van te vieren zetten we bakens uit voor de komende 10 jaar.

2014 was een experimenteerjaar voor onze werking met cultuurfunctionarissen. We ontwikkelden een profiel voor dit 'nieuw' type medewerker en zetten hen in enkele regio's in om dat profiel ook in praktijk te brengen. Cultuurfunctionarissen worden wellicht in de toekomst belangrijke pionnen om het cultuurleven binnen en buiten de muren nog meer met elkaar te verbinden.

2014 was ook een jaar waarin we belangrijke stappen zetten naar een modern personeelsbeleid. Heldere functieprofielen en eenvormige loonbarema's waren de eerste belangrijke stappen in een traject waarvan functioneringsbegeleiding, onthaal en professionaliseringsbeleid de volgende stappen zijn.

2014 werd ook een reflectiejaar. We actualiseerden onze missie en visie zodat we de komende maanden een helder referentiepunt hebben om de sport- en cultuurbeleidsplannen die we - als onderdeel van de beleidsplannen hulp- en dienstverlening - zullen ontwikkelen. Het resultaat van dit herbronningswerk presenteerden we ondertussen (11 maart) aan een breed publiek op een evenement in de Kazerne Dossin. Bekende en nieuwe partners onthaalden 'ons straf verhaal' enthousiast.

Hoewel 2014 dus een jaar was van enkele belangrijke interne projecten, mogen we niet vergeten dat onze medewerkers ondertussen op het terrein allerlei kleine en grote initiatieven ontwikkelden voor gedetineerden. Verschillende van deze projecten kregen positieve weerklank in de pers. Het team van De Rode Antraciet blijft met veel ambitie en volharding, in soms vaak moeilijke omstandigheden, voor mooie dingen zorgen. (Proficiat!)

In 2015 schrijven we ons in het algemeen strategisch plan voor hulp- en dienstverlening in en dragen we bij tot de realisatie ervan door te focussen op de speerpunten die het dichtst bij onze eigen missie liggen: de participatie van gedetineerden en de responsabilisering van de samenleving. Het komende jaar zullen we stappen zetten om deze doelstellingen naar een operationeel niveau te vertalen via de beleidsplannen voor sport en cultuur. De sport- en cultuurfunctionarissen zullen een belangrijke rol spelen in de vertaling ervan naar de concrete gevangeniscontext. De implementatie van de verworvenheden van het experiment staan daar voorop.

2015 blijft ook een jaar met een aantal interne uitdagingen. We vernoemden reeds de verdere uitrol van een modern personeelsbeleid. Daarnaast is communicatie een belangrijke uitdaging. Als organisatie met een sterke gedecentraliseerde werking moeten we inzetten op een stevige interne communicatie. Anderzijds verplicht ons 'straf verhaal' ons ook tot een doordachte externe communicatie.

2015 moet ook een jaar worden met zorg voor het team. De medewerkers van De Rode Antraciet maken de organisatie. Partners waarderen hun inzet, respecteren hun autonomie en rekenen op hun loyauteit binnen de penitentiaire context. De zorg voor de samenhang van het team is een uitdaging: verspreide werkplaatsen, verschillende aansturende actoren, plaatselijke contexten met mogelijkheden en onmogelijkheden en interne diversiteit (leeftijden, gender, opleiding en werkervaring, privéleven…) maken interne samenwerking tot een gedeelde verantwoordelijkheid van medewerkers, directie en bestuur. Stappen zetten in de richting van interculturalisering is daarbij een extra uitdaging.

Ik heb er alle vertrouwen in dat we met alle betrokken partijen er in zullen slagen de laatste rechte lijn van deze beleidsperiode goed aan te vatten zodat we ons in 2016 kunnen aanmelden voor een nieuwe beheersovereenkomst.

Maart 2015

Gunter Gehre

Voorzitter De Rode Antraciet vzw

Missie en visie

2014 stond in het teken van de opmaak van de nieuwe missie en visie van De Rode Antraciet.
De concrete aanleiding was de opdracht, binnen onze beheersovereenkomst, van de opmaak van een algemeen sport- en cultuurbeleidsplan.

Snel bleek dat, vooraleer we tot een dergelijk plan konden komen, het noodzakelijk was om onze missie en visie opnieuw scherp te stellen. Na meer dan 10 jaar cultuur en sport in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen en rekening houdend met de hedendaagse realiteit, was een terugblik en bovenal een vernieuwd toekomstperspectief aan de orde.

We liepen met de hele organisatie daartoe een intensief maar inspirerend traject, onder begeleiding van een externe deskundige, Els Tijskens (zelfstandig consulent).
Alle geledingen van De Rode Antraciet (bestuur, stakeholders, medewerkers, …) waren in dat traject betrokken.

We namen hierin alle relevante overwegingen mee:

- Meer gevangenissen en de uitbreiding van de capaciteit van de bestaande gevangenissen;
- Geen extra middelen om deze grotere uitdaging aan te gaan;
- De noodzaak tot een billijke herverdeling van mensen en middelen;
- De nood om keuzes te maken binnen de verhoogde werkdruk;
- De resultaten van de 'ronde van de gevangenissen' waarin we, op bezoek bij alle gevangenissen (Vlaamse gemeenschap en Justitie) de noden en wensen via een open dialoog verzamelden;
- De optie om de samenleving te responsabiliseren: cultuur en sport aanbieden stopt niet aan de poorten van een gevangenis;
- Onze opdracht om externen, op basis van onze expertise inzake context en doelgroep, toe te leiden naar de gevangenissen;
- De ambitie om domeinverantwoordelijke te zijn/worden voor de domeinen cultuur en sport;
- De resultaten van het traject met de cultuurfunctionarissen;
- De opdrachten vanuit de lopende beheersovereenkomst;
- Ons geloof in het belang van de participatie van gedetineerden bij de uitbouw en organisatie van het sport- en cultuuraanbod;
- Onze opdracht binnen het decreet op de Hulp- en Dienstverlening aan gedetineerden;
- Onze opdracht en verantwoordelijkheid binnen het lopende en nieuw opgemaakte (2015/2020) Strategisch Plan voor de Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden;
- Het belang van verankering/lokale aanwezigheid/draagvlak creëren in de gevangenissen voor het aanbod van sport en cultuur.

Dit alles resulteerde in een nieuwe missie en visie, die in december 2014 werd goedgekeurd door de Algemene Vergadering en die we op 11 maart 2015 (in de Kazerne Dossin) voorstellen aan een ruim publiek.

Deze nieuwe missie en visie zullen mee de basis bepalen voor onze dialoog met de overheid voor een nieuwe beheersovereenkomst (vanaf 2017) en dus een nieuw meerjarenbeleidsplan.

Missie

Elke mens maakt deel uit van de samenleving. In een gevangenis is dat niet vanzelfsprekend. De Rode Antraciet vzw werkt aan een maximale interactie tussen gevangenen en de buitenwereld.

Vanuit die drijfveer brengt De Rode Antraciet vzw een groepsaanbod van sport en cultuur in de gevangenissen van Vlaanderen en Brussel. Gevangenen krijgen hierdoor als mens de ruimte voor engagement, zelfontplooiing en sociale verbinding.

De Rode Antraciet vzw realiseert dit aanbod voor en met gevangenen. Met een netwerk van partners brengt De Rode Antraciet vzw zuurstof van buiten de gevangenis naar binnen. En realisaties en verhalen uit de gevangenis naar buiten.

Visie De Rode Antraciet vzw

Elke mens maakt deel uit van de samenleving.
In een gevangenis is dat niet vanzelfsprekend.

Met de eerste zin van haar missie maakt De Rode Antraciet vzw een sterk statement. Dit is geen recht dat moet worden opgeëist, maar dit is voor De Rode Antraciet vzw een vaststaand feit.

Tegelijk erkent De Rode Antraciet vzw de realiteit. Samenleven betekent relaties en affectieve verbindingen aangaan met anderen. In dat opzicht is elke gevangenis een samenleving in het klein. Gevangenen hebben er contact, interactie en ontmoetingen met medegevangenen, personeel, hulpverleners, enzovoort. Ze vormen een microsamenleving.

Toch maken gevangenen ook deel uit van de bredere samenleving, buiten de muren. Door de vrijheidsberoving en het traditionele gevangenismodel zijn de natuurlijke mogelijkheden tot interactie hier echter beperkter.

De Rode Antraciet vzw is gespecialiseerd in het werken binnen de gevangeniscontext. De organisatie helpt mogelijk maken wat niet vanzelfsprekend is: een noodzakelijke interactie tussen gevangenen en samenleving.

De Rode Antraciet vzw werkt aan een maximale interactie tussen gevangenen en buitenwereld.

De Rode Antraciet vzw zet zich in voor een maximaal tweerichtingsverkeer tussen gevangenen en de samenleving. Door haar permanente ondersteuning vormt De Rode Antraciet vzw een brug tussen mensen in gevangenschap en vrijheid. Beide partijen zijn daar bij gebaat.

Zolang er uitwisseling is met de buitenwereld blijven gevangenen als volwaardige mensen deel uitmaken van de samenleving. Het contact voorkomt isolement en vervreemding tijdens de periode van detentie en creëert kansen om later (opnieuw) aansluiting te vinden bij de samenleving.

Een menswaardige behandeling van gevangenen impliceert dat er gelegenheid is tot wisselwerking met de samenleving.

Vanuit die drijfveer brengt De Rode Antraciet vzw een groepsaanbod van sport en cultuur in de gevangenissen van Vlaanderen en Brussel.

Via een groepsaanbod van sport en cultuur brengt De Rode Antraciet vzw de buitenwereld binnen in de gevangenis. Dit is de kernactiviteit van de organisatie.

De Rode Antraciet vzw zet enerzijds in op **sport**. Sport is een universele taal. Als fysieke activiteit gaat sport gemakkelijk om met culturele en talige verschillen. Deelname aan georganiseerde sportactiviteiten doorbreekt de dagelijkse sleur en speelt in op de grote behoefte aan beweging in gevangenissen. Sport zorgt - als fysieke uitlaatklep - voor ontspanning, heeft een positieve invloed op de gezondheid en lichamelijke fitheid en draagt bij tot het welzijn van gevangenen en hun omgeving. Bovendien is sport een hefboom van sociale inclusie. Sport brengt mensen samen en geeft gevangenen de kans om deel uit te maken van een team of club. Het creëert een samenhorigheidsgevoel en helpt gevangenen om hun sociale en sportieve vaardigheden te oefenen.

Het aanbod sportieve groepsactiviteiten is breed en weerspiegelt trends in de samenleving. Het omvat binnen- en buitensporten zoals fitness, fitbal, crossfit, volleybal, voetbal en jongleren, alsook een initiatorcursus fitness (van de Vlaamse Trainersschool), start to run en (proef)projecten rond boksen, gezondheid en voeding of bewegen op voorschrift.

Anderzijds zet De Rode Antraciet vzw in op **cultuur**, via een bewuste keuze voor de sociaal-culturele methodiek met aandacht voor mens en samenleving. Door ontmoeting en informeel leren worden sociale, culturele en communicatieve competenties ontwikkeld. De activiteiten zijn zowel aanbodgestuurd als vraaggericht en op maat ontwikkeld. De Rode Antraciet vzw zorgt dat organisaties die in de buitenwereld projecten en vormingen aanbieden de weg vinden naar het gevangenispubliek. Zo wordt wat buiten leeft toegankelijk gemaakt voor mensen in een gevangeniscontext. Daarnaast zet de Rode Antraciet vzw ook zelf culturele activiteiten in de steigers.

Het eigentijdse aanbod van culturele groepsactiviteiten weerspiegelt wat er op artistiek en creatief vlak leeft in de samenleving. Het omvat lezingen, concerten, theaterstukken, film- en kookavonden, een goed uitgeruste en georganiseerde gevangenisbibliotheek, eigen gevangenismedia zoals Jail-TV, en Kaffee Détinee waarbij gevangenen in gesprek gaan met vrije burgers. De sociaal-culturele vormingen focussen op herstelgericht werken, zelfreflectie en zingeving, agressiebeheersing, verbondenheid en relaties met vrienden en familie.

De Rode Antraciet vzw streeft consequent naar een groepsaanbod dat voor verbinding en *empowerment* van mensen zorgt. Bij fit@cel of in de bibliotheek kunnen gevangenen individueel aan de slag, maar dit is steeds een opstap om aan te sluiten bij het groepsaanbod.

Het gevarieerde groepsaanbod van De Rode Antraciet vzw richt zich in de eerste plaats tot gevangenen. In de praktijk wordt soms ook de directe sociale omgeving betrokken, zoals familie en gezin, slachtoffers, medegevangenen en gevangenispersoneel.

De Rode Antraciet vzw heeft de ambitie om voor sport en cultuur het gezicht en aanspreekpunt te zijn in elke gevangenis in Vlaanderen en Brussel. De organisatie neemt de rol van **domeinverantwoordelijke** op en ijvert onophoudelijk voor een basisaanbod van sport en cultuur in de gevangenis. Als domeinverantwoordelijke heeft De Rode Antraciet vzw (1) expertise over het werken in een gevangeniscontext, (2) een dynamische en flexibele laboratoriumfunctie, (3) een netwerk binnen en buiten de gevangenis en (4) een gezamenlijke visie en missie.

Voor haar **expertise** put De Rode Antraciet vzw zowel uit eigen terreinwerk als uit betrokkenheid bij bestaande projecten. De organisatie kent het huidige aanbod, heeft voeling met gevangenen en hun context en leert ook van binnen- en buitenlandse praktijkvoorbeelden.

De Rode Antraciet vzw zorgt voor een dynamische en flexibele dienstverlening. Het aanbod sportieve en culturele groepsactiviteiten is zo gevarieerd dat de organisatie ermee kan experimenteren. De organisatie vervult een **laboratoriumfunctie**: voor elke gevangenis én voor de zeer uiteenlopende contexten zoekt en implementeert ze een aangepaste dienstverlening. Ze deelt de opgedane kennis over haar hele werkgebied zodat de inzichten op meerdere plaatsen kunnen worden ingezet ten voordele van gevangenen en samenleving.

Om een duurzame werking te garanderen, bouwt De Rode Antraciet vzw aan een geëngageerd **netwerk** van partners. De relatie met directie, personeelsleden, gevangenen en het brede werkveld krijgt veel aandacht. Het streefdoel is een lokale verankering met minimale fysieke aanwezigheid.

De Rode Antraciet vzw werkt overkoepelend en staat in Vlaanderen en Brussel garant voor een **eenduidige visie, missie en aanpak**, zowel inhoudelijk als op praktisch vlak.

Gevangenen krijgen hierdoor als mens de ruimte voor engagement, zelfontplooiing en sociale verbinding.

Door sport en cultuur in de gevangenis binnen te brengen, creëert De Rode Antraciet vzw een vrijplaats waar gevangenen niet op feiten en fouten worden aangesproken. Gevangenen zijn immers veel meer dan hun strafblad. Tijdens de sportieve en culturele groepsactiviteiten kunnen ze zich ontspannen in een gemoedelijke sfeer en zich fysiek en creatief uiten zonder barrières van onmacht of frustratie. De Rode Antraciet vzw schept binnen de gevangeniscontext een humane vrijplaats, waar de talenten en kwaliteiten van mensen centraal staan en gevangenen zich erkend voelen als mens.

In die veilige en ontspannen omgeving vinden gevangenen de mentale zuurstof om opnieuw vertrouwen te stellen in zichzelf en in anderen. Ze kunnen er werken aan een positief zelfbeeld en een volwaardige identiteitsbeleving, bijvoorbeeld door hun talenten te ontplooien of hun relaties met anderen te verstevigen. De Rode Antraciet vzw voorziet met haar activiteiten een kader waarbinnen gevangenen kansen grijpen om een engagement aan te gaan of initiatief te nemen. Zij gaan immers vrijwillig in op het groepsaanbod van sportieve en culturele activiteiten, maar hun deelname is niet vrijblijvend. Het aanbod is een uitnodiging om competenties te ontwikkelen, relaties te herstellen en verantwoordelijkheid op te nemen voor het eigen leven en dat van anderen. De Rode Antraciet vzw werkt vanuit de overtuiging dat elke mens, waar dan ook, kan werken aan een beter leven.

De werking van De Rode Antraciet vzw is gericht op herstel en sociale integratie. Via sport en cultuur nodigt de organisatie gevangenen uit om te sleutelen aan hun omgangsvormen en communicatieve vaardigheden. Ze stimuleert zelfreflectie bij gevangenen over de gevolgen van hun daden voor de slachtoffers, hun familie, de samenleving en zichzelf. Door het opnemen van hun verantwoordelijkheid bereiden gevangenen zich voor op een nieuwe start in de samenleving.

De Rode Antraciet vzw heeft een dynamische visie op herstel en begeleidt gevangenen in hun evolutie naar 'desistance'. Hierbij roepen gevangenen zelf een halt toe aan hun criminele gedrag, vanuit een volwaardige identiteitsbeleving en een evenwichtig zelfbeeld. Alle sportieve en culturele projecten van de organisatie ademen deze visie. Het project 'Slachtoffer in Beeld – in detentie' neemt een bijzondere plaats in. Dit is een diepgaand, herstelgericht vormingsaanbod dat focust op 3 doelstellingen: verhogen van inzicht in de gevolgen van feiten voor (eigen) slachtoffers, versterken van inleving met (eigen) slachtoffers en het stimuleren van het opnemen van verantwoordelijkheid

De Rode Antraciet vzw realiseert dit aanbod voor en met gevangenen.

Een groeiend aantal initiatieven van De Rode Antraciet vzw nodigt gevangenen uit om te participeren aan de ontwikkeling en organisatie van het sportieve en culturele aanbod. Die participatie kan verschillende vormen aannemen: informeren, adviseren, coproduceren of mee beslissen. De Rode Antraciet vzw zet zich in om de betrokkenheid en inbreng van de gevangenen bij haar aanbod te vergroten. De organisatie onderstreept de meerwaarde die een sterke betrokkenheid biedt aan gevangenen. Door participatie werken ze aan zelfontplooiing en krijgen ze de kans om hun talenten en mogelijkheden als mensen in te zetten.

De Rode Antraciet vzw onderschrijft het "Strategisch Plan Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden 2015-2020". Op bovenlokaal niveau zet de organisatie in op de domeinspecifieke optie "*tegen 2020 participeren gedetineerden actief aan de organisatie, uitbouw en bekendmaking van het hulp- en dienstverleningsaanbod in de gevangenis.*"

Met een netwerk van partners brengt De Rode Antraciet vzw zuurstof van buiten de gevangenis naar binnen. En realisaties en verhalen uit de gevangenis naar buiten.

Organisaties die sportieve en culturele activiteiten aanbieden in de samenleving vervullen een opdracht naar alle (kansen)groepen, ook naar leden van de samenleving die (tijdelijk) in de gevangenis verblijven. Veelal ontbreekt het zulke organisaties niet aan goede wil, maar wel aan ervaring of contact met de doelgroep. Hier neemt De Rode Antraciet vzw een brugfunctie op. Als expert op het kruispunt tussen sport en cultuur enerzijds en de gevangeniscontext anderzijds, zorgt zij als een soort van 'wegwijzer' dat organisaties die een aanbod verzorgen in de buitenwereld ook de weg vinden naar het gevangenispubliek.

Het is belangrijk dat sport en cultuur, bibliotheekwerking, sociaal-cultureel werk, aandacht voor gezondheid en gemeenschapsvorming worden doorgetrokken van buiten de gevangenis naar binnen. Het is de unieke werkwijze van De Rode Antraciet vzw dat zij externe partners in een projectmatige maar structurele samenwerking binnen de gevangenis brengt. Op die manier vergroot het maatschappelijk draagvlak en krijgt het aanbod van deze partners naar gevangenen een duurzaam karakter. Tegelijk heeft De Rode Antraciet vzw de ambitie om nog meer te investeren in tweerichtingscommunicatie en meer realisaties en verhalen uit de gevangenis naar buiten te brengen.

Voor haar aanbod kiest De Rode Antraciet vzw ook bewust om haar werking met vrijwilligers te continueren en uit te breiden. Het is een onderdeel van de responsabilisering van de samenleving en het versterkt het contact tussen gevangenen en de buitenwereld.

Tenslotte zet De Rode Antraciet vzw haar expertise en ervaring in om bij te dragen aan het maatschappelijk debat over de samenleving en mensen in gevangenschap. Via kennisdeling, sensibilisering en netwerking met diverse overheden en partnerverenigingen ijvert de organisatie voor een verdere humanisering van de gevangeniscontext.

De Rode Antraciet vzw onderschrijft het "Strategisch Plan Hulp- en Dienstverlening aan gedetineerden 2015-2020" en zet op bovenlokaal niveau in op de domeinspecifieke optie "*tegen 2020 responsabiliseren we professionele actoren die een groot verschil kunnen maken bij de realisatie van de doelstellingen uit het decreet.*"

Strategische doelstelling 1

Strategische doelstelling 1: De Rode Antraciet vzw realiseert een effectief en duurzaam cultuurbeleid in de Vlaamse gevangenissen met het oog op het verhogen van het aantal actieve gedetineerden op cultureel vlak.

1.1. De Rode Antraciet creëert in de Vlaamse gevangenissen een draagvlak en ruimte voor cultuur door overleg, verdere uitbouw van haar netwerk en de ontwikkeling van haar aanbod.

1.1.1. De Rode Antraciet participeert aan de overlegvergaderingen met de Vlaamse beleidscoördinatoren en andere relevante actoren zowel binnen als buiten de gevangenissen (indicator: aantal vergaderingen van De Rode Antraciet met de Vlaamse beleidscoördinatoren en relevante actoren zowel binnen als buiten de gevangenissen).

Realisaties 2014

Vanuit de ambassadeursgedachte kozen we er voor om in de beleidsteams van alle gevangenissen één afgevaardigde voor cultuur en sport te laten zetelen. Alle sociaal-cultureel werkers en alle sportfunctionarissen kregen op die manier één gevangenis toegewezen. Daarnaast zijn er nog een beperkt aantal cursusgevers die we afvaardigden.
Cultuurmedewerkers hebben regelmatig overleg binnen de diensten (VLOT, CORT, VOS, INTERACTIE, OBJECTIF, TOEKAN, …) die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het groepsaanbod in de gevangenissen.
Daarnaast nemen ze vaak deel aan de coördinatieteams, werkgroep cultuur, bibliotheek, ... overal waar het thema cultuur aan bod komt.

Evaluatie

- Er is nood aan meer fysieke aanwezigheid in de gevangenissen (i.f.v. draagvlak, behoefte detectie, …)
- Tegelijkertijd dringt zich een afweging op wie best op welke vergadering aanwezig is en of we op alle vergaderingen aanwezig moeten zijn? Is elk overleg even zinvol?

Planning 2015

We werken op dezelfde manier verder wat betreft de beleids- en coördinatieteams.
Wat de aanwezigheid in andere werkgroepen betreft, maken we telkens de afweging welke collega best waar naartoe gaat en of we op elk overleg aanwezig moeten zijn.

1.1.2. De Rode Antraciet staat in voor de opmaak van een algemeen cultuurbeleidsplan voor alle gevangenissen en voor een vertaalslag per gevangenis in functie van de mogelijkheden.

Realisaties 2014

Eind 2013 werd het startschot gegeven voor de opmaak van een overkoepelend format van het algemeen sport- en cultuurbeleidsplan. In 2014 werd dit proces verder gezet.
Het proces werd met zowel bestuurders, medewerkers als stakeholders doorlopen. Resultaat was de goedkeuring van een vernieuwde missie en visietekst.

Evaluatie

De keuze voor een nationaal format startte vanuit het mandaat binnen de beheersovereenkomst met de Vlaamse Overheid, werkt verbindend tussen medewerkers van de verschillende werkingsdomeinen van Vlaanderen onderling (betrokkenheid van het lokale forum op operationalisering en keuzes), tussen

gevangenissen onderling, … en houdt ruimte voor invulling op maat. De planning om in 2014 een algemeen plan af te leveren werd niet gehaald, ten bate van een bredere inbedding en betrokkenheid van stakeholders (intern en extern). Hierdoor koppelen we het algemene sport- en cultuurbeleidsplan eveneens aan het proces om te komen tot een nieuw en uitdagend meerjarenbeleidsplan.

Planning 2015

Vanuit het mandaat binnen de beheersovereenkomst en de beleidslijnen van De Rode Antraciet wordt een duidelijke kaart voor cultuur (en sport) aangereikt aan de lokale setting. Dit format wordt in 2015 afgewerkt en zal via de culturele medewerkers landen in de lokale gevangenissen. Het lokale forum rond cultuur rest de taak om samen te kiezen waar men wil eindigen en hoe hiertoe te komen. Resultaat is een gedragen werkinstrument dat beheerst, uitdaagt en innoveert voor de volgende jaren.

1.1.3. De Rode Antraciet bouwt haar bestaande netwerk verder uit met het oog op een breed cultuuraanbod.

Realisaties 2014

Cursuswerk

Voor het **cursuswerk** van de Rode Antraciet is een stevig netwerk nodig, vooral binnen de muren. In 2014 bouwden we verder aan de banden met organisatieondersteuners, trajectbegeleiders, directie, bewakend personeel, … Vaak blijven de contacten op een informeel niveau, maar deze zijn van onschatbaar belang. Vooral met het bewakend personeel zijn de contacten voornamelijk informeel: bij het elkaar kruisen in de gang, het openen van het cursuslokaal, het brengen en halen van de cursisten, … We maken er een gewoonte van om even uit te leggen wat we komen doen en waarom. We merken dat PBA's die weten wat ons werk inhoudt meer gemotiveerd zijn om de cursisten te laten deelnemen en de cursus vlot te laten verlopen. Hun directe band met de gedetineerden maakt hen een onmisbare schakel in ons werk.

Op een meer formeel niveau zijn er de contacten met justitieel welzijnswerk: organisatieondersteuners en trajectbegeleiding. De organisatieondersteuners kennen ons werk al langer. In 2014 was het dus vooral de zaak om de bestaande contacten te onderhouden: door informatie over ons aanbod (voornamelijk via de vormingsbrochure), informatieve mails met daarbij de vraag naar hun vormingswensen voor elke nieuw te plannen periode, telefonische contacten, duidelijke afspraken naar aanleiding van elke individuele cursus, enz. Voor gevangenissen die een cursus inplanden die voordien nog niet bij hen was doorgegaan en dus nog niet gekend was, werd een informatieve mail gestuurd naar de organisatieondersteuner. Deze werd dan binnen de gevangenis verder verspreid naar trajectbegeleiding en PSD, zodat zij gepaste kandidaat-deelnemers konden doorverwijzen.

Specifiek voor de gevangenis van Ruiselede zetten we extra in op de uitbouw van ons netwerk naar aanleiding van 10 dagen aanwezigheid in deze inrichting door 2 cursusbegeleiders van De Rode Antraciet voor begeleiding van de cursus 'Agressietraining'. Er waren informele contacten met zowat alle actoren op het lokale vlak.

In 2014 waren er contacten tussen het CAW, de beleidscoördinator van de gevangenis van Hasselt, de Opvoedingswinkel en De Rode Antraciet. We bekeken de mogelijkheden tot afstemmen, samenwerken en indienen van een project voor gedetineerde vaders en hun kinderen. Vrij snel zijn de ambities bijgesteld, omwille van het financiële plaatje. Toch is er een interessant contact uit gekomen voor De Rode Antraciet: de Opvoedingswinkel, waar we alvast aan informatie- en ervaringsuitwisseling deden.

Ook het netwerk buiten de muren bouwden we in 2014 verder uit.

In het kader van het uitbouwen van een netwerk rond vormingen 'stress' legden we in 2014 contacten met De 8, integratiecentrum in Antwerpen en met de dienst gezondheidspromotie van CM Leuven.

Deze contacten resulteerden enerzijds in een bezoek aan een cursus stress van De Rode Antraciet vzw in de gevangenis van Hasselt door de begeleiders van De 8, anderzijds zorgden de contacten met CM Leuven ervoor dat we in 2015 experimenteren met het aanbod aan cursussen en lezingen van CM in enkele gevangenissen.

Voor de cursussen 'Vader/moeder zijn in detentie' in Antwerpen en Hoogstraten werkten we samen met CKG Zon en Hei, onderdeel van Zorg-bedrijf Kindzorg en gezinsbegeleiding Antwerpen. Een gastspreker kwam tijdens de cursussen hun werking toelichten (kort omschreven: brugfunctie tussen gedetineerde ouder en kinderen / gezin buiten de muren, tijdens de detentie en de eerste periode erna). Deze samenwerking was wederzijds vruchtbaar: het CKG kreeg cliënten die dankzij hun voortraject tijdens onze cursussen al dieper hadden nagedacht over (hun) ouderschap binnen de context van detentie. Voor ons als cursusgevers was het een aanmoediging te weten dat het begonnen traject na de cursus kon voortgezet worden.

Wat betreft de cursus Agressietraining waren er contacten met vzw Touché, V.U.B. en ICOBA, kenniscentrum voor agressiebeheersing. De gesprekken met vzw Touché waren voornamelijk informatief: uitwisseling over nieuwe oriëntaties van ons beider organisaties, toekomstperspectieven en bevestigen van de wil om het contact 'warm' te houden voor een mogelijke toekomstige samenwerking.

Vanuit de V.U.B. kwam de vraag voor een gastcollege over Agressiebeheersing voor masterstudenten van de faculteit Criminologie. (Prof. Katrien De Koster). Blijkbaar zit hierover in het bestaande curriculum nog een lacune. Dit contact kan in de toekomst kruisbestuiving bieden.

De contacten met ICOBA waren voornamelijk inhoudelijk. Als expertisecentrum rond agressie is dit voor de toekomst van agressietrainingen in de penitentiaire context zeker blijvend een interessante partner.

Planning 2015

We willen in 2015 de reeds langer bestaande contacten verder blijven onderhouden en waarderen. De recentere contacten zullen we eveneens onderhouden en daarnaast ook verder verkennen om te zien welke mogelijkheden er nog zijn die misschien tot nu toe onbenut zijn gebleven. Meer concrete informatie hierover is terug te vinden bij de experimenten (zie 1.3.3.).

Projectwerk

Onderstaande **projecten** vormen een selectie van de initiatieven die De Rode Antraciet ondernam. Projecten en samenwerkingen zoals Parol! en Démos, ... komen verderop uitgebreid aan bod.

1) WORKSHOP 'Legislatief theater' met C-LINQ

Op zaterdag 1 februari 2014 organiseerde De Rode Antraciet samen met Ronald Matthijsen van C-LINQ (Den Haag, Nederland) een workshop 'legislatief theater' te Antwerpen: 'From law-breaking to law-making'.
In Servië waren het heel spannende tijden in de maanden januari - februari 2014. Na workshops 'legislatief theater' in de gevangenissen van Servië werden wetsontwerpen uitgewerkt door gedetineerden, ex-gedetineerden en mensen die werkzaam zijn bij het gevangeniswezen. Tijdens de workshops werd 'forum-theater' in scène gezet: een vorm van theater waarbij toeschouwers kunnen inspringen om de gang van het toneelspel over de omstandigheden in Servische gevangenissen te wijzigen, suggesties te doen, ... De interventies worden door juristen tot voorstellen verwerkt waarover gestemd kan worden. Het is de bedoeling dat deze voorstellen ook in het Servisch parlement zullen worden besproken.

Naast deze informatie over dit fascinerende, nooit geziene proces, waarin gedetineerden mee richting geven aan wetten die de omstandigheden binnen Servische gevangenissen wellicht zullen verbeteren, werd geoefend met beeldentheater, forumtheater, legislatief theater. Dit zijn allemaal vormen geïnspireerd door de Braziliaanse theatermaker Augusto Boal. (Ronald Matthijssen schreef twee boeken over Boal-theater).

Evaluatie

Een 25-tal deelnemers, enkele medewerkers van De Rode Antraciet en vele theatermakers (Sering vzw, Het Toneelhuis, UM4P, Victoria Deluxe...) beleefden een inspirerende dag. Voor De Rode Antraciet was de kennismaking met UM4P (You Move For Peace) interessant. In 2015 werken we samen met UM4P voor workshops 'forumtheater' rond het thema 'conflicten' en 'beter leren omgaan met conflicten'. UM4P is de jongerenorganisatie van de vredesbeweging Pax Christi.

2) THEMA-AVOND over 'De toekomst van detentie' met CURIEUS en VORMINGPLUS MECHELEN

Op 19 juni 2014 organiseerden Curieus, Vormingplus Mechelen en De Rode Antraciet een thema-avond over 'De toekomst van detentie' in de Openbare Bibliotheek van Mechelen. Aan het woord kwamen:

- Een Mechelse stadsgids die de 'gevangenis' in zijn historisch perspectief plaatste: hoe ging men in de Middeleeuwen met straffen om? Hoe evolueerde dit tot ons huidige systeem?
- Hans Claus, gevangenisdirecteur, schetste zijn toekomstperspectief: de wenselijkheid om niet langer gedetineerden vast te houden in grootschalige stapelhuizen, maar eerder in kleinschalige 'detentie-huizen', zodat een gedifferentieerde aanpak nodig is.
- Een ex-gedetineerde die vertelde over zijn verblijf in Leuven-Centraal en commentaar gaf bij het geschetste perspectief van 'De Huizen'.

De deelnemers waren erg ingenomen met deze (misschien iets te) 'volle' avond.

3) Uitwisseling over educatief werk in gevangenissen met Zwitserland met Centrum Basiseducatie Open School Mechelen, CVO Taxandria Turnhout, KLASBAK en de Fachstelle Bildung Im Strafvollzug Bist Schweiz

Op 6 maart 2014 was er een uitwisselmoment met 'Zwitserse collega's' in Mechelen. Na een 'Grundtvig Training Course' in Malta in september 2013 formuleerden enkele Zwitserse deelnemers de vraag om op werkbezoek te komen naar Vlaanderen. Naast het bezoek aan enkele Vlaamse gevangenissen en het observeren van lessen zowel binnen als buiten de gevangenis was er ook een informatieavond met verschillende mensen uit het werkveld.
De Rode Antraciet kreeg de kans om het 'niet formele leren', zoals De Rode Antraciet dit uitrolt in gevangenissen, te illustreren. Omdat het onderwijs in Zwitserland vooral 'formeel' is, vonden de deelnemers het verhaal over de kunstzinnige en sociaal-artistieke activiteiten van De Rode Antraciet erg inspirerend.

4) Kortfilm.be

Kortfilm.be is een digitaal magazine dat zich toespitst op kortfilms in Vlaanderen. Zij bieden een brede waaier aan rond het thema kortfilm: recensies, bekendmaking festivals en ondersteuning van organisaties bij het uitwerken van een aanbod rond kortfilm.
Op vraag van De Rode Antraciet stelden zij een programma van kortfilms en mogelijke gastsprekers samen, aangepast aan de gevangeniscontext. Dit programma werd in november uitgetest in de gevangenis van Gent.

Evaluatie

Het programma sloot heel erg aan bij de interesses van de gedetineerden. Door de verschillende varianten binnen Kortfilm (animatie, muziek, docu) aan bod te laten komen, wordt een heel breed publiek aangesproken. Door de keuze van specifieke films (weinig tekst, animatie, muziek) werden ook

anderstalige gedetineerden bereikt. Vanuit Kortfilm.be werd de samenwerking als heel positief geëvalueerd. In 2015 wordt minstens 1 gelijkaardige avond in een Vlaamse gevangenis georganiseerd.

5) Locus

In 2013 werden de eerste contacten tussen LOCUS en De Rode Antraciet gelegd. In 2014 werden deze verdergezet. De sociaal-cultureel werkers namen deel aan de LOCUS-TOER op 20 juni 2014. Daar gaven zij twee workshops over cultuur in de gevangenis voor mensen uit het lokale cultuurbeleid. In september organiseerden we samen een ontmoetings- en uitwisselingsmoment voor cultuurbeleidscoördinatoren, culturele centra en organisaties uit het lokale cultuurlandschap. Omwille van het beperkt aantal inschrijvingen stelden we dit moment uit naar 2015. Tijdens de afgelopen periode werden lokale contacten warm gemaakt om verder betrokken te geraken.

6) Digital storytelling

Vanuit de ervaring in de gevangenis van Sint-Gillis, waar er in 2013 voor het eerst gewerkt werd met de methodiek van digital story telling in samenwerking met Maks vzw., gingen we in 2014 opnieuw in Brussel met hen aan de slag. In de Leuvense gevangenissen werd er met dezelfde methodiek gewerkt met Mixtories vzw. Op deze manier bouwen we kennis en ervaring uit rond een methodiek die in de verschillende facetten van onze werking gebruikt kan worden.
In 2015 wordt, in samenwerking met Maks vzw, bekeken of er kan gewerkt worden aan een overkoepelend project in verschillende gevangenissen rond digital storytelling.

7) Het Lezerscollectief

Het lezerscollectief is een coöperatieve vennootschap die leesbegeleiders opleidt en begeleidt om in allerhande contexten leesgroepen op te richten. In deze leesgroepen wordt hardop voorgelezen, voor groepen volwassenen. Zij krijgen de kans te reageren op de verhalen en gedichten en komen zo op verhaal. De Rode Antraciet investeerde in de opleiding van een vrijwilliger, die mee in gevangenissen zal voorlezen.

8) Bond Zonder Naam

Bond Zonder Naam is een vzw die jaarlijks een eindejaarspakket samenstelt voor alle gedetineerden in Vlaanderen en Brussel. Er is samenwerking gegroeid om in dit pakket ook een suggestie met een educatieve meerwaarde in te sluiten. In 2015 wordt een briefwisselingsproject met gevangenen op punt gezet: Traliepost.

9) ROJM

ROJM is de afkorting van 'Regionaal Open Jeugdcentrum Mechelen', een jeugdhuis met veel initiatieven voor de allochtone jongeren in Mechelen. Met ROJM werd afgesproken om samen te werken voor specifieke initiatieven in de Mechelse gevangenis: stand-up comedy, film-programmatie...

10) Nieuwe culturele partners binnen project FRONTière

Binnen de West-Vlaamse gevangenissen werden diverse artistieke projecten uitgewerkt, die (in)direct een link maakten met de herdenking van WOI. Hiervoor werd een ruim netwerk van nieuwe culturele partners aangesproken: kunstencentrum Vrijstaat O (Oostende), Klein Verhaal (Oostende), Ballets CdelaB (Gent) en de Academie Menen. In 2015 wordt dit netwerk verder verstevigd door het opzetten van een nieuwe samenwerking.

11) Muziekcentrum 4AD (Diksmuide) en 4Ecluses (Duinkerke)

Voor een muziekproject in de gevangenis Brugge werd een samenwerking opgezet met de muziekclubs 4AD en 4Ecluses. Zij brachten enkele van hun artiesten mee naar de gevangenis om samen met de gedetineerden muziek te maken.

12) Nieuwe symfonische orkesten in functie van ons aanbod 'Orkest aan zet'

De Filharmonie is al jaren een vaste partner van De Rode Antraciet. Elk jaar brengen zij een aangepast klassiek concert in 1 Vlaamse gevangenis, onder de noemer 'Orkest aan zet'. De vraag vanuit de gevangenissen is echter groter dan het aanbod (slechts 1 concert per jaar). In 2014 schreven we verschillende andere orkesten aan met de vraag of zij een gelijkaardig aanbod kunnen doen. Zo zal in 2015 het Oost-Vlaams Symfonisch Orkest een concert verzorgen in de gevangenis van Gent en komt het orkest Artis Dulcedo naar de gevangenis van Brugge voor een uniek optreden.

1.1.4. De Rode Antraciet zet in de periode 2012-2014 tijdelijk bijkomende personeelsinzet in als cultuurfunctionaris volgens het bestedingsplan reserves en de daarin uitgetekende opdrachten en profiel van de cultuurfunctionaris.

Realisaties 2014

ALGEMEEN

In januari 2014 waren er 3 cultuurfunctionarissen in dienst die samen 1,65 VTE invulden. In dit laatste jaar van de cultuurfunctionarissen bouwden we vooral verder op de realisaties van 2013. Het bleef een zoekproces binnen de organisatie en voor de functie zelf.
De focus van de cultuurfunctionarissen lag in 2014 op het finaliseren van alle thema's en het uitwerken van een nieuw profiel 'cultuurmedewerker'.
Thema's waarrond gewerkt werd:

REGIO LIMBURG

Gerealiseerd: de noden en mogelijkheden van de Limburgse gevangenissen werden bevraagd. In 2013 organiseerden we de eerste denktank cultuur (met enkele culturele organisaties & beleidsmakers nadenken over cultuur in de gevangenis). Er was in 2014 ook een eerste contact met de cultuurverantwoordelijke van de provincie en de nieuwe cultuurbeleidscoördinator van de stad Hasselt. De cultuurfunctionaris en de lokale sociaal-cultureel werker onderzochten en schreven een visie 'cultuur' uit voor de gevangenis van Hasselt.

Verduurzaming: de denktank wordt jaarlijks verdergezet. De visietekst wordt gebruikt als visie cultuur in de gevangenis van Hasselt (en kan inspiratie vormen voor het cultuurbeleidsplan van De Rode Antraciet en andere gevangenissen). De tekst wordt ook gebruikt als vertrekpunt voor het actieplan Cultuur 2016-2018 voor de gevangenis van Hasselt.

De samenwerking tussen de cultuurfunctionaris en het Gesloten Federaal Centrum Tongeren werd in 2014 on hold gezet. Het GFC maakte in 2014 de overgang van een gevangenis naar een gesloten jongereninstelling. Bijgevolg werd er in overleg met de beleidscoördinator beslist dat het niet opportuun was om als cultuurfunctionaris te investeren in de regio Tongeren.

REGIO NOORDERKEMPEN

Gerealiseerd: bij het aantreden van de cultuurfunctionaris maakten we een verkenning van het lokale aanbod bij de gemeentebesturen, de cultuurbeleidscoördinatoren en de culturele stakeholders. Er volgde ook een verkenning van de noden en mogelijkheden in de gevangenissen van de Noorderkempen. We startten een regio-overleg op tussen de beleidscoördinatoren van de Vlaamse gemeenschap, de cultuurbeleidscoördinatoren van de 3 gemeenten in de Noorderkempen en De Rode Antraciet. Er was

ook een overleg en afstemming tussen de gevangenissen en erfgoed cel Noorderkempen. In 2014 stelden we ook de culturele kaart van de regio Noorderkempen en de provinciale instellingen van Antwerpen samen.

Verduurzaming: het regio-overleg en contacten met de cultuurbeleidscoördinatoren worden verdergezet en de culturele kaart van de regio wordt in de toekomst gebruikt door de sociaal cultureel werker.

FACILITEREN VAN TOEKOMSTIG NETWERKEN (DRAAISCHIJF)

Gerealiseerd: we voerden onderzoek rond noden/mogelijkheden/eigen veldtekening/aanpak vanuit andere organisaties/systemen. Een lange-termijn stappenplan voor een mogelijke netwerk-tool werd opgesteld, kader en doelstellingen werden onderzocht en uitgeschreven, een presentatie werd uitgewerkt die gebruikt kan worden bij netwerking (sensibilisering rond cultuur in detentie), opstart uitvoering stappenplan.
De netwerktool 'Rednet' stelden we samen aan de hand van de meest relevante noden aan informatie en het verzamelen van netwerken (bij collega's cultuur, contacten vanuit Prison Art Project, …). We formuleerden adviezen voor verdere stappen om in de toekomst te komen tot een meer efficiënte en gebruiksvriendelijke tool.

Verduurzaming: Rednet biedt kansen om efficiënter te netwerken en kennis- en netwerkdeling te vergemakkelijken. Deze netwerktool blijft alle netwerken verzamelen van cultuur binnen De Rode Antraciet en is voor de hele organisatie op ieder tijdstip aanvulbaar en consulteerbaar. In 2015 bekijken we hoe het opgebouwde netwerk van belendende actoren met de sportfunctionarissen gedeeld kan worden. Aangezien sport door De Rode Antraciet steeds meer als middel wordt gebruikt, bevat het netwerk van de sportfunctionarissen steeds meer relevante actoren en organisaties voor beide werkingsterreinen.

WAT DOEN WE MET NIEUWE CULTUUR AANBIEDERS

Gerealiseerd: plan uitgeschreven, o.a. om de gegevens van iedere nieuwe aanbieder eenvormig te registeren, te bewaren en te delen via een uniforme aanmeldingsvragenlijst en begeleidende brief.

Gepland: denkpistes uitwerken met de werkgroep SCW i.v.m. kansen en ruimte die we nieuwe aanbieders kunnen geven.

Verduurzaming: efficiënter samenwerken doordat we de nieuwe aanbieders optimaal kunnen inzetten en hun gegevens i.v.m. hun aanbod kunnen bewaren op lange termijn.

SUBSIDIEKANALEN

Gerealiseerd: de opdracht werd afgebakend. We maakten een plan op en archiveerden subsidiedossiers. We verzamelden tips en suggesties voor de opmaak een gedegen subsidiedossier. Voor de hele organisatie beheren we subsidiedossiers en -kanalen op één plaats. De directie en coördinatoren hebben op deze manier steeds een accuraat overzicht.

Verduurzaming: we beheren onze subsidieaanvragen efficiënter. We doen aan kennisdeling binnen onze organisatie en netwerk. Daarnaast is het archief door iedereen binnen De Rode Antraciet op ieder tijdstip aanvulbaar en consulteerbaar.

LOCUS

Gerealiseerd: we verkenden gemeenschappelijke doelstellingen tussen onze werking en deze van LOCUS. Er werd een samenwerking opgezet voor minstens drie jaar. Op de LOCUS-toer 2014 begeleidden de cultuurfunctionarissen samen met de sociaal cultureel werkers een workshop en praktijktafel in het kader van kunsten en lokaal cultuurbeleid. In september 2014 organiseerden we een studiedag 'gedetineerden als bijzondere doelgroep' voor cultuurbeleidscoördinatoren en de cultuurfunctionarissen van de grote cultuurhuizen. Deze studiedag is omwille van te weinig deelnemers uitgesteld naar 2015.

Verduurzaming: LOCUS blijft een belangrijke link naar mogelijke partners in het lokale cultuurbeleid. In 2015 plannen we lokale studiedagen over 'cultuur in een gevangenis' voor Cultuurbeleidscoördinatoren en cultuurfunctionarissen van de grote cultuurhuizen.

LINK MET VORMINGSWERK

Gerealiseerd: onderzoek van pistes hoe vormingswerk ook een plaats kan krijgen binnen de netwerkdeling cultuur van De Rode Antraciet.

Gepland: overleg met vormingswerk i.v.m. mogelijkheden, een overzicht maken van vormingsinstellingen relevant voor detentie om van hieruit toeleiding mogelijk te maken.

Verduurzaming: alle werkgroepen cultuur binnen De Rode Antraciet zijn dan actief betrokken bij de duurzame kennis- en netwerkdeling.

VERDUURZAMING AANBOD/PROJECTEN

In 2014 werkten we verder aan het traject rond verduurzaming van het cursusaanbod en de sociaal culturele projecten. Verduurzaming was het thema van de AV in december 2013. Op basis van de inbreng van de verschillende aanwezigen stippelden we een traject voor 2014 uit. In eerste instantie brachten we enkele good practices van verduurzaming in kaart. (Vooral de bibliotheekwerking binnen de gevangenissen is een mooi voorbeeld van verduurzaming).
De Rode Antraciet staat niet alleen in de zoektocht rond verduurzaming. In Démos vonden we hierin een waardevolle partner. We gingen samen op zoek naar wat verduurzaming voor ons betekent en welke aspecten hierin belangrijk zijn. Elke organisatie vertaalde deze definitie en de belangrijke aspecten binnen de eigen werking. In een tweede fase werkten we aan een gemeenschappelijke tekst rond verduurzaming.
In 2015 wordt, in eerste instantie door Démos, onderzocht of ook andere organisaties met dit thema aan de slag willen. Er wordt gedacht aan een gemeenschappelijk intervisietraject rond verduurzaming.

DIVERSITEIT

In de veelheid van taken bleek diversiteit een thema dat we uiteraard wel belangrijk vinden maar waar we, in samenspraak met de werkgroep SCW van De Rode Antraciet besloten om hier geen prioritair thema van te maken.

DENKTANK CULTUUR

Er bestaat een denktank cultuur die op afroep kan samengeroepen worden. Dit gebeurde voor het laatst in december 2013.

Evaluatie

Aan het einde van het traject van de cultuurfunctionarissen maakten we een SWOT-analyse van onze ervaringen als cultuurfunctionaris.

SWOT Cultuurfunctionaris (CF)
• STERKTES
- Meer aanbodverstrekkers binnen de muren in de regiowerking
- Profilering in de cultuursector
- Expertise-deling en versterking
- Lange termijn denken
- Samenwerking CF en SCW in de regiowerking
- Ervaring en expertise van De Rode Antraciet zorgt voor geloofwaardigheid van de CF
- Tijd en ruimte voor inhoudelijk thema's (vb. verduurzaming, subsidies, …)
- Regiowerking: focus op lokaal cultuurbeleid

Netwerk bovenlokaal cultuurbeleid en de denktank (vb. Démos, Locus, …)
Ervaring in de gevangeniscontext

• ZWAKTES
Praktische omkadering en de afhankelijkheid van anderen
Te weinig interactie met de werkgroep sociaal-cultureel werk
Veel onduidelijkheden bij de start in het CF takenpakket
Ervaring: belang van het kennen van de gevangeniscontext en de regio
Zeer individueel. De overkoepelende thema's zijn geen teamverantwoordelijkheid
Korte termijn van het CF-project tegenover het lange termijn denken

• KANSEN
Partnerships
Verduurzaming van projecten.
Inkapseling in het regionale cultuurbeleid
Terugplooien op de 'fond', werk beheersbaar maken in 20 gevangenissen
Veel culturele spelers willen iets doen
Nood aan profilering in de regionale socio-culturele sector: De Rode Antraciet moet zichzelf nog meer op de kaart zetten

• BEDREIGINGEN
Teveel van buitenaf? Geen voeling context/doelgroep
Besparingen bij Cultuur in steden, gemeentes en provincies
Lokale invulling van het profiel van de Organisatie Ondersteuner
Praktische omkadering
Wegvallen van de vormingsagenten
Afhankelijkheid van Justitie
Veel goede ideeën maar wie volgt het praktisch op?
De groei van het aantal gevangenissen en gedetineerden
Veeleisend/hoge verwachtingen vanuit de gevangenissen (Vlaamse gemeenschap en Justitie)
Krimpend budget van de culturele partners
Log systeem van de gevangenis vraagt een dosering. Enthousiasmeren versus afremmen
Verrechtsing van de samenleving. Draagvlak voor het werken met gedetineerden

Vanuit de ervaringen als cultuurfunctionaris en bevestigd door de SWOT-analyse stelden de cultuurfunctionarissen een "nieuw profiel" voor de sociaal cultureel werker op (dat werd bevestigd op de Raad van Bestuur), bestaande uit drie hoofdopdrachten.

1) Basiswerking sociaal cultureel werk
De basis van het nieuwe profiel blijft de basiswerking sociaal cultureel werk in de lokale gevangenis waar je als sociaal cultureel werker verankerd bent. Het is enkel mogelijk om culturele activiteiten en/of projecten te realiseren in die gevangenissen waar je de context goed kent. Het is ontzettend belangrijk om de gevangenis, het personeel, de doelgroep, … te kennen en voeling te houden met de realiteit van de lokale gevangenis.

2) Netwerking lokaal cultuurbeleid
Het is ontzettend belangrijk om in te zetten op een netwerk binnen het lokale cultuurbeleid. Samenwerkingsverbanden zijn niet enkel gekoppeld aan specifieke projecten, maar vormen de basis voor een duurzame relatie in de toekomst (mogelijks in de vorm van effectieve samenwerkingsakkoorden).

3) Inhoudelijke overkoepelende thema's
Een aantal thema's zijn belangrijk voor elke sociaal cultureel werker. Bedoeling is om deze thema's te verdelen zodat de expertise binnen de werkgroep cultuur van De Rode Antraciet gedeeld en verzekerd wordt.
Welke thema's hiervoor in aanmerking komen, wordt in 2015 beslist op basis van de evaluatie van het traject afgelegd door de cultuurfunctionarissen.

Nieuw profiel sociaal cultureel werker

• STERKTES

Domeinverantwoordelijke zijn
Lange termijn denken
Ervaring en expertise van De Rode Antraciet zorgt voor geloofwaardigheid
Tijd en ruimte voor inhoudelijk thema's (vb. verduurzaming, subsidies, …)
Regiowerking: focus op lokaal cultuurbeleid
Netwerk bovenlokaal cultuurbeleid en de denktank (vb. Démos, Locus, …)

• ZWAKTES

Binnen en buiten netwerken vraagt tijd die we niet altijd hebben. We moeten een goede balans vinden.

• KANSEN

Maatschappij responsabiliseren op een structurele manier
Verduurzaming: het evenwicht houden tussen verduurzamen en innovatie
Inkapseling in het regionale cultuurbeleid en eventueel extra middelen
Terugplooien op de 'fond', werk beheersbaar maken in 20 gevangenissen
Nood aan profilering in de socio-culturele sector: De Rode Antraciet moet zichzelf meer op de kaart zetten
Onze rol als domeinverantwoordelijke opnemen. Op termijn zal dit meer kwalitatief aanbod in de gevangenissen genereren

• BEDREIGINGEN

De groei van het aantal gevangenissen en gedetineerden
Veeleisend/hoge verwachtingen vanuit de gevangenissen (Vlaamse gemeenschap en Justitie)

Vragen en uitdagingen:

- Structureel aanbod
  Wat doen we wel, wat doen we niet? Wat is een structureel aanbod? Zetten we hier op in binnen dit nieuwe profiel?

- Draagvlak in de maatschappij
  Geen sterkte, maar hier willen we wel op inzetten, kan één van de thema's zijn om mee te nemen.

- Cultuur = (te) breed (eerder een zwakte voor De Rode Antraciet dan specifiek voor de CF)

- Terugplooien op de 'fond'. Hoe ons werk beheersbaar maken in 20 gevangenissen?

Planning 2015

In 2015 willen we het nieuwe profiel van de sociaal cultureel werker implementeren, de overkoepelende thema's bepalen en verdelen binnen de werkgroep.

1.2. De Rode Antraciet realiseert een kwalitatief en gevarieerd cultuuraanbod naar alle gedetineerden (prioritaire doelgroep), hun sociale omgeving en de penitentiaire sector.

1.2.1. In 2016 is er in elke gevangenis, in functie van de plaatselijke mogelijkheden, een cultuuraanbod voor gedetineerden, dat door de Rode Antraciet is geïnitieerd.

Realisaties 2014

In 2013 haalden we de prinses Mathildeprijs binnen voor het project **'Voorleesverhalen'** en werden de voorbereidingen getroffen om in 2014 het aanbod in de gevangenissen te brengen. Om een zo groot mogelijk aantal gevangenissen te kunnen bedienen, werkten we met vrijwilligers. Nadat de eerste cursussen werden gegeven en op punt gesteld door een stagiair en een medewerker, werden de vrijwilligers geleidelijk aan ingeschakeld. De cursus kadert binnen het versterken van de band tussen gedetineerde ouders en hun kinderen. Omwille van hun detentie kunnen ouders immers veel van hun ouderlijke taken niet opnemen. De bedoeling van de cursus is dat gedetineerde ouders een verhaal voorlezen voor hun kinderen dat op dvd wordt opgenomen. De kinderen kunnen daar dan elke avond naar luisteren en zo zijn de ouders toch een beetje aanwezig bij hun kinderen.

In het voorjaar werd het project **'Ouders als onderzoekers'** in de gevangenis van Gent met succes afgerond. De begeleiding gebeurde in samenwerking met VCOK vzw en de Universiteit van Gent. De oorspronkelijke onderzoeksgroep van gedetineerde ouders slonk (door vrij gaan en transfers van gedetineerden) naar een groep van 4 vaders en 1 moeder, maar werd daardoor niet minder geëngageerd.

Sinds september 2014 heeft De Rode Antraciet ingezet op de verduurzaming van het succesvolle project **'Prison Art Project'** – ONGEZIEN. Een onderzoek werd gestart naar de mogelijkheden om structurele creatieve ateliers te organiseren binnen de muren van de verschillende gevangenissen van Vlaanderen en Brussel. We gingen hierbij na welke samenwerkingen er nu al zijn, of ze structureel zijn, ingebed in een bepaald beleid(- splan), een financieringsstroom, … Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om hierbij kunstacademies te betrekken.

Het cultuuraanbod per gevangenis vindt u achteraan bij deze Strategische Doelstelling.

Evaluatie

Er tekenden 12 gevangenissen in op het aanbod van de **Voorleesverhalen** en in 10 gevangenissen werd het met succes uitgevoerd. In Hasselt werd er zowel op de vrouwen- als op de mannenafdeling een cursus georganiseerd. De cursus in Berkendael werd na één dag afgelast wegens een miscommunicatie over de noodzakelijke video-opnames. In Brugge voltooide slechts 1 vader het traject.

De resultaten van het onderzoek **'Ouders als onderzoekers'** werden verzameld o.b.v. 52 (van de 120 verspreide) vragenlijsten in de gevangenis van Gent. De resultaten werden door onze onderzoeksgroep meermaals vakkundig gepresenteerd aan collega gedetineerden, personeelsleden van de Vlaamse gemeenschap (CORT XL) en het directieteam. Het zette heel wat in gang binnen de muren van de gevangenis van Gent.

Het is belangrijk voor de inbedding van het **Prison Art Project** om een correct beeld te krijgen van de mogelijkheden en moeilijkheden waar we mee te maken hebben in functie van de implementatie van structurele ateliers. De inventarisatie en evaluatie van de mogelijkheden per gevangenis (via de studie van de verschillende actieplannen en dagdagelijkse praktijken per gevangenis) geven ons zicht op de huidige mogelijkheden. Verkennende gesprekken met mensen in het veld leren ons de moeilijkheden om kunstacademies (formeel onderwijs) in te zetten binnen de complexe context van het gevangeniswezen.

Planning 2015

Blijven investeren om de cursus **voorleesverhalen** in elke gevangenis één of tweemaal te kunnen organiseren. Gezien het vrijwilligersbestand sterk is uitgebreid, kunnen we deze cursus dan ook volledig op vrijwilligers laten draaien, praktisch en inhoudelijk ondersteund door een medewerker.

'Ouders als onderzoekers' in de gevangenis van Gent, 6 maand later... wordt nog een overleg georganiseerd met directie en geïnteresseerde personeelsleden van de Vlaamse gemeenschap en Justitie, waar de balans wordt opgemaakt.

In 2015 starten we ook een experiment op waarin we een overzicht willen krijgen van het bestaande **aanbod rond ouder-kind relaties** in elke gevangenis. Afhankelijk van de lokale actoren bestaat er immers heel wat, maar we merken dat men vaak niet op de hoogte is van wat andere gevangenissen doen rond ditzelfde thema en hoe ze dit concreet aanpakken. In een eerste fase willen we van elke gevangenis de verantwoordelijke spreken over wat er concreet gebeurt en hoe het aanbod eruit ziet. Dit overzicht willen we dan terug verspreiden naar de verschillende gevangenissen om zo inspiratie te geven en ook meer dialoog over ouder-kindrelatie tot stand te brengen tussen de verschillende gevangenissen.
Op basis van dit overzicht zullen we zelf ook beter weten waar er nog hiaten zijn en welk aanbod we vanuit De Rode Antraciet hierin kunnen bieden.

In 2015 experimenteren we in de gevangenis van Hasselt met een **aanbod door middel van 'transversale vorming' op basis van een behoeftenonderzoek bij gedetineerden en hun ruimere sociale context.**
Het is de bedoeling om zoveel mogelijk Vlaamse partners én Justitie te betrekken bij dit experiment om op deze wijze gemeenschappelijke doelstellingen te realiseren als team. Doelstelling is een rationalisering van inzet van mensen en middelen te bekomen, naast een inhoudelijke kruisbestuiving.
We willen het project lokaal verankeren door het betrekken van plaatselijke partners.
Door het extrapoleren van de kritische succesfactoren van dit experiment willen we een model van projectwerking op poten zetten dat bruikbaar is in andere penitentiaire inrichtingen.

Tegen eind april 2015 verwachten we een overzicht te hebben per gevangenis van de verschillende hefbomen binnen de actieplannen om **structurele kunstzinnige ateliers** in te kunnen plannen. De mogelijke problemen, mogelijkheden om organisaties of vrijwilligers in te zetten om kunstateliers te begeleiden en/of te organiseren worden in kaart gebracht. Een SWOT analyse van de verschillende opties wordt gemaakt, om uiteindelijk een globaal beeld in een visietekst om te zetten. VOCVO (Vlaams Ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs) is één van de partners die we begin 2015 in onze informatieronde contacteren.

De basis van het **nieuwe profiel** sociaal cultureel werker blijft het sociaal cultureel werk in de lokale gevangenis waar je verankerd bent. Het is enkel mogelijk om culturele activiteiten en/of projecten te realiseren in die gevangenissen waar je de context goed kent. Het is ontzettend belangrijk om de gevangenis, het personeel, de doelgroep, … te kennen en voeling te houden met de realiteit van de lokale gevangenis.

<u>1.2.2. Het cultuuraanbod is gedifferentieerd zodat de gevangenispopulatie in al haar diversiteit haar gading kan vinden met bijzondere aandacht voor gedetineerden met een etnisch-cultureel diverse achtergrond. Hiertoe investeert De Rode Antraciet in een aangepast (inhoud en aanpak) aanbod, de promotie van dit aanbod en de versterking van de competenties van de medewerkers in het werken met deze doelgroep.</u>

Realisaties 2014

Binnen het project **FRONT(ière)** werden extra inspanningen gedaan om gedetineerden van diverse etnisch-culturele achtergrond te bereiken. Door te kiezen voor artistieke werkvormen (dans, video) waarbij taal geen prominente rol speelt, stond het aanbod open voor iedereen.

Ook het werken met anderstalige begeleiders (Engels en Frans) had een grote aantrekkingskracht bij niet-Nederlandstalige gedetineerden. De mix van etnisch-culturele diversiteit werd hierdoor een stuk groter. Verschillende groepen leerden elkaar beter kennen en er ontstond meer wederzijds begrip voor elkaar.

In de gevangenissen van Brussel is een minderheid van de gedetineerden Nederlandstalig. Door het inzetten van begeleiders met zelf een migratie-achtergrond, bereikten we in het project **Digital story Telling** voornamelijk gedetineerden met een etnisch-cultureel diverse achtergrond.

Bij het project **Ravage** (gevangenis van Leuven Centraal) werd gekozen om te werken met gedetineerden op de B vleugel. Dit zijn allemaal gedetineerden die veroordeeld werden maar geen recht hebben op wettig verblijf in België. Zij worden verondersteld het grondgebied te verlaten na afloop van hun detentie. Voor deze doelgroep is er weinig tot geen cultuuraanbod in de gevangenis. Door binnen het project Ravage specifiek voor deze doelgroep te kiezen, verplichtten we ons ertoe om zeer laagdrempelig te werk te gaan. Gezien het grote verloop op deze afdeling was het niet zo evident om een groep samen te houden gedurende de volledige looptijd van het project. Het doel van het project was niet enkel de verwezenlijking van de digitale verhalen, maar zeker zo sterk het werken aan eigenwaarde en zelfrespect.

In de gevangenis van Mechelen kreeg het thema **"50 jaar migratie" van Marokko naar België** aandacht: de Mechelaar Pita Saïd vertoonde de film 'Niet zijn thuis', over de migratie van zijn vader naar België. Ook de ervaringen van de tweede generatie kreeg aandacht in deze film, die werd ingeleid en nabesproken met een grote groep. Ook een allochtone stand-up comedian werd geprogrammeerd.

De **cursussen** van De Rode Antraciet staan open voor alle gedetineerden die het Nederlands voldoende beheersen (waarbij de definiëring van 'voldoende' afhankelijk is van de concrete cursus). In ons aanbod willen we recht doen aan de diversiteit binnen de gevangenispopulatie. Er zijn de eerder actieve cursussen binnen de cluster 'communicatieve en sociale vaardigheden', die gemiddeld genomen het jongste publiek aantrekken. Daarnaast zijn er de cursussen waar de 'denkers' hun gading meer vinden, bijvoorbeeld 'Hoe kijk ik naar mijn straf' of 'Relaties'.
We merken dat ons publiek op etnisch-cultureel vlak zeer divers is. Het feit dat we al die verschillende culturen rond de tafel krijgen, werkt op zich al verbindend.
Op basis van onze ervaringen van de voorbije jaren werden werkvormen en inhouden aangepast zodat recht wordt gedaan aan deze diversiteit.
In alle cursussen is er aandacht voor eenvoudig taalgebruik en een afwisseling van talige en niet-talige werkvormen. Dit om deelname ook haalbaar te maken voor gedetineerden met een eerder beperkte woordenschat en taalkennis. (Dit zijn dan niet alleen anderstaligen, maar bijvoorbeeld ook laaggeletterden.).
In de gebruikte voorbeelden en rollenspellen zorgen we voor herkenbare situaties, waarin ook culturele, etnische en religieuze achtergronden als factoren worden opgenomen. Zo kunnen conflictsituaties die aan bod komen bijvoorbeeld gaan over onbegrip voor cultuurgebonden gewoontes zoals bidden of dragen van specifieke kledij.
In de cursussen waarin communicatie een belangrijk onderdeel vormt (Omgaan met lastige situaties, Agressietraining, Kom op voor jezelf) krijgt ook interculturele communicatie zijn plaats: hoe ontstaan misverstanden tussen mensen uit verschillende culturen, hoe belangrijk is non-verbale communicatie om je boodschap over te brengen aan iemand van een andere cultuur, enz.

Tijdens de cursussen voorleesverhalen mochten deelnemers hun verhaal voor hun kinderen voorlezen in de taal die ze met hen spreken. Dit werkte zeer drempelverlagend voor anderstaligen.

Als cursusgever zijn we er voortdurend op gericht om recht te doen aan en ruimte te creëren voor ieders uniciteit en identiteit. Het gaat dan vaak om zeer concrete en beperkte zaken die we doen, maar die voor de betrokkene een groot verschil maken in zich erkend en gezien voelen door de groep. Bijvoorbeeld: in de cursus 'Relaties' (waarin verbinding met anderen centraal staat, en dus ook de verbinding met de eigen cultuur) kan muziek aan bod komen uit ieders land van herkomst. Ook de andere deelnemers krijgen iets

te horen wat ze op een bepaald niveau kunnen begrijpen en dat hen een zicht geeft op een cultuur die ze niet of slechts beperkt kennen.

De Rode Antraciet ontwikkelde in 2014 een **nieuw evaluatiesysteem** voor haar vormingen. In deze evaluatie wordt o.a. gepolst naar de vormingsverwachtingen - en behoefte van de deelnemers. Op basis van de verkregen gegevens zal De Rode Antraciet haar vormingsaanbod kunnen aanpassen aan de vraag en diversiteit binnen de muren. Het nieuwe evaluatiesysteem treedt in werking in januari 2015.

De Rode Antraciet maakte **promotiefilms** voor de cursussen 'Slachtoffer in beeld' en 'Agressietraining', in samenwerking met Phara de Aguirre en Jan Leyers. Per cursus werden 2 versies gemaakt: een versie voor promotie bij gedetineerden via het intern videokanaal van de gevangenis en daarnaast een versie voor awareness bij het brede publiek. https://www.youtube.com/watch?v=8s_xAmlYIOY.
(Verwijzers kunnen die films vinden op onze site. Wat de gedetineerden betreft: zij kunnen in principe de films bekijken via het intern videokanaal. Het blijkt dat het technisch aanvankelijk in enkele gevangenissen nog strop liep - wegens de format - om de films te tonen).

<u>1.2.3. Het cultuuraanbod is gekend (bij gedetineerden en toeleiders) en er is een toeleidingsbeleid waardoor de participatie verhoogt.</u>

Realisaties 2014

Ook in 2014 kregen alle gevangenissen een exemplaar van onze **brochure met het cultuuraanbod**. Deze is in de eerste plaats gericht aan directie, beleidsmedewerkers, organisatieondersteuners, trajectbegeleiders en PSD. Ook op onze website is de laatste versie van deze brochure telkens terug te vinden. In deze brochure krijgt nieuw aanbod een prominente plaats, zodat ook dit voldoende gekend geraakt. Er zijn concrete tips voor toeleiding naar ons aanbod opgenomen. Per cursus wordt ook telkens de doelgroep aangegeven, zodat de juiste mensen kunnen toegeleid worden.
In de Hulpgevangenis van Leuven verliep de promotie en toeleiding naar onze cursussen in 2013 vrij moeilijk. In samenspraak met de toeleiders binnen de gevangenis werd er een jaaroverzicht gemaakt voor de verschillende cursussen waarbij telkens de korte inhoud, de doelstellingen en de doelgroep vermeld stond. Dit werd ruim verspreid in de gevangenis. Het resultaat was dat voor de cursussen in 2014 de toeleiders sneller geïnformeerd waren en op die manier ook langere tijd op voorhand gedetineerden konden warm maken voor een cursus. Voor de cursussen in 2014 was er in de Hulpgevangenis geen enkel probleem om genoeg geïnteresseerden in de cursus te krijgen.

Voor de gedetineerden trachten we te werken via andere kanalen. Zo verspreiden we voor elke cursus **folders** met een aantrekkelijke foto en duidelijke, beknopte uitleg over de cursus. Door de informatie die we bezorgen aan toeleiders, worden gedetineerden vaak aangesproken wanneer een cursus voor hen geschikt zou zijn.

De Rode Antraciet maakte **promotiefilms** voor de cursussen 'Slachtoffer in beeld' en 'Agressietraining' in samenwerking met Phara de Aguirre en Jan Leyers. Per cursus werden 2 versies gemaakt: een versie voor promotie bij gedetineerden via het intern videokanaal van de gevangenis en daarnaast een versie voor awareness bij het brede publiek:

- https://www.youtube.com/watch?v=8s_xAmlYIOY
- https://www.youtube.com/watch?v=z0EHfdskrCE

We merken dat **mond-aan-mond-reclame** het beste werkt in de gevangenis. De stap naar vorming is voor veel gedetineerden een stap in het onbekende. Een vriend die enthousiast vertelt over De Rode Antraciet, verlaagt de drempel dan enorm. We spelen hierop in door tijdens elke cursus over ons volledige aanbod te vertellen, aan te kondigen welke cursussen nog gepland zijn in die specifieke gevangenis, en de deelnemers te vragen om mensen warm te maken die baat zouden hebben bij deze nog geplande cursussen.

Bij Slachtoffer in Beeld werken we, gezien het minder evidente thema, al jaren met **laagdrempelige infosessies voor gedetineerden**. Vaak is dit met de participatie van een ex-deelnemer, wat drempelverlagend en stimulerend werkt. Bijna iedereen van zulk info-moment stroomt door naar de intakegesprekken.

Workshops aanbieden voor het personeel is een andere manier om onze doelgroep indirect te bereiken. Via proeven van methodieken, begeleiders aan de tand voelen en een getuigenis, maken we veel enthousiasme en betrokkenheid los. Best is de groep zo ruim mogelijk samengesteld: trajectbegeleiders, PSD, geestelijke verzorgers, directie, Penitentiair personeel.
In mei ging zulke workshop met succes door in Mechelen. We kunnen ook aansluiten op reguliere teamvergaderingen, want ervaring leert dat rechtstreekse informatie brengen op een enthousiaste interactieve manier, het engagement verhoogt.

In de gevangenis van Sint-Gillis werd er zowel tijdens het project Zinneke als Digital story telling gewerkt met informatiesessies. Daar konden gedetineerden meer informatie krijgen over het verloop en de inhoud van de projecten. Gevolg hiervan was dat gedetineerden die hier aanwezig waren, veel beter op de hoogte waren van de inhoud van het project, er bewuster voor kozen om deel te nemen en vol te houden.

Bij De Rode Antraciet is er een beleid van **afvaardiging (ambassadeurs) in de beleidsteams**, eventueel coördinatieteams. Die participatie is een kracht, want op deze manier kan ons aanbod rechtstreeks toegelicht worden en kan de vraag mee 'gestuurd' worden. Op een integere manier zetten medewerkers zich in om 'het beste' en dus 'het meest geschikte' aanbod voor 'hun' gevangenissen te bepalen.

Evaluatie

Voor het cursuswerk merken we dat de verschillen tussen de gevangenissen groot zijn, wat betreft de toeleiding, en dit zowel kwantitatief (soms moeten we meer dan de helft van de kandidaten weigeren, andere cursussen worden afgelast wegens gebrek aan deelnemers) als kwalitatief (zitten de juiste deelnemers in de cursus, bv. hebben alle kandidaten voor de cursus 'Vader/moeder zijn in detentie' wel kinderen?).
Over de folders krijgen we heel wisselende feedback. Sommigen vinden de foto's zeer sprekend en aantrekkelijk, anderen net drempelverhogend. De tekst wordt meestal positief geëvalueerd: duidelijk, bondig en overzichtelijk. We merken dat het onmogelijk is om een folder te maken die voor iedereen aantrekkelijk is.
Slachtoffer in Beeld maakte een evaluatie van de inspanningen en resultaten qua toeleiding en maakte op basis daarvan een checklist van aandachtspunten om het draagvlak te vergroten.

Planning 2015

In 2015 willen we de bestaande kanalen verder gebruiken, en daarnaast op zoek gaan naar alternatieven om ons aanbod bekend te maken.
Wat er mogelijk is om de doelgroep te bereiken, verschilt sterk van de ene gevangenis tot de andere. Waar mogelijk willen we op groepsmomenten aansluiten om gedetineerden rechtstreeks aan te spreken (bv. op kinderbezoeken voor de cursus 'Vader/moeder zijn in detentie).
Eind 2015 evalueren we onze inspanningen met een constructieve insteek, bij Slachtoffer in Beeld.

In een aantal gevangenissen (bv. Gent en Brugge) is men volop bezig met de ontwikkeling van diverse TV-kanalen waar de gevangenis zelf inhoud kan aan geven. Zo kunnen deze kanalen gebruikt worden om info te geven over het algemene hulp - en dienstverleningsaanbod. De Rode Antraciet zal deze evolutie van nabij opvolgen en gebruik maken van deze nieuwe mediavorm binnen de gevangenis om ook het eigen aanbod bekend te maken aan de gedetineerden.

<u>1.2.4. De Rode Antraciet ontwikkelt jaarlijks één nieuw sociaal-cultureel of sociaal-artistiek project</u>

Realisaties 2014

Cell's Kithen en Prison Art
In 2014 zetten we, conform onze planning, verder in op de afronding en verduurzaming van Cell's kitchen en Prison Art/Ongezien. Voor gevangenissen die daar op intekenden, was er een aanbod workshops creatieve expressie.

Dit jaar zijn de *vormingen stress en muziek* als try-outs enkele malen doorgegaan.

Project FRONT(ière)
In 2014 werd binnen West-Vlaanderen de aftrap gegeven van een groot aantal activiteiten ter herinnering aan WO I. Het leek ons heel belangrijk de gedetineerden binnen de West-Vlaamse gevangenissen (Brugge, Ieper en Ruiselede) niet alleen vanuit hun leefwereld in de gevangenis te laten toekijken naar deze herdenking maar hen actief te laten participeren zodat ook zij bewust zijn van de impact die WO I had op onze samenleving. Thema's als respect, dialoog, verdraagzaamheid zijn heel belangrijk hierbij. We trokken deze thematiek door naar de gevangenis en zijn bredere context. De gevangenis is momenteel nog te vaak afgesloten van de samenleving. Er is als het ware nog een duidelijke 'grens' die beide werelden van elkaar scheidt. Door het opzetten van een dialoog over de gevangenismuren heen trachtten we onze doelgroep en de samenleving een stuk dichter te brengen en 'de grens' een stuk te doorbreken. Op deze manier kan een meer wederzijdse tolerante houding en begrip voor elkaar ontstaan. Dit was het vertrekpunt van het cultureel project FRONT(ière), die zowel verwijst naar WO I in West-Vlaanderen ('het front') als naar de grens (frontiére) tussen gevangenis en buitenwereld waar onze doelgroep mee moet leren omgaan. Binnen het project werden 4 artistieke trajecten uitgestippeld.

<u>Traject brieven - foto's Vrijheid</u>
Het project FRONT(ière) ging van start met de oproep van fotograaf-studenten van de Stedelijke Academie Menen aan gedetineerden binnen de West-Vlaamse gevangenissen om hen een verhaal te bezorgen. Vertrekvraag voor het verhaal: beschrijf een plaats die jou een sterk gevoel van 'vrijheid' geeft. Een 20-tal gedetineerden (mannen en vrouwen) uit de gevangenissen van Brugge, Ieper en Ruiselede gingen in op deze vraag. In kleinere groepjes en individueel gingen ze tijdens de maanden februari/maart 2014 aan de slag om hun verhaal op brief te zetten. De brieven werden dan per post verstuurd naar de studenten van de Stedelijke Academie Menen. Zij kregen een 6-tal weken om op basis van een verhaal een fotografisch werk te maken. In mei kwamen de studentfotografen en de deelnemende gedetineerden samen tijdens een ontmoetings- en toonmoment in de gevangenis. Nadien werden alle resultaten getoond in het Stadsmuseum van Menen.

<u>Traject beeld aan het woord</u>
In het voorjaar 2014 werd in de gevangenis Ieper het traject 'Beeld aan het Woord' opgestart in samenwerking met Parol!, een Europees schrijf- en kunstproject in diverse Europese gevangenissen. Gedetineerden leerden gedichten en haiku's schrijven. Inhoudelijk uitgangspunt was het thema 'grenzen en conflicten'.Vervolgens maakten de deelnemers een beeld bij hun gedicht/haiku. De resultaten van Beeld aan het woord werden mee opgenomen in de tentoonstelling 'Kijken door tralies' (zie traject verder). In 2015 worden ze getoond tijdens de overzichtstentoonstelling van het Europees project Parol! in Brussel.

<u>Traject theater, video & dans</u>
Het grootste traject van het project FRONT(ière) ging door in de gevangenis Brugge. Onder de noemer 'Parallel Lines' maakten gedetineerden via theater, video en dans een artistieke voorstelling. Er werd gedurende een 12-tal weken heel intensief gewerkt met een vaste groep gedetineerden (12 personen). Centrale vraag: hoe gaan gedetineerden om met 'grenzen' en welke rituelen komen dan naar boven. De deelnemende gedetineerden kregen de ruimte om hun eigen beleving te vertellen. Het werkproces resulteerde uiteindelijk in de voorstelling Parallel Lines. Er gingen 4 publieksmomenten door voor een heel gevarieerd en breed publiek. Ruim 400 personen kwamen naar de voorstelling kijken.

Traject tentoonstelling: kijken door de tralies. Werken van gedetineerden rond oorlog en conflicten.
In de gevangenis van Ieper werd op verschillende vlakken rond het centrale thema 'Oorlog en conflicten' gewerkt. Gedetineerden kregen hierbij de kans zich creatief te uiten (tekenen, schilderen, beeldend werk, ...) en zo hun eigen verhaal te vertellen. De resultaten werden gebundeld in de tentoonstelling 'Kijken door tralies' in een expositieruimte van het Vleeshuis te Ieper.

Evaluatie

De verduurzaming van de projecten *Cell's Kithen / Prison Art* werd niet afgerond in 2014.

Er is een publiek voor de *vormingen stress en muziek*, door de lage drempel trekken ze een diverse doelgroep aan.

Het *project FRONT(ière)* heeft heel wat grenzen binnen de West-Vlaamse gevangenissen afgetast, ja zelf doorbroken. De gevangenismuren werden via diverse artistieke interventies als het ware een stuk opengebroken zodat ook de bredere samenleving zicht kreeg op wat er zich binnen de gevangenis afspeelt. Het waren de gedetineerden zelf die op verschillende manieren rond de herdenking van WO I hebben gewerkt. Ze kregen de kans hun beleving hierover en hun eigen verhaal aan een breder publiek te vertellen. Sommigen van hen werden zelf aangezet om een persoonlijke grens te verleggen en zo tot een rijkere ervaring te komen. De resultaten werden niet binnenkamers gehouden maar net naar buiten gebracht. Zo ontstond er een interactie tussen de samenleving en het 'gesloten' instituut die de gevangenis nog teveel is.

Planning 2015

Workshops creatieve expressie zitten, ook in 2015, in ons structureel aanbod. Deze workshops worden begeleid door betaalde freelancers.
In 2015 zoeken we verder uit welke potentiële partners het creatief aanbod in gevangenissen mee kunnen garanderen.

Ook dit jaar zullen de vormingen stress en muziek doorgaan. Voor beide zijn contacten gelegd met andere partners om dit aanbod te realiseren (voor stress: zie experimenten cursusaanbod).

1.2.5. De Rode Antraciet functioneert als draaischijf voor sociaal-culturele en sociaal-artistieke projecten in gevangenissen, en stimuleert innovatie op dat vlak.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet besliste een database aan te maken die het netwerk van haar medewerkers 'cultuur' zou centraliseren. Hierin zouden alle gegevens gemakkelijk kunnen worden geraadpleegd en aangepast waar nodig. Er werd een bevraging gedaan bij verschillende organisaties, hoe zij aan interne netwerkdeling doen: zowel de brede sociale sector als de kleinere creatieve profitsector. In onze zoektocht richtten we ons op: veel verschillende methodes, gegevens verzamelen over methodes en hun efficiëntie voor ons werk en onze noden.

Evaluatie

We beslisten voorlopig de gegevens te verzamelen in een Excel-bestand. Het bestand is ondertussen operationeel. De verschillende werknemers dienen hun contacten, alsook de aard van het project, datum en verloop ervan in te voegen.

Planning 2015

Alle werknemers voeren hun contacten in het systeem in, raadplegen het systeem en passen aan waar nodig. Op deze manier wordt het netwerk bekend voor alle werknemers en kan er gemakkelijk geput worden uit bestaande contacten voor nieuwe projecten. Ondertussen zoeken we naar een meer gebruiksvriendelijker toepassing (vb. Access).

1.2.6. De Rode Antraciet ondersteunt de werking van de gevangenisbibliotheken.

Realisaties 2014

De Vlaamse regering keurde begin 2014 het ontwerpconvenant voor de ondersteuning van de gevangenisbibliotheken goed, en wel voor de periode 2014 - 2019. De Rode Antraciet was niet betrokken bij de vernieuwing van deze tweede generatie convenanten. De Rode Antraciet blijft wel actief het gevangenisbibliotheekwerk ondersteunen, via de **collegagroep** en via **leesbevorderingsinitiatieven**.

De collegagroep medewerkers gevangenisbibliotheken

In 2014 vond er slechts één samenkomst van de collegagroep medewerkers gevangenisbibliotheken plaats, en wel in de gevangenis van Mechelen op 26 november 2014. (Ook in het voorjaar zou een collegagroep plaats vinden in Oudenaarde, maar wegens ziekte van de lokale medewerker werd dit bezoek aan uitgesteld).
Tijdens de achtste samenkomst van de collegagroep konden we enkele nieuwe gezichten verwelkomen: Tom Ryckx (Antwerpen), Ilse Marquenie (Beveren), Sarah Michielsen (St. Gillis). Uiteraard waren ook de mensen van het eerste uur aanwezig. Iedereen werd met veel zorg welkom geheten door de equipe van Mechelen: Leen Lion, directeur; Rita Van de Wiele, bibliothecaris; Eve Schippers, beleidscoördinator. De hoofdmoot van de samenkomst was een bezoek aan de verruimde gevangenisbibliotheek, met een toelichting door Lydia Raeymaekers, bibliotheekmedewerker. De ruimte van de gevangenisbibliotheek werd groter door een belendende ruimte te annexeren om boeken en tijdschriften te tonen. Vrijwilliger Lien Houwen gaf een toelichting hoe de bibliotheek behulpzaam is om tijdens het kinderbezoek vaders te ondersteunen bij het voorlezen voor hun kindje. Ook werd uitgelegd hoe in Mechelen een 'samen lezen'-groep voor gedetineerden is georganiseerd: telkens een kort verhaal en een gedicht. Vervolgens wordt er gepraat over wat de lectuur oproept. De methodiek van het 'Lezerscollectief' wordt gehanteerd.
Tijdens het vergadergedeelte werd uitleg gegeven over het overleg met FOD Justitie over de verzuchtingen van de collegagroep inzake 'ICT en gevangenisbibliotheken'; een delegatie van de collegagroep werd bij dit overleg betrokken en kon een eigen nota voorleggen. De knelpunten inzake ICT en de verschillende gevangenisbibliotheken werden verder geïnventariseerd. Ook werden tips uitgewisseld om te kunnen inspelen op de heel diverse leesbehoeften van een super diverse bevolking. Tenslotte werd stilgestaan bij de rol van de provincies. De eerste convenanten over de ondersteuning van de gevangenisbibliotheken werden nog ondertekend door de provincies, die de gevangenisbibliotheken vooral ondersteunden door middelen te voorzien voor de collecties. Nu de taken van de provincies worden beperkt en zij geen 'persoonsgebonden aangelegenheden' meer kunnen behartigen, kunnen de provincies niet anders dan hun steun aan het gevangenisbibliotheekwerk af te bouwen. Lynn Moerenhout, aanwezig vanuit het 'Vlaams Agentschap Sociaal-Cultureel Werk' nam deze bekommernis mee naar Brussel.

Evaluatie

De formule is voor de nieuwkomers in de sector steeds inspirerend: een 'andere gevangenisbibliotheek' bezoeken, kunnen uitwisselen met collega's, knowhow delen, de kans krijgen om met elkaar te overleggen.

Planning van de collegagroep 2015

In 2015 is de collegagroep uitgenodigd in Dendermonde (voorjaar) en in Beveren (najaar). In 2016 zal een bezoek aan de gevangenisbibliotheek in Oudenaarde gepland worden.

Lokale werkgroepen 'bibliotheek' en 'provinciale steun'

In een aantal gevangenissen nemen onze medewerkers deel aan de lokale werkgroepen bibliotheek. Dit is het geval in Brussel, Antwerpen en Dendermonde.
In de provincie Antwerpen diende De Rode Antraciet een provinciaal project in om de 'collecties' van de zes gevangenisbibliotheken te actualiseren én om het nuttig gebruik van de bibliotheken te stimuleren.

Leesbevordering: Het Lezerscollectief en de gedichtenkaartjes

In de marge van het gevangenisbibliotheekwerk heeft De Rode Antraciet een partnerschap gesloten met 'Het Lezerscollectief'. Sinds 2013, het Europees Jaar van het Voorlezen, organiseert De Rode Antraciet leesgroepen in de gevangenissen: een aantal samenkomsten waarop gedetineerden een verhaal en een gedicht voorgelezen krijgen en erover kunnen praten. In Vlaanderen is intussen een coöperatieve vennootschap 'Het Lezerscollectief' in het leven geroepen. De Rode Antraciet werkte het aanbod 'Komen lezen' uit voor gevangenissen. De Rode Antraciet kan daarvoor beroep doen op bekwame vrijwilligers van Het Lezerscollectief om deze leesgroepen te begeleiden. Mooie verhalen uit de (wereld-)literatuur hardop voorlezen aan elkaar, en mensen laten mee lezen en erop laten reageren, verbindt mensen en maakt hen sterker en weerbaarder. Onderzoek toont aan dat er zeer positieve effecten zijn op het welbevinden van deelnemers, zeker wat betreft depressiviteit en dementie. Maar dit soort onderzoeken hoeven niet per sé argumenten aan te reiken om te beginnen samen lezen in gevangenissen. Gedetineerden hebben gewoon recht op toegang tot literatuur en poëzie. Samen met 'Het lezerscollectief' werkte De Rode Antraciet in 2014 mee aan een boek waarin vele verhalen en gedichten, bruikbaar in de leesgroepen, verzameld zullen zijn. Ook in 2015 staat 'samen lezen' in het cultureel aanbod.

Elk jaar produceert De Rode Antraciet gedichtenkaartjes. Deze worden via de gevangenisbibliotheken op Gedichtendag en tijdens de gedichtenweek verspreid. In 2014 werd het winnende gedicht van de poëziewedstrijd in de Antwerpse gevangenis opgenomen in de selectie, en verder haiku's geschreven door gedetineerden in Dendermonde in het kader van het Parol!-project 'Goeiemorgen poëzie!'. Ook een gedicht naar aanleiding van het overlijden van Nelson Mandela werd een kaartje: 'Free at last'.

Planning 2015

In 2015 zetten we de traditie verder om gedichtenkaartjes in gevangenissen te verspreiden.

<u>1.2.7. De Rode Antraciet faciliteert de toeleiding van het vormingsaanbod van externe organisaties met het oog op een breder aanbod.</u>

Realisaties 2014

Eind 2014 maakten we werk van de inventarisering van bestaande culturele partnerorganisaties over heel Vlaanderen en Brussel. Daarnaast werden de mogelijkheden besproken om eventueel via de interne site van De Rode Antraciet een luik te voorzien waar informatie zou worden gepubliceerd om externe organisaties en vrijwilligers wegwijs te maken en een eerste indruk te geven van de penitentiaire context.

- TOEMEKA

Naar aanleiding van verkiezingen maakt de vzw TOEMEKA telkens vormingsmateriaal om op een goed verstaanbare manier toelichting te geven over wat er tijdens deze verkiezingen aan de orde is. Ook naar aanleiding van de belangrijke verkiezingen op 25 mei 2014 werd materiaal geproduceerd: brochures, dvd's met beeldmateriaal. De Rode Antraciet plande in acht gevangenissen informatie-sessies. In drie gevangenissen vonden de sessies daadwerkelijk plaats, namelijk in Brugge, Gent en Mechelen. (De sessies werden afgelast in Leuven-Hulp, Hasselt, Dendermonde, Oudenaarde en Beveren, wegens te weinig inschrijvingen). De drie sessies waren telkens levendige gebeurtenissen, met veel discussie. Telkens werd erg interactief gewerkt: stukjes informatie, waarna discussie volgde. Aan de orde kwamen onder meer volgende vragen:

- Waarom is 25 mei 2014 een belangrijke verkiezingsdag?

- Hoeveel parlementen zijn er in ons land? (Verbazing: het zijn er zes!)
- Welke partijen dingen naar de gunst van de kiezer?
- Hoe kan je als gedetineerde toch je stemplicht vervullen door iemand uit de vriendenkring of familie een mandaat te geven? (De nodige formulieren worden ter plekke ingevuld.)

Soms waren er erg anti-Europese geluiden te horen; met behulp van enkele artikelen over de EU en de initiatieven van enkele EU-commissarissen werd het belang van de EU geïllustreerd. Na twee uur, aan het eind van de sessie, zeiden de deelnemers: 'Ongelooflijk dat die twee uur al voorbij zijn!'

- VORMINGPLUS

Elke Vormingplus, een organisatie voor volwassenenvormingswerk, heeft een gevangenis in zijn regio. Zij zijn dan ook ideale partners om samen projecten uit te bouwen. Zo vond in Oudenaarde in 2014 voor het eerst 'Café Prison' plaats, in nauwe samenwerking met Vormingplus Vlaamse Ardennen-Dender; in de gevangenis van Dendermonde neemt Vormingplus Waas en Dender deel aan de Werkgroep Bibliotheek-Cultuur en wordt in 2015 een 'Café Prison' in de steigers gezet. Ook Vormingplus Oost-Brabant (Leuven) is al jarenlang een trouwe partner in de verschillende projecten die in de gevangenissen van Leuven plaatsvinden. In 2014 ging het dan vooral over Kaffee Detinee en het project Ravage.
In de gevangenissen Brugge en Ruiselede biedt Vorming Plus ook enkele kortere activiteiten aan zoals lezingen en creatieve workshops.

- PAROL!

In 2014 werden via PAROL!, een door Europa gesubsidieerd kunstenproject, vele kunstzinnige projecten in de steigers gezet, meer bepaald in Hoogstraten, Wortel (Tilburg), Dendermonde en Oudenaarde. Verschillende medewerkers hielpen mee om de Parol!-projecten goed in te bedden in deze gevangenissen. In Dendermonde werd ook het project 'Goeiemorgen poëzie' verdergezet door een vrijwilliger van De Rode Antraciet.

- CREATIEF SCHRIJVEN

Voor poëzie-workshops en Valentijns-initiatieven is Creatief Schrijven een geschikte partner. De Rode Antraciet kan duiding geven over de detentie-context en begeleiders van Creatief Schrijven 'inbedden'.

- URBAN WOORDEN

Om slam-workshops in een detentie-context te organiseren is contact gezocht met de organisatie 'Urban Woorden', die een excellente pool van begeleiders van 'slam' bezitten.

- UM4P (You Move For Peace)

Dit is de jongerenbeweging van de vredesbeweging Pax Christi. Zij hebben zich gespecialiseerd in vormen van Boal-theater, Forum-theater, Beelden-theater... Met deze speelse, actieve en dynamische werkvormen gaan ze aan de slag om het thema 'conflicten tussen mensen en groepen' bespreekbaar te maken en perspectief te creëren...

- De Boekenkaravaan

De Boekenkaravaan is een leesbevorderingsproject voor kans- en taalarme kinderen in heel de stad Antwerpen en haar districten. Binnen het kader van de cursus voorleesverhalen in de gevangenis van Beveren zetten we een samenwerking op, zij leverden een vrijwilliger aan om samen met iemand van uit de Rode Antraciet de cursus mee te geven. Eveneens werd er gewerkt met boeken uit hun 'reizende' bibliotheek. Deze samenwerking creëerde ook een nieuwe samenwerking binnen het kinderbezoek van de gevangenis van Beveren.

- Museum M

Museum M heeft zich op korte termijn ontpopt als een onmisbare partner voor het culturele voor het culturele aanbod in de Leuvense gevangenissen. Zo is er in de Hulpgevangenis al sinds twee jaar de samenwerking in het kader van het M-idzomer festival. Ook in 2015 krijgt dit een vervolg, ditmaal voor

het eerst in de twee Leuvense gevangenissen. Daarnaast was er in 2014 een intensieve samenwerking in het kader van het Ravage - project.

Binnen het kader van de **experimenten van de cursusbegeleiders** (zie ook 1.3.3) werden eind 2014 al contacten opgestart met externen. Voor het geplande verdere verloop: zie hieronder bij 'planning 2015'.

Evaluatie

Het werken met externen evalueren we positief. Daarom beslisten we om ook voor cursuswerk een denkoefening te doen over mogelijkheden betreffende toeleiding van externe organisaties.
Pistes zijn: een herdefiniëring van het eigen cursusaanbod, kijken waar er overlapping is met externe organisaties en deze eventueel binnenhalen om de eigen cursusgevers andere vormingen te laten ontwikkelen, geënt op het leven binnen de muren, tendensen in de samenleving en op de bestaande vormingsbehoeftes.

Planning 2015

De culturele partnerorganisaties dienen opgenomen te worden in de draaischijf (zie 1.2.5.).
Door externe organisaties te repertoriëren, binnen te brengen in onze database, eigen vormingen te beperken, toe te spitsen op onze expertise, en externe organisaties te responsabiliseren met betrekking tot hun taak ook binnen de muren van de gevangenis, zal De Rode Antraciet uiteindelijk een ruimer aanbod kunnen bieden aan de verschillende gevangenissen van Vlaanderen en Brussel.

Voor het experiment ouder-kind: In de loop van 2015 willen we de kaart uittekenen van alle bestaande initiatieven rond relatie ouder-kind. Door het maken van dit overzicht zullen ook de partners die al een aanbod doen in de gevangenis, duidelijker in beeld komen. Met die partners willen we de contacten opbouwen en onderhouden, zodat zij mogelijk ook in andere initiatieven een aanbod kunnen doen. Tegelijk geeft dit inspiratie om in andere gevangenissen op zoek te gaan naar partners van dezelfde organisatie (indien ruimer georganiseerd) of gelijkaardige partners (indien lokaal georganiseerd). Welke partners dit kunnen zijn, is momenteel nog vaag maar zal gaandeweg duidelijker worden.

In 2015 wordt in de gevangenis van Hasselt geëxperimenteerd met een aanbod door middel van 'transversale vorming' op basis van een behoeftenonderzoek bij gedetineerden en hun ruimere sociale context. In dit kader werd in eerste instantie contact opgenomen met de Beleidscoördinator van de gevangenis van Hasselt om de mogelijkheden voor dit experiment af te toetsen.
Een draftversie van de basisideeën werd besproken. In een tweede fase werd het voorstel gelanceerd op het beleidsteam van de gevangenis. Eerste reacties waren positief. De Rode Antraciet krijgt groen licht om de basisideeën uit te werken en opnieuw ter bespreking voor te leggen om nadien de volgende stappen te bepalen.
Qua timing voor het geheel wordt gemikt op een looptijd van anderhalf tot twee jaar.

In het kader van faciliteren van culturele partnerorganisaties binnen de muren wordt bij wijze van experiment een cursuswerker lokaal verankerd in de gevangenis van Oudenaarde. Hier wordt ingespeeld op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties om ook binnen de muren een aanbod te brengen gebaseerd op de behoeften van de gedetineerden.

Ook binnen het experiment Desistance zal de zoektocht naar andere partners, het netwerken, een belangrijke component zijn. Vermits het hier draait rond een voorbereiding op vrij gaan en al wie daarbij kan helpen, is dit evident dat we de klus niet alleen kunnen klaren. Alvast boden buitenlandse voorbeelden heel wat bruikbare inspiratie en waren Vlaamse partners daarbij betrokken (Volant in Antwerpen, Taxandria in Turnhout). Belangrijk om aan te stippen is dat - naast de IT-vaardigheden, de arbeidsmarkt en het formele onderwijs- de bewustwording en zelfredzaamheid via INFORMEEL leren en de familie, als cruciale domeinen gezien worden die een belangrijke rol spelen binnen het re-integratieproces. Laat nu de Rode Antraciet net op beide laatste domeinen sterk inzetten. Hoe deze domeinen (organisaties) beter kunnen samen werken op het terrein, willen we onderzoeken in 2015.

In 2014 werd gestart met het uitbouwen van een netwerk van organisaties die werken rond stress en stressbeheersing. De vraag daarnaar is in vele gevangenissen erg groot. Vorig jaar werden contacten gelegd met Integratiecentrum De 8 en de dienst gezondheidspromotie van CM Leuven. We experimenteren in 2015 met het aanbieden van enkele lezingen/trainingen vanuit CM om daarna te trachten dit aanbod te verruimen over heel Vlaanderen.

1.2.8. De Rode Antraciet ontwikkelt en begeleidt – op vraag - kwaliteitsvol cursuswerk op maat voor medewerkers van Justitie en van de ruimere penitentiaire context (gefinancierd door Justitie). Op deze manier wordt ook het draagvlak voor de werking van De Rode Antraciet vergroot.

Realisaties 2014

In het voorjaar verzorgden we workshops op de studiedagen van de WEVO (vorming en ondersteuning medewerkers Hulp - en Dienstverlening). Zie 4.1.5.

In het najaar verzorgde De Rode Antraciet een driedaagse opleiding voor alle detentieconsulenten van VDAB. Inhoudelijk werden drie grote thema's behandeld:

- Het waarden- en normenkader van de medewerkers onder de loep
- Verlies en verdriet: traumaverwerking
- Basisinspiratie en motivatie

De vorming werd zo geconcipieerd dat ze sterk ervarings- en praktijkgericht was. Er werden concrete handvatten en instrumenten aangeboden die bruikbaar zijn op de werkvloer.
Eén van de meest beklijvende momenten was zeker het getuigenis van een slachtoffer, i.c. de voorzitster van de vereniging van Ouders van een vermoord kind.

In december 2014 werden 2 gastcolleges gegeven voor masterstudenten Criminologie aan de V.U.B over 'Omgaan met agressie in penitentiaire context'.

Evaluatie

Beperkt inzetten van eigen medewerkers voor partners van de Hulp- en Dienstverlening blijft een meerwaarde.

Planning 2015

Indien we hiervoor gevraagd worden kunnen we vorming op maat aanbieden voor partners van de Hulp- en dienstverlening en voor organisaties die we zullen toeleiden. Deze vorming geven we vanuit onze expertise van het werken met de doelgroep van de gedetineerden en de context van de gevangenis.

1.2.9. De Rode Antraciet staat in voor de registratie van de culturele activiteiten in het gedetineerden opvolg systeem (GOS)

Realisaties 2014

In 2013 werd de belofte gedaan om, waar mogelijk, op activiteitenniveau te gaan registreren in het GOS. Dit wordt dan ook nog steeds in elke gevangenis op vraag aangeboden als ondersteuning aan de registratie en vanuit de gedachte dat een overzichtspositie tot de corebusiness van de culturele medewerker behoort.

Hierbij valt op te merken dat in minder dan de helft van de gevangenissen er voor de organisatie van het aanbod in het GOS gewerkt wordt. Vaak bestond hier reeds een andere manier van werken en werd bij reden van de omvang van het aanbod hierin volgehouden.

In 2014 stapte de FOD Justitie zelf over naar een nieuw registratiesysteem, nl. SIDIS Suite. Hierbij werd aan de partners van de Vlaamse Gemeenschap, m.n. het coördinerende departement Welzijn,

Volksgezondheid en Gezin (WVG), de kans geboden om hun registratiemethode te verwerken in hun nieuwe systeem. Het departement WVG verkent momenteel de mogelijkheden om het GOS te integreren in het systeem SIDIS suite. De Rode Antraciet volgt de ontwikkelingen nauw op.

Evaluatie

Bij de overgang naar SIDIS suite zijn nog enkele vragen en bezorgdheden. Het is echter te voorbarig om nu al te concluderen wat goed of slecht zou zijn. De bezorgdheden vanuit De Rode Antraciet zijn echter onveranderd.

Er werd bij opmaak van de beheersovereenkomst bewust voor 'activiteitenniveau' gekozen door de massale omvang van het aanbod in Vlaanderen (zie eerder in 2.2.1.) en de beperkte aanwezigheid van de culturele medewerker. De combinatie van deze twee factoren maakt dat een culturele medewerker vaak een volledige registratie en opvolging gewoon niet zou kunnen verwezenlijken binnen het bestaande tijdspakket, zelfs al moest de taak exclusief registratie en opvolging zijn.

Daarnaast is het de kerntaak van de culturele medewerker om net breder dan de administratie te kijken: te zorgen voor samenwerkingsverbanden, te organiseren, te innoveren.
Het belangrijkste argument dat deze keuze steunt, is wellicht de veiligheid die cruciaal is in de context van een gevangenis. Over groepsindelingen, mensen van lijsten schrappen, … en alle verwante zaken aan deze administratie kan de culturele medewerker als 'extern personeelslid' binnen de instellingen van de FOD Justitie geen verantwoordelijkheid dragen. Dit staat op gelijke hoogte met het waarborgen van de veiligheid van externe lesgevers en organisaties die het (cultuur)aanbod vaak ook verwezenlijken in de praktijk.

Planning 2015

De culturele medewerkers zullen in 2015 verder ter beschikking staan om te doen wat binnen de afspraken van de beheersovereenkomst ligt, in afwachting van de overgang naar het systeem SIDIS suite.

1.3. De Rode Antraciet zet cultuur zo breed mogelijk in met het oog op de persoonlijke ontwikkeling, sociale re-integratie en herstel van gedetineerden.

1.3.1. De sociale of familiale omgeving van gedetineerden wordt in de mate van het mogelijke betrokken bij het cultuuraanbod.

Realisaties 2014

Bij de organisatie van de cursussen 'Voorleesverhalen' onderhandelden we telkens met de directie van de gevangenis over de mogelijkheid om een ontmoetingsmoment met de kinderen en het gezin op te zetten. Op die momenten krijgen de cursusdeelnemers immers de kans om hun opgenomen verhaal op dvd te bekijken, samen met hun kinderen. Na afloop van dat bezoek krijgen de kinderen de dvd mee naar huis. Het gebaar van een cadeau te kunnen geven is iets dat vele ouders al lang moeten missen. Dit cadeau is dan ook nog eens echt iets van zichzelf, waaraan met veel zorg is gewerkt.

Het project 'Ouders als onderzoekers' in de gevangenis van Gent zette een onderzoeksgroep van gedetineerde vaders en moeders centraal. Zij maakten het onderzoek, de procesbegeleiders ondersteunden het proces. Dit betekent dat de onderzoeksvraag inhoudelijk, evenals de vragenlijst werd uitgewerkt door deze onderzoeksgroep. Voor de verwerking van de resultaten konden we beroep doen op de Universiteit van Gent. Daarenboven presenteerde de onderzoeksgroep zelf het onderzoek aan medegedetineerden, personeel en directie van Vlaamse Gemeenschap en Justitie.

Evaluatie

In Hasselt en Leuven Centraal werd na de cursus voorleesverhalen een ontmoetingsmoment georganiseerd. Dit initiatief werd zeer positief geëvalueerd door de deelnemers en hun kinderen. In de andere gevangenissen werd hier wel in geïnvesteerd door medewerkers en vrijwilligers van De Rode Antraciet, helaas liep dit vaak vast op redenen van organisatorische aard: de onmogelijkheid een extra bezoekmoment te organiseren (gebrek aan vrije uren in de bezoekzaal), enkel voor ouders die al kinderbezoek hebben, oneerlijkheid t.o.v. andere gedetineerden, ...

Ouders als onderzoekers: 15-20 keer samenkomen in quasi dezelfde samenstelling over een traject van meerdere maanden, is een ongezien feit in het gevangeniswezen. Toch engageerden de gedetineerde vaders en moeders zich voor dit project. Beroep doen op hun deskundigheid en verantwoordelijkheid leidde tot fantastische resultaten voor het onderzoek, maar ook voor de gedetineerden op persoonlijk vlak: *'Vroeger was ik een bodembeslisser, nu ben ik veel zelfzekerder geworden en kan ik razendsnel beslissingen maken. Ik ben doorheen het project een stuk zelfzekerder geworden. Andere mensen vertellen me dit ook voortdurend en ik voel het zelf ook.' 'We zijn als groep naar elkaar gegroeid. Als we elkaar zien zeggen we nu 'Hoi!' tegen elkaar (begroeten we elkaar). We hebben elkaar beter leren kennen. De band met sommigen is gegroeid omdat onze zaken parallel lopen en we met dezelfde vragen zitten.'*

Planning 2015

Blijven investeren om het ontmoetingsmoment na de cursus 'Voorleesverhalen' georganiseerd te krijgen omdat het zo belangrijk is voor het versterken van de band tussen de gedetineerde ouders en hun kinderen.

Bekijken in overleg met de directie van de gevangenis van Gent of we het onderzoek 'Ouders als onderzoekers' in de gevangenis van Gent kunnen publiceren in het magazine JustNews opdat andere gevangenissen zouden gestimuleerd worden om ook aan de slag te gaan met een gevangeniseigen onderzoek.

1.3.2. De Rode Antraciet werkt in dat kader samen met relevante actoren zoals het justitieel welzijnswerk.

Voor het eerste bezoekmoment dat werd georganiseerd na de cursus 'Voorleesverhalen' werd samengewerkt met de organisatieondersteuner van justitieel welzijnswerk. Ook bij de cursussen die nadien volgden, was de organisatieondersteuner telkens de centrale persoon om aan te spreken.

Ook voor het culturele aanbod is de samenwerking tussen de SCW'ers en organisatieondersteuners vanuit JWW essentieel. De organisatieondersteuners zijn sterk verankerd in de lokale gevangenissen en kunnen waar mogelijk ook de nodige ondersteuning aanbieden binnen het sociaal-culturele aanbod.

1.3.3. De Rode Antraciet realiseert jaarlijks minstens 1.000 cursusuren met het oog op de persoonlijke ontwikkeling, sociale re-integratie en herstel van gedetineerden met participatie van gedetineerden uit alle Vlaamse gevangenissen. De Rode Antraciet investeert daartoe in een efficiënte planning, promotie, kwaliteitsvolle deelnemers- en begeleidersmappen en een evaluatiesysteem (detectie behoeften, bijsturing…).

Realisaties 2014

De Rode Antraciet realiseerde in 2014 1.023,5 uur persoonsgerichte vorming + creatieve expressieateliers voor gedetineerden uit alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen. Drie vormingen werden afgelast bij gebrek aan voldoende deelnemers.

Door de ontwikkeling van een nieuw evaluatiesysteem (2014) dat in werking treedt in 2015 deden we afstand van het lange invulformulier, om ons te concentreren op het ophalen van essentiële informatie. Essentieel is het voldoen aan de verwachtingen van de deelnemers, en het kennen van de vormingsbehoefte, zodat vormingen kunnen worden bijgestuurd of indien nodig, nieuwe vormingen kunnen worden ontwikkeld. Daarnaast wordt ook gepolst naar wat de deelnemers als belangrijk en helpend hebben ervaren, zo wordt duidelijk welke materie en welke methodieken aanslaan en welke niet

(rekening houdend met het profiel van de groep). Op deze manier kunnen cursussen op constante basis aangepast worden aan wat er leeft.

Onze voornaamste bron van evaluatie is echter wat we mondeling te horen en in gedragsverandering te zien krijgen. Het grootste deel van ons doelpubliek heeft niet de gewoonte veel te schrijven en vindt het bijgevolg moeilijk om op een papier te noteren wat een cursus net teweeggebracht heeft.
Wat wij merken: honderden cursisten hebben onze cursussen als een trofee, als een overwinning, als een bron van inzicht en positieve kentering ervaren. De deelnamebewijzen die ze krijgen prijken op muren in de cel of worden zorgvuldig bijgehouden. We hoorden al meermaals dat een deelnemer na afloop naar huis ging telefoneren, om vol trots te vertellen dat hij iets had afgewerkt. Ook tijdens de cursus kregen we al zo vaak te horen dat deelnemers hun nieuw verworven kennis hadden gedeeld met moeder, zoon, lief, zus, … of zelfs met een celgenoot, een PBA of gewoon op de wandeling.
Als mensen aangeven dat onze cursussen hen recht houden, dan is dat veelzeggend. Ze beantwoorden aan een behoefte: die van informeel leren, vertrekkend vanuit eigen ervaringen. Cursisten zijn hongerig naar kaders, naar houvast. Ze hebben persoonlijke leerdoelen, vragen zoals: 'Waarom verval ik toch altijd in datzelfde (negatieve) gedrag?' 'Hoe kan ik weer mensen leren vertrouwen?' 'Hoe kan ik hier binnen aan mezelf werken, zodat ik het buiten beter ga doen?' Dat zijn vragen die er toe doen.
Wat zijn effecten die wij vaststellen (en met ons, het personeel van gevangenissen): meer zelfzekerheid/mondigheid/inzicht/introspectie, meer rust en minder stress in de omgang met anderen, meer goodwill om stappen te zetten in het eigen detentie-traject, meer aandacht voor de eigen context/omgeving.

- **Samenleving en detentie**

Deze cluster omvat de cursussen:

- Leven op cel en meer
- Hoe kijk ik naar mijn straf?
- Slachtoffer in Beeld, zie Strategische doelstelling 3, voor een uitgebreide rapportage

Daarnaast is er nog de herstelgerichte film met nabespreking en de gesprekssessie 'Een geslaagde terugkeer'.

Het blijkt dat de inhoud wel aanslaat bij diegenen die de stap zetten om zich in te schrijven. Maar de titels zijn niet wervend genoeg, de vlag dekt niet volledig de lading en de toeleiding verloopt niet gesmeerd. Op basis van deze vaststellingen, met inbegrip van de feedback van gedetineerden, trekken we de nodige conclusies. De pakketten zullen totaal herwerkt en verruimd worden en vallen binnen het experiment Desistance in 2015 (zie verder).

Evaluaties

Beter zou zijn 'zoektocht naar jezelf' of 'ontdek jezelf'. Het is soms confronterend maar dat is goed. Het pakket vind ik leuk en interessant (inclusief spel). Maar er ontbreekt iets: waar is het ontspoord? Hoe ben ik hier terecht gekomen? Dus je hebt waarden meegekregen (of een tekort aan) en je bent er van afgeweken, je hebt belemmeringen ...dat zet je op de slechte weg. Dus een afsluitende module zou kunnen zijn: praten en brainstormen hierover. En verder: hoe kan ik dat herstellen? Wat zijn mijn eigen werkpunten? (deelnemer Leven op cel, Antwerpen).
Ik heb bijgeleerd over het leven en hoe met anderen omgaan. Het ging ook over onszelf: stil staan bij wat je verkeerd hebt gedaan. Onze reacties werden onder de loep genomen, in verschillende situaties (uit het verleden): bv. impulsief, beïnvloedbaar, ... De titel van de cursus: zou best veranderen: het gaat over het leven (niet alleen op cel). Suggestie: keerpunt in mijn leven. Jij stelde vragen die nog nooit iemand aan mij gesteld heeft. (deelnemers Leven op cel, Merksplas)

- **Relaties en communicatie**

Deze cluster omvat de cursussen:

- Omgaan met lastige situaties
- Agressietraining

- Stress
- Kom op voor jezelf
- Muziek en ik
- Vader / moeder zijn in de gevangenis
- Voorleesverhalen
- Relaties

De cursussen verlopen in groep. We starten steeds met een fase waarin deelnemers en lesgevers kennismaken en waarin het vertrouwen wordt opgebouwd dat nodig is om samen te kunnen werken. Het verdere verloop is verschillend per cursus. Algemeen gezien werken we op een niet-schoolse manier samen met de deelnemers om doelstellingen te bereiken. Naast de doelstellingen die we per cursus vooropstellen, brengt elke deelnemer ook zijn eigen vragen en verwachtingen mee naar de cursus. In de mate dat deze aansluiten bij de cursus, gaan we ook hiermee aan de slag. Dit maakt elke cursus uniek.

De deelnemers waarderen bij de cursussen vooral dat er tijd is om stil te staan bij belangrijke vragen. Daarnaast zijn het menselijke contact en de persoonlijke betrokkenheid elementen die benoemd worden als zeer belangrijk in onze cursussen. We krijgen deze informatie rechtstreeks in gesprekken tijdens de cursussen, en ook via de evaluatieformulieren.

We lichten enkele van de cursussen verder toe.

Agressietraining

Zoals al onze cursussen is ook in 'Agressietraining' het groepsproces van groot belang. Machogedrag is in de gevangenissen sterk aanwezig, maar tijdens onze cursussen vallen de maskers af. Zeker in deze cursus, waarin agressie het grote thema is, krijgen deelnemers een ander beeld van elkaar. Ze zien elkaar als mens, achter het imago. Het contact met elkaar doorprikt ideeën over hoe anderen zijn en over hoe ze zichzelf moeten gedragen om in de gevangenis (en daarbuiten) door anderen serieus genomen te worden.

- *Het belangrijkste vond ik de gesprekken die hier plaatsvonden, de eerlijkheid die er was. Ik wist niet dat dit kon in een gevangenis.*
- *Eigenlijk zitten we allemaal met dezelfde dingen, ook al zie ik het bij anderen niet langs de buitenkant.*
- *De opmerkingen van anderen vond ik heel goed. Goed of slecht, als het de waarheid maar is, dan leer ik daaruit.*
- *Ik had schrik om over mezelf te vertellen, maar hier wordt er zonder oordeel geluisterd, ook door andere gedetineerden van wie ik dat niet had verwacht. Ook ik had vooroordelen!*

Een constante bij deze cursus is dat gedetineerden aangeven zichzelf op een andere manier te leren kennen. Ze merken dat agressie meer is dan fysiek geweld en dat er heel wat vooraf gaat aan een uitbarsting.

- *Veel dingen hier bevestigden mijn gedachtegang en de dingen die ik graag zou veranderen in mijn leven, en dat zal ik zeker kunnen nu ik weet waar ik op moet letten.*
- *Ik praatte nooit over gevoelens, zelfs niet met mijn vriendin. Ik vond dat iets voor vrouwen. Misschien moet ik dat toch eens doen om te zorgen dat mijn frigo niet volgeraakt.*
- *De kernkwadranten vond ik interessant. Ik zag mijn valkuilen en kan daar nu beter op letten voor ik te ver ga en weer spijt heb achteraf… als het te laat is.*
- *Ik zeg eigenlijk nooit iets als ik kwaad ben. Ik ben gewoon weg of word agressief. Ik leerde nu dat er nog andere manieren zijn.*

Relaties

De cursus relaties zoomt in op alle soorten relaties van mensen, binnen en buiten de gevangeniscontext. Deze cursus is enkele jaren geleden ontstaan vanuit de

vaststelling dat veel relaties door de detentie onder druk komen te staan en dat mensen door hun detentie veel nieuwe, meestal niet gekozen relaties aangaan met anderen (medegedetineerden, bewakend personeel, aalmoezenier, justitie-assistent, …). De cursus wordt ervaren als zeer steunend: het gaat over relaties, maar door samen te werken gaat men ook weer nieuwe relaties aan, met de medecursisten en de lesgevers. Verrassend is voor de deelnemers vooral dat in een cursus relaties zoveel wordt gereflecteerd over hoe ze zelf in relaties staan en niet enkel over de kant van de ander in de relatie.

- *Houden van een ander is makkelijk. Houden van jezelf is moeilijker.*
- *Ik dacht altijd dat ik te goed was voor anderen en dat anderen van mij profiteerden. Ik weet nu dat ik ook niet altijd juist ben geweest en anderen ook fout heb behandeld.*
- *Het verrast me hoe totaal verschillende personaliteiten zelfde meningen en gelijksoortige achtergronden kunnen hebben.*
- *Relaties bouwen en onderhouden zijn de basis van het leven. Voor deze cursus dacht ik dat ik niemand nodig had, maar nu weet ik dat dat niet klopt.*
- *Ik heb begrip leren opbrengen voor een ander zijn situatie /verleden.*
- *Door mezelf beter te leren kennen, weet ik nu beter wat ik wel en niet moet doen in relaties.*
- *Er zijn meer belangrijke mensen in mijn leven dan ik dacht. Ik zag ze gewoon niet staan terwijl ze er altijd al waren. Vooral mijn ouders.*

Stressbeheersing

In de gevangenissen van Mechelen en Leuven Hulp was er een try-out van de nieuwe cursus Stressbeheersing.
In deze 3-daagse cursus krijgen de deelnemers psycho-educatie i.v.m. stress, symptomen, uitlokkers en interne mechanismen. Daarnaast worden er actieve ontstress-oefeningen gedaan, zoals fysieke spierontspanningsoefeningen en TRE (tension release exercises). Via biofeedback wordt het onmiddellijke stress verlagende effect van ademhaling en hartcoherentie-oefeningen zichtbaar, wat bijzonder verhelderend en motiverend werkt.

- *Ik onthoud vooral dat als ik aan het positieve denk, mijn stress vermindert*
- *Het interessantst vond ik de ademhalingsoefeningen en de uitleg hoe de gedachtegang werkt bij stress*
- *Mijn verwachtingen zijn ingelost: verschillende manieren geleerd om stress los te laten en beter inzicht van de werking binnenin. Doch wekelijks zo'n moment samen waarbij er wordt stilgestaan bij dit alles zou aangenaam zijn;*

BLeave

De Rode Antraciet experimenteerde in de gevangenis van Ruiselede binnen het BLeave-project (18 deelnemers) gedurende tien dagen (5 dagen voorjaar en 5 dagen najaar) met een combinatie van de cursussen 'Omgaan met lastige situaties', 'Agressietraining' en sport.
Krachtproeven, estafette, behendigheid, lenigheid, competitie, fairplay... Al deze elementen werden verwerkt in een geïntegreerd aanbod.
Het adagium 'een gezonde geest in een gezond lichaam' wordt op deze manier in de praktijk gebracht en biedt de cursus- en sportbegeleider de kans om in de 'theoretische' onderdelen te verwijzen naar het sportieve en lichaamsgerichte luik.

Evaluatie

De directie, in de persoon van mevr. P. Colpaert, participeerde aan een van de experimentele vormingssessies binnen het BLeave project. Op basis van haar ervaringen en de evaluatie door de deelnemers, zijn zij vragende partij voor een aantal sessies in 2015.
De deelnemers scoren dit experiment bijzonder hoog binnen heel het BLeave-project (9 maanden).
Omdat dit aanbod in de gevangenis van Ruiselede ingebed is in een veel ruimer project (BLeave) dat oog heeft voor het integraal-personalistisch perspectief (familie wordt betrokken, deelnemers trainen voor halve marathon en krijgen kans om diverse sporten te beoefenen onder begeleiding, oog voor gezonde voeding, sociale vaardigheidstraining, terugvalpreventie i.v.m. drugs, enz...) lijkt het voor De Rode Antraciet bijzonder zinvol om blijvend te investeren in dit traject dat ongetwijfeld de kansen op re-integratie van de deelnemers effectief verhoogt.

Planning 2015

Een nieuwe reeks van 5 dagen binnen BLeave in Ruiselede is gepland in het voorjaar.

Met het kabinet cultuur werd een reductie (tot 750 uren) van het aantal uren voor 2015 en 2016 overeengekomen. Dit om te werken aan deze doelstellingen:
- Externe aanbieders van vorming aantrekken en een netwerk van aanbieders realiseren zodat De Rode Antraciet minder zelf organiseert, maar meer faciliteert.
- Lokale verankering: de cursusgevers van de organisatie reizen van de ene gevangenis naar de andere waardoor er weinig lokale inbedding is met alle gevolgen van dien op vlak van bekendheid bij het personeel en op vlak van mogelijkheden om meer gedetineerden aan te spreken. Door personeel sterker lokaal te verankeren wil De Rode Antraciet meer kunnen inspelen op wat er leeft onder de gedetineerden en een duidelijker aanspreekpunt creëren voor gedetineerden en penitentiair personeel.
- De Rode Antraciet zal een selectie maken van de inhouden die ze zelf in cursussen willen organiseren en welke beter kunnen uitbesteed worden. De expertise van De Rode Antraciet op vlak van detentie zal als criterium gebruikt worden. Bijvoorbeeld: cursussen over muziek of omgaan met stress worden door heel wat professionele organisaties aangeboden zodat De Rode Antraciet meer kan inzetten op cursuswerk dat strikter gerelateerd is aan detentie, bijvoorbeeld: vader of moeder zijn in detentie.
- De Rode Antraciet zal in één gevangenis een instrument voor behoeften detectie ontwikkelen, dat later geëxtrapoleerd kan worden naar andere gevangenissen. Op deze manier wil de organisatie meer inzetten op een behoeften gestuurd aanbod in plaats van te vertrekken vanuit het aanbod zelf.

De vrijgekomen tijd zal worden geïnvesteerd in een reeks wel overwogen **experimenten.**

Experiment lokale verankering
In 2015 willen we lokaal experimenteren met een verankerde cursuswerker om op die manier de domeinverantwoordelijkheid cultuur ook in de gevangenis van Oudenaarde verder uit te bouwen. Vanuit het appel bij organisaties naar hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om ook binnen de muren culturele activiteiten op te zetten, ligt hier nog een groot netwerk aan mogelijke partners om ook binnen de muren te brengen. Dit willen we verder verkennen en uitbouwen samen met de andere domeinen binnen de muren van de gevangenis Oudenaarde.

Experiment ouder-kind relaties
In 2015 willen we verder inzetten op de relatie tussen ouders en kinderen binnen de detentiecontext. In het voorjaar zullen we onderzoeken wat er al bestaat aan organisaties, projecten, ... in de verschillende regio's en gevangenissen. Lokaal zijn er immers zeer goed lopende en waardevolle initiatieven, waarvan men elders geen weet heeft. Eens we dit overzicht hebben, kunnen we ook zien waar er nog hiaten zijn. We willen onze expertise op dit vlak aanbieden om nieuwe initiatieven op te zetten, om bestaande initiatieven te ondersteunen of te herwerken, om wie met ouders en kinderen in de detentiecontext werkt of wil gaan werken te begeleiden, ... De krijtlijnen zijn nu nog zeer breed getekend, maar onze focus zal zich vernauwen naarmate het overzicht vollediger wordt.

Experiment Desistance
Dit thema staat ook als doelstelling in het Strategisch plan voor Hulp- en dienstverlening vermeld en krijgt nu ook bij De Rode Antraciet meer expliciete aandacht. We vinden het belangrijk om vanuit het cursuswerk, linken te leggen naar andere organisaties en (ex-)gedetineerden te betrekken, om de overgang van detentie naar het vrij gaan, soepeler en met meer daadkracht en visie te ondersteunen. Een stappenplan wordt opgesteld om nieuw materiaal te ontwikkelen, in een totaalconcept via een samenwerkingsverband. De Rode Antraciet heeft expertise in huis op het vlak van attitudevorming bij gedetineerden en betrekken van de context, heeft de nodige theoretisch-wetenschappelijke onderbouwing én internationale contacten met inspirerende voorbeelden (Exodus Nederland, SCCJR Schotland, Grundtvig projecten PANEL en EDUKIT - met partners uit Noorwegen, Denemarken, Roemenië, Verenigd Koninkrijk). We zijn enthousiast om met deze nieuwe piste te kunnen experimenteren.

Experiment Geïntegreerd aanbod door middel van 'transversale vorming'

Dit experiment vertrekt vanuit de vaststelling dat er moet bespaard worden op mensen en middelen en dat ook de beschikbare tijd voor activiteiten van Vlaamse Gemeenschap binnen de gevangenissen zal teruglopen wegens het vroeger sluiten van de cellen.
Uitgaande van een behoeftenonderzoek bij gedetineerden zouden we in de gevangenis van Hasselt een pilootproject willen ontwikkelen waarbij zoveel mogelijk partners van Vlaamse Gemeenschap betrokken worden om een geïntegreerd aanbod te doen waarin tegelijkertijd doelstellingen gerealiseerd worden van de verschillende Vlaamse partners. Daarnaast wordt ook bekeken hoe dit project lokaal kan verankerd worden door plaatselijke externe partners (socioculturele verenigingen, bedrijven, sportverenigingen, onderwijsinstelling, ...) uit te nodigen om eraan te participeren.
Ook worden de mogelijkheden onderzocht om familie van gedetineerden te betrekken.
Het spreekt voor zich dat dit aanbod moet kaderen in het actieplan van de gevangenis.
Indien relevant zal ook een instrument ontwikkeld worden voor effectmeting van het initiatief bij de deelnemers.

Experiment 'Stress'
In dit experiment willen we onderzoeken welke andere aanbieders stress-cursussen geven. En wie van hen cursussen binnen de gevangenis kunnen geven. Er wordt onder andere contact gelegd met de Christelijke Mutualiteiten die in de buitenwereld o.a. vorming geven rond stress.
Om deze externen beter voor te bereiden willen we in onze bestaande stresscursus informatie van de gedetineerden verzamelen over hun concrete stressfactoren en hun beperkte mogelijkheden om hiermee om te gaan.

Cultuuraanbod per gevangenis (2014, prognose 2015)

Noot vooraf: voor 2015 werd beslist de cursusplanning anders aan te pakken. Vorige jaren werd telkens voor een heel jaar gepland, maar we merkten dat dit voor verschillende gevangenissen moeilijk was. Dit omdat zij per semester planden of omdat de gevangenisbevolking (en daarmee ook de vormingsbehoeften) veranderd waren ten opzicht van het moment van het aanvragen van de cursussen. Om hier flexibeler op in te spelen en om ruimte te creëren voor de nieuwe uitdagingen waarvoor we als cursusgevers staan (zie ook hierboven: 1.3.3, bij experimenten), beslisten we om per half jaar te plannen. In november 2014 werd het voorjaar van 2015 gepland (tot en met augustus). In mei 2015 zal het najaar van 2015 definitief gepland worden. Het overzicht voor 2015 is bijgevolg nog niet volledig. De nieuwe manier van plannen zal in mei 2015 geëvalueerd en eventueel aangepast worden.

ANTWERPEN

Overleg

De contactpersoon van De Rode Antraciet werkt van op afstand voor de gevangenis van Antwerpen. Er is nog steeds overbevolking en het protocol, gesloten tussen de vakbonden en FOD Justitie, is nog steeds van kracht, zodat een cultureel aanbod beperkt blijft. De beleidscoördinator trekt 'cultuur' en de organisatie-ondersteuner regelt de praktische kant.
De werkgroep SCW kwam in 2014 een drietal keren samen; in het najaar was er enkel bilateraal overleg tussen de contactpersoon en de beleidsmedewerker.

Netwerking

De contactpersoon Cultuur is lid van het lokaal netwerkoverleg vrijetijdsparticipatie.
Vormingplus Antwerpen is een actieve partner, vooral op de vrouwenafdeling van de gevangenis.

Cultuuraanbod in 2014

Er werd een schrijfwedstrijd georganiseerd via de bibliotheek; een kleine tentoonstelling werd in de steigers gezet in de Permeke-bibliotheek; gedichtenkaartjes werden verdeeld.

Cursussen:

- Slachtoffer in Beeld;
- Vader/moeder zijn in de gevangenis (2 keer);
- Agressietraining;
- Leven op cel;
- Omgaan met Lastige Situaties;

'Kom op voor jezelf' voor geïnterneerden werd georganiseerd, maar geannuleerd.

Planning 2015

Gedichtenkaartjes 2015.
VRIJ/SPRAAK, een project met de stadsdichter Stijn Vranken: samen met gedetineerden hun favoriete gedicht uitkiezen.
Cursussen:

- Slachtoffer in Beeld
- Agressietraining
- Vader/moeder zijn in de gevangenis (2 x)
- Stress-training: een dag in juni + een dag in november
- Omgaan met lastige situaties

Slam poetry.

MECHELEN

Overleg

In 2014 vond in Mechelen een dubbele personeelswissel plaats: directeur Hilde Guffens werd vervangen door Leen Lion; beleidscoördinator Joke Sannen vertrok naar Turnhout en Eve Schippers vervult de functie voortaan in Mechelen.
De contactpersoon cultuur participeert aan wat voorheen het Overleg Vlaamse Actoren (OVG) heette, en nu de naam 'Objectif' kreeg. Ook participeert de contactpersoon cultuur aan de werkgroep Cultuur.
We overlegden met de 'cultuurbeleidscoördinator' van de stad Mechelen, ter ondersteuning van het 'samen lezen' in de gevangenis. Ook met ROJM (een jeugdclub waar veel allochtone jongeren langskomen) is overlegd om samen te werken aan activiteiten in de gevangenis.

Cultuuraanbod 2014

Traditioneel zorgt 'Cultuur' voor een optreden tijdens de diploma-uitreiking van 'Onderwijs' in het kader van 'geïntegreerd werken'. In 2014 was er een optreden van Tom Kestens. Hij gaf vooraf een mogelijke play-list door. De mensen die een diploma zouden krijgen konden aanstippen welke liedjes ze wilden horen. Het was een rumoerige avond, maar Tom Kestens kon wonderwel inspelen op de zaal en ermee in gesprek gaan.
Er was een Crea-workshop gepland, onder begeleiding van Lieve Germer. Door ziekte moest Lieve afhaken, waarna we in de plaats een slam-workshop planden. Het aantal belangstellenden voor SLAM was miniem. In 2015 verduidelijken we wat SLAM precies is en zou kunnen betekenen voor gedetineerden die zich willen uiten. Het zal opnieuw geprogrammeerd worden met duidelijke informatie vooraf.

Cultuuraanbod 2015

Wat het cursuswerk van De Rode Antraciet betreft:

- een cursus 'Relaties' is gepland na de paasvakantie
- 'Slachtoffer in Beeld'.
- Onderhandelingen zijn bezig om mogelijks ook een cursus voorleesverhalen te organiseren, verschillende partners binnen de gevangenis zitten hiervoor samen.

DENDERMONDE

Overleg

De contactpersoon cultuur is lid van het 'beleidsteam' in Dendermonde.
Daarnaast is de Werkgroep Bibliotheek een Werkgroep Cultuur / Bibliotheek geworden. Naast de actoren uit de gevangenis zelf (directie, beleidscoördinator, organisatie-ondersteuner, contactpersoon cultuur) zijn ook een vertegenwoordiger van Vormingplus Waas en Dender en de in cultuur geïnteresseerde morele consulent lid van deze Werkgroep, zodat een lokaal cultuurbeleid op middellange termijn mogelijk wordt.

Cultuuraanbod 2014

Parol! was een belangrijk project in de gevangenis in 2014: schrijfworkshops en beeldende kunst-ateliers.
De Rode Antraciet was betrokken bij 'Goeiemorgen poëzie'. Na het vertrek van de begeleiders van Parol! hebben een vrijwilliger van De Rode Antraciet en de contactpersoon cultuur de begeleiding van deze sessies op vrijdagochtend verdergezet. Het was de bedoeling om gedichten te schrijven en/of uit te kiezen, en te oefenen om de poëzie voor te dragen. Via een micro en een geluidsinstallatie werden de gedetineerden op de wandeling vergast op 'poëzie'!
Deelnemers van 'Goeiemorgen poëzie' vroegen naar een aanbod rond rap en slam-poetry, om hun performance-skills nog verder te verfijnen. De Rode Antraciet organiseerde met Urban Woorden een slam-workshop. Helaas was de participatie van de ingeschrevenen niet groot wegens concurrentie met de werkateliers, waar mensen niet mochten wegblijven. Het thema 'participatie-trouw' werd op de agenda van het beleidsteam geplaatst. Hoe dit verhelpen?
In 2014 werd verder de cursus 'Vader zijn in detentie' georganiseerd.

Planning 2015

In 2015 zal het nieuwe jaar geopend worden met een tentoonstelling 'Papier wint van steen' (een regel uit een haiku, geschreven tijdens het project 'Goeiemorgen poëzie'). Literair en beeldend werk van gedetineerden én van de begeleidende kunstenaars en schrijvers zal worden getoond. Tevens wordt één kunstwerk en één gedicht permanent tentoongesteld op de gevangenismuur in de Sint Jacobstraat.
In de planning voor 2015 is verder voorlopig het volgende voorzien:

- Een Valentijn workshop met Daniel Billiet in februari;
- Een nieuwe poging om een 'slam-workshop' te organiseren, met aandacht voor de participatietrouw;
- Een stand-up comedian;
- Twee reeksen van 'Komen lezen!': een in het voorjaar, een in het najaar. Telkens zal een schrijfster op één van de sessies uitgenodigd worden om voor te lezen;
- Lezing: 'Een geslaagde terugkeer naar de samenleving' (een aanbod van De Rode Antraciet);
- Piet Buysse, burgemeester van Dendermonde, zal een lezing over de eerste wereldoorlog brengen;
- Een cursus 'agressietraining' in juni.

OUDENAARDE

Overleg

De contactpersoon cultuur wordt occasioneel uitgenodigd op ECHO (Educatie, Cultuur, Herstel, Onderwijs). Zo onder meer ter voorbereiding van het project 'Café Prison'.

Netwerking

In 2013 namen we reeds contact op met de stad Oudenaarde, met het oog op de komst van de Cosmogolem van kunstenaar Koen Van Mechelen, naar aanleiding van de eindejaarsactie 2013-2014 van Bond Zonder Naam. Deze actie wilde talentgesprekken houden in de gevangenis, om de talenten van

gedetineerden aan te spreken en wakker te maken. De Cosmogolem was de trekpleister, om omstaanders te attenderen op deze actie. Ook in 2014 bleef de Cosmogolem nog een maand in Oudenaarde staan.
Het grote project in 2014 was Café Prison. Er werd zorgvuldig een samenwerkingsverband gesmeed tussen volgende partners: FOD Justitie, de strafinrichting Oudenaarde, de hulp- en dienstverlening van de Vlaamse overheid, Suggnomè, Vormingplus Vlaamse Ardennen en Dender en De Rode Antraciet vzw.

Café Prison 2014

Café Prison in Oudenaarde bestond uit drie luiken.
1. Een stadswandeling. Een stadsgids van Oudenaarde, Hilde Avet, wandelde met de deelnemersgroep door Oudenaarde en vertelde verhalen en anekdotes over de 'geschiedenis van de rechtspraak en het strafrecht' van de Middeleeuwen tot nu. Dat de klokken van het belfort werden geluid bij publieke terechtstellingen op de markt, bij voorbeeld. Dat na een terechtstelling de schepenen van de stad hun buikje rond aten. Dat in de Walburga kerk in de 16de eeuw tijdens de strijd tussen geuzen en katholieken vier priesters werden vermoord! Waar stonden vroeger de gevangenissen? De wandeling werd in een café afgerond. Deze activiteit vond plaats op zondag 12 oktober 2014 (21 deelnemers).
2. Een gespreksavond met het verhaal van een slachtoffer van een geweldsdelict én een toelichting door Walter Van Steenbrugge over de huidige plaats van het slachtoffer binnen het strafrecht. Ook een dader-slachtoffer-bemiddelaar van Suggnomè kwam aan het woord: hoe kunnen slachtoffer en dader samen op zoek gaan naar een betere omgang met de gevolgen van een misdrijf? Deze activiteit vond plaats op 23 oktober 2014 (20 deelnemers).
3. Een ontmoeting tussen de wereld binnen en buiten. Burgers ontmoeten gedetineerden. Hoe werken de gedetineerden aan een toekomst na detentie (buiten de criminaliteit)? Welk beeld hebben gedetineerden over de samenleving waarnaar zij ooit zullen terugkeren? 20 november 2014 (13 deelnemers).

Celademhaling

Uren zijn de stilste vissen die ik ken.
Dagen oceanen van hetzelfde water.

Nachten slaan hier vaak op drift.
ze raken in alles verstrikt, maar vangen niets.

Ik ontwaak altijd in lege netten,
met loeiende motoren in het hoofd.

In de jungle van de ochtend krijsen alle deuren open.
Uit de omarming van het klamme groeit de wanhoop.

Grijze koffie moet het zwart afdrijven.
Broodkruimels smeden zachte kogels

die de gaten in mijn pantser vullen.
Dagen volgieten met afwaswater en gaarkeukenkost

opdienen met tegenpruttelende pollepels.
dompelen en roeren, het helpt om overeind te blijven.

Hoop snijdt aan twee kanten, weet je.
Wie vijlt zich daaruit vrij?

Als gisteren je hart opvreet en morgen nagels
in je longen slaat, hoe adem je het hier en nu dan in?

Hoe aai je dieren met gebonden handen?
Hoe kun je van jezelf genezen

als nergens pleisters groeien? Kom maar eens
aan de overkant als iedereen altijd zijn brug ophaalt.

Peter Theunynck

Evaluatie

De twee informatieve avonden werden geëvalueerd door de deelnemers. De reacties waren eensluidend positief. We plukken enkele reacties uit de evaluatieformulieren:
<u>Reacties op de avond met de getuigenis van het slachtoffer en de lezing van Walter Van Steenbrugge</u>

- *Veel dingen gehoord waar ik als burger nauwelijks iets over weet.*
- *Recht uit het leven gegrepen: zeer informatief.*
- *Zeer interessant: ik heb nieuwe dingen gehoord en kreeg de mogelijkheid om mijn vragen te stellen.*
- *Emotionele en klare getuigenis.*
- *Spreker met vakkennis.*

<u>Reacties op de avond met de ontmoeting tussen burgers en gedetineerden</u>

- *Het leven achter de tralies leren kennen is interessant;*
- *We kregen 'gezichten' bij de informatie die we via de media over gevangenissen krijgen;*
- *Interessant om iemand van binnen de gevangenis te beluisteren: zijn verhaal, zijn verwachtingen ten aanzien van de toekomst, zijn frustraties en gevoelens...;*
- *Ze konden hun hart eens uiten, wij konden vragen stellen;*
- *Een 'geestrijke' verrijking.*

Planning 2015

De evaluatie van Café Prison was zeer positief. Er is een lange wachtlijst bij Vormingplus, wat erop wijst dat er een grote honger is naar dit soort activiteiten.

Wat de cursussen betreft: de cursus 'relaties' mét een ontmoetingsmoment met partners van buiten.
In het najaar wordt een 4-daagse cursus op maat voorzien met 1 dag stress-beheersing' als antwoord op de vraag hoe om te gaan met gevoelens als angst, paniek - eens men opgesloten is in een cel.

HOOGSTRATEN

Overleg

De werkgroep cultuur staat in voor de uitbouw en evaluatie van het aanbod cultuur met ad hoc de werking van de bibliotheek. De collega sportfunctionaris van De Rode Antraciet neemt deel aan het beleidsteam in Hoogstraten.

Netwerking

De uitlopers van het project Cell's Kitchen zorgden voor een samenwerking met de Dienst Toerisme - Stad Hoogstraten in functie van de verspreiding van de placemats in de horecazaken en het verenigingsleven in Hoogstraten en omstreken. In het kader van concrete activiteiten overlegden we met lokale aanbodverstrekkers en Vormingplus Kempen. Met het project Parol! werd kennisgemaakt met nieuwe aanbodverstrekkers woord en beeld.

Cultuuraanbod

De Rode Antraciet initieerde in 2014 het eigen aanbod Buiten Beeld, activiteiten in het kader van Cell's Kitchen zoals culturele kookworkshops en soep op de wandeling. Daarnaast werd de foodquiz ingepland, maar die vond wegens omstandigheden niet plaats.
Verder heeft De Rode Antraciet meegewerkt aan het project Parol!, een Europees kunstproject waarin kunstwerken en inspiraties over landsgrenzen heen werden uitgewisseld. Er werden een reeks mixed mediaworkshops georganiseerd waarin een groep gedetineerde deelnemers met de inspiratie uit een art box van Italië aan de slag ging in het voorjaar. In mei werden de werken tentoongesteld in de gevangenis zelf en op een locatie in Merksplas.
In het kader van 'Stad van de smaak 2014' heeft De Rode Antraciet ingezet op de verspreiding van de placemats met gerechten uit het project Cell's Kitchen in de stad. Deze verspreiding gebeurt begin 2015. De eerste verkenning rond een project met de kerngroep werd gedaan. Het cultuuraanbod werd aangevuld met de vormingen 'Omgaan met Lastige Situaties' en 'Vader zijn', met aansluitend de voorleesverhalen.
In 2015 zal De Rode Antraciet inzetten op de uitwerking en uitvoering van het project rond het clublokaal voor de kerngroep. Verder zal het cultuuraanbod in 2015 bestaan uit enkele activiteiten vanuit het eigen aanbod zoals stand up Comedy, Buiten Beeld, expressieve workshops en een optreden van de Filharmonie. Ook staan volgende vormingen op het programma: 'Vader zijn in de gevangenis', 'Voorleesverhalen', 'Omgaan met lastige situaties' en 'Stressbeheersing' (onder voorbehoud) en Slachtoffer in Beeld.

MERKSPLAS

Overleg

De contactpersoon cultuur neemt deel aan de werkgroep 'vorming, ontspanning en cultuur'. De sportfunctionaris nam in naam van De Rode Antraciet deel aan het beleidsteam. Ad Hoc werd er een werkgroep opgericht in het kader van een vernieuwend cultureel muziekproject.

Netwerking

De gevangenis van Merksplas heeft weinig ervaring met vernieuwende culturele projecten. In 2014 werd een 'kleinschalig' muziekproject op poten gezet. In het kader hiervan werden nieuwe aanbodverstrekkers gevonden die bereid zijn om ook in de toekomst samen te werken met De Rode Antraciet.

Cultuuraanbod

De Rode Antraciet initieerde Buiten Beeld en de vormingen 'Omgaan met lastige situaties'(veroordeelden), 'Hoe kijk ik naar mijn straf' (veroordeelden), 'Agressietraining' (veroordeelden) alsook de Voorleesverhalen. Er werden twee cursussen 'Slachtoffers in Beeld' gerealiseerd. De lezing rond een geslaagde terugkeer naar de samenleving is niet doorgegaan omwille van te weinig deelnemers. Ook de vorming 'Omgaan met lastige situaties' (geïnterneerden) is niet doorgegaan wegens omstandigheden.
Daarnaast stonden de foodquiz en enkele culturele kookworkshops op het programma tijdens de 'Week van de Wereld', maar omwille van stakingsacties werden deze allen geannuleerd.
Wel ging er in 2014 een muziekproject door, wat voor een gevangenis als Merksplas baanbrekend is. In mei werden er twee optredens georganiseerd. Buscemi kwam aanvankelijk optreden op de wandeling buiten, maar omwille van de weersomstandigheden moest dit binnen doorgaan. Een week later was er het optreden van Loepoes, een covergroep. Dit kon wel buiten doorgaan. Na een positieve evaluatie werd nog een laatste optreden gehouden voor nog andere paviljoenen. NoMoBS, een beloftevolle rapgroep uit Antwerpen, zette een goede show neer in de cinemazaal. Een beperkt maar vernieuwend muziekproject dat voor Merksplas zeer geslaagd was.
Voor 2015 zijn volgende vormingen ingepland: 'Hoe kijk ik naar mijn straf' (veroordeelden), 'Slachtoffer In Beeld' (veroordeelden) 2x, 'Muziek en ik' (geïnterneerden). Daarnaast plant men Buiten Beeld, Stand Up Comedy en een Muziekoptreden.

TURNHOUT

Overleg

De contactpersoon cultuur is lid van het coördinatieteam. Het coördinatieteam heeft als opdracht de planning, evaluatie, opvolging en voorbereiding van een beleid rond vorming, ontspanning, cultuur, onderwijs en sport. Op uitvoerend niveau is er overleg tussen de organisatieondersteuner en de beleidscoördinator, waarbij de contactpersoon cultuur ad hoc aansluit.
De contactpersoon cultuur neemt deel aan het beleidsteam als vertegenwoordiger van De Rode Antraciet.

Netwerking

Vorig jaar werd in functie van projecten en eigen aanbod kennis gemaakt met Strip Turnhout. In het kader daarvan werd een workshop striptekenen georganiseerd onder begeleiding van stripauteur Conz. Verder werd in functie van toekomstige projecten terug contact gezocht met muzikant en muziektherapeut, Dirk Proost. Binnen de expressieve workshops werden contacten gelegd met nieuwe aanbodverstrekkers.
De cultuurfunctionaris zorgde voor een brede verkenning van de regio en het culturele netwerk in Turnhout.

Cultuuraanbod

De Rode Antraciet organiseerde in 2014 het filmfestival Buiten Beeld, een reeks creatieve workshops rond portretschilderen, muziekoptredens op de jaarlijkse BBQ, Lekker samen lezen, culturele kookworkshops in het kader van Cell's Kitchen en de foodquiz. De workshop 'Koken met bekende chef' werd verplaatst naar voorjaar 2015. Daarnaast werd het cultuuraanbod aangevuld met de vormingen 'Agressietraining', 'Hoe kijk ik naar mijn straf', 'Ouderschap na detentie' en 'Voorleesverhalen'. De workshop origami werd geannuleerd wegens te weinig deelnemers. Het theaterproject, waarvoor het subsidiedossier werd opgemaakt door De Rode Antraciet, kende zijn uitwerking in 2014. Een groep studenten organiseerde onder begeleiding van CAW De Kempen een wintermarkt, waar ook de expertise van De Rode Antraciet werd ingezet. Circustechnieken werden aangeleerd tijdens de wintermarkt.

Een eerste verkenning werd reeds gedaan voor een muziekproject dat een testfase kent in het voorjaar van 2015. De eigenlijke uitwerking van het project is voorzien voor 2016.
In 2015 zal de Rode Antraciet in Turnhout verder inzetten op expressieve workshops voor geïnterneerden. Daarnaast werd een aanvraag gedaan rond popmuziek en klassieke muziek, koken met bekende chef en deelname aan de Lange Nacht van het korte verhaal (dat in 2014 niet was doorgegaan). Dit aanbod wordt nog aangevuld met de vormingen 'Slachtoffer In Beeld', 'Voorleesverhalen' en 'Stressbeheersing' (onder voorbehoud). In 2015 zal ook de verdere verkenning plaatsvinden van een grootschalig muziekproject dat zou plaatsvinden in 2016.

WORTEL

Overleg

Elke twee weken vindt er een coördinatieteam plaats. Afhankelijk van de agenda neemt de contactpersoon cultuur hieraan deel. Daarnaast participeert de contactpersoon cultuur aan het beleidsteam.

Netwerking

In 2014 werd binnen een reeks expressieve workshops opnieuw samengewerkt met Jo Van de Perre. Binnen de uitwerking van het muziekproject dat in 2014 zou plaatsvinden werden contacten gelegd met Piazza Del Arte. Wegens personeelstekort is dit project echter verschoven naar 2015.
De cultuurfunctionaris zorgde voor een brede verkenning van de regio en het culturele netwerk in de regio Turnhout.

Cultuuraanbod

De Rode Antraciet organiseerde in 2014 het Filmfestival Buiten Beeld, een reeks creatieve workshops, culturele kookworkshops in het kader van Cell's kitchen, de foodquiz en de activiteit 'soep op de wandeling'. De vormingen 'Agressietraining', 'Vader zijn', gekoppeld aan de Voorleesverhalen en 'Slachtoffer In Beeld' vonden plaats in 2014.
2015 staat in Wortel in het teken van het muziekproject dat zijn uitwerking rond de zomerperiode moet kennen. Daarnaast heeft Wortel de vormingen 'Slachtoffer In Beeld', 'Stressbeheersing', 'Agressietraining', 'Ouderschap na detentie' en Voorleesverhalen toegekend gekregen. Dit aanbod wordt nog aangevuld met enkele culturele activiteiten waaronder Stand Up Comedy, Expressieve workshops in het kader van Van Gogh, Filmfestival Buiten Beeld, Lekker Lezen en 'Koken met een bekende chef kok' (overgezet van 2014).
Verder zal er gebruik gemaakt worden van de draaischijf met aanbodverstrekkers in functie van de muzikale invulling van de jaarlijkse BBQ.

BRUGGE

Overleg

De sociaal-cultureel werker maakt deel uit van de VOS-dienst. Samen met andere relevante partners (onderwijscoördinator, OO, TB,...) wordt de praktische organisatie van de groepsactiviteiten hier besproken.

Aanbod 2014

2014 stond volop in het teken van sociaal-artistieke projecten, waarbij gedetineerden de ruimte kregen om binnen een project te werken met diverse expressie mogelijkheden.
Binnen het project Frontière (thema WO I) ging de expo 'vrijheid', in samenwerking met Academie Menen, door en maakte een groep mannelijke gedetineerden de dansvoorstelling Parallel Lines (in samenwerking met Klein Verhaal en Vrijstaat O uit Oostende)

Daarnaast resideerde de Franse hiphop band 'UNNO' een 2-tal maanden in de gevangenis om samen met een groep gedetineerden muziek te maken.
Voor deze projecten werd volop gebruik gemaakt van de theaterzaal als locatie om met gedetineerden aan de slag te gaan. Deze locatie bleek een heel sterke meerwaarde. In 2015 zal deze zaal daarom nog sterker uitgespeeld worden als locatie voor het aanbod van de hulp- en dienstverlening.
Dankzij de verschillende projecten werd het culturele netwerk van de gevangenis ook sterk uitgebreid. Muziekcentrum 4AD, Ballets CdelaB, ...zijn maar enkele van de nieuwe partners die voor de eerste maal zijn betrokken bij een aanbod binnen de gevangenismuren. In 2015 wordt verder geïnvesteerd in dit culturele netwerk om zo een meer structureel aanbod uit te bouwen.

We organiseerden de cursussen 'Kieskeurig', 'Voorleesverhalen' en 'Agressietraining'. De cursus 'Agressietraining' diende vervroegd te worden beëindigd wegens te weinig deelnemers. In de toekomst dient geïnvesteerd te worden in een betere toeleiding van gedetineerden.

Planning 2015

Volgende zaken worden ingepland binnen de gevangenis Brugge:
Aanbod Buiten Beeld filmfestival
Orkest aan zet met orkest Artis Dulcedo
Participatief theater met UM4P
Voorleesverhalen
Stand-up Comedy
Theaterproject op de vrouwenafdeling

IEPER

Overleg

De SCW'er maakt deel uit van de dienst Interact!e, die instaat voor de algemene coördinatie van het hulp - en dienstverleningsaanbod. Door het beperkte aanbod was deelname aan dit overleg beperkt.

Aanbod 2014

Door de verbouwingswerken in de gevangenis Ieper is een kwalitatief cultureel aanbod niet evident. Er zijn weinig geschikte lokalen. Het blijft dus experimenteren wat betreft locaties. Zo worden onder andere de werkplaats en bibliotheek gebruikt om een cultureel aanbod aan te bieden. Samen met de 2 andere West-Vlaamse gevangenissen stapte Ieper mee in het project Frontière. Zo leverde een beperkte groep gedetineerden een bijdrage aan de expo 'Vrijheid'.
In de zomermaanden werd gebruik gemaakt van de wandeling om een optreden en enkele creatieve workshops aan te bieden.
We vertoonden de film Knalhart (herstelgericht) en organiseerden de Voorleesverhalen.
Er is voorlopig geen zicht op het einde van de verbouwingen. Dus ook 2015 blijft onzeker wat betreft het cultuuraanbod.

Planning 2015

In 2015 plannen we een cursus Voorleesverhalen en een herstelgerichte filmvertoning. Tijdens de zomermaanden wordt ook een creatief aanbod voorzien in de vorm van een workshop. In het najaar wordt in overleg met de gevangenisbibliotheek bekeken of het aanbod 'voorleesverhalen' haalbaar is.

RUISELEDE

Overleg

De SCW'er maakt deel uit van de VLOT-dienst die verantwoordelijk is voor de organisatie van het groepsaanbod binnen de gevangenis.

Aanbod 2014

In 2014 werd verder geïnvesteerd in de werking van het activiteitenteam. Naast de organisatie van activiteiten voor de medegedetineerden werden 2 initiatieven opgezet voor een externe groep.
In het voorjaar werd een groep personen met mentale beperking door het A-team uitgenodigd naar de gevangenis voor een rondleiding + ontspanningsmoment. In het najaar organiseerde de gedetineerden de PLC for Life - quiz waar externe teams (partners Justitie en Vlaamse Overheid) konden participeren. De opbrengst werd geschonken aan een goed doel in het kader van Music For Life.

In het kader van het BLeave project gingen twee reeksen 'Agressietraining' door. De groep zedendelinquenten kregen een cursus 'Slachtoffer in Beeld' aangeboden. Daarnaast werd ook een cursus 'voorleesverhalen' georganiseerd.

Planning 2015

In 2015 wordt het A-team verder mee ondersteund en worden nieuwe praktijken uitgetest.
In het voorjaar plannen we er een cursus Agressietraining binnen het BLeave project en in het najaar een cursus 'Voorleesverhalen'. Samen met de lokale partners wordt ook bekeken om het bestaande keramiekatelier een bredere invulling te geven (focus op een algemeen beeldend atelier.
Tenslotte worden de mogelijkheden verkend om binnen het B-leave project een aanbod

GENT

Overleg

De SCW'er sluit soms aan op het overleg CORT om het aanbod cultuur te bespreken.

Aanbod 2014

In het voorjaar 2014 vonden nog enkele gesprekken plaats om het theaterproject alsnog te kunnen opstarten (dossier werd niet goedgekeurd binnen het participatiedecreet eind 2013). Er werden echter geen concrete pistes gevonden om een atelier te kunnen opstarten.
In plaats hiervan werden enkele eenmalige culturele initiatieven opgezet in de theaterzaal van Gent.
Zo was deFilharmonie te gast met een klassiek concert + workshop. Ook kwam de jonge Gentse bokser Junior Bauwens naar de gevangenis tijdens de vertoning van 'Junior', een documentaire over zijn bokscarrière. Tenslotte werd een kortfilmavond georganiseerd in samenwerking met de vzw Kortfilm.be.
Volgende cursussen werden georganiseerd: 'Kieskeurig', 'Hoe kijk ik naar mijn straf', 'Omgaan met lastige situaties' en de Voorleesverhalen.
Deze initiatieven werden allen positief geëvalueerd en vormen een mooie aanvulling op het structureel cultureel aanbod in de gevangenis.

Planning 2015

Aanbod Kortfilm.be.
Orkest aan zet met het Oost-Vlaams Symfonisch Orkest.
De cursussen relaties, agressietraining en 'Voorleesverhalen'.
Workshop Slam-poetry.

BEVEREN

Overleg

De werkgroep SCW werd formeel opgericht op 6 november 2014, maar de eerste samenkomst moest meteen worden afgelast wegens een stakingsdag binnen FOD Justitie, waardoor de leden van de

werkgroep werkzaam voor Justitie en de gedetineerden niet mochten deelnemen. Op een later tijdstip zal een samenkomst met het thema 'het creëren van een gedeelde visie over het recht op cultuur voor de gedetineerden in Beveren' plaats vinden. Zonder het personeel van Justitie of gedetineerden heeft een dergelijke themabijeenkomst geen zin.
Op een pragmatische manier wordt verder gewerkt aan een cultuuraanbod met de contactpersoon cultuur van De Rode Antraciet, de organisatie-ondersteuner, de gedetineerde die lid is van de werkgroep SCW, en in nauwe samenwerking met Dana Mariën, de beleidscoördinator.

Netwerking

- Kennis gemaakt met de cultuurbeleidscoördinator en de burgemeester van de gemeente Beveren bij de opening van de nieuwe gevangenis; later ook telefonisch opgevolgd: de gevangenis van Beveren zal voorgesteld worden op de cultuurraad van Beveren in 2015.
- KVLV Melsele: samenwerking in het kader van een kookatelier.
- Kunstkringen De Lukasgezellen en De Meiboom: toeleiding naar de gevangenis voor een herstelgericht kunstproject in 2015.

Cultuuraanbod

- Naar aanleiding van de verkiezingen op 25 mei 2014 zou in samenwerking met Vormingplus Waas en Dender een infoavond plaats vinden. Wegens te weinig belangstelling van de gedetineerden werd dit afgelast.
- Cell's kitchen: in samenwerking met KVLV Melsele werden in 2014 kooklessen aangeboden. Doel is niet enkel samen koken, maar ook samen tafelen. Een heel populair aanbod en een goede samenwerking met een vereniging van buiten de muren: mooie wisselwerking.
- Praatcafé Prison: in samenwerking met Vormingplus Waas en Dender wordt dit 'Praatcafé' (geïnspireerd door de Filo-café's in de buitenwereld) in de steigers gezet.
- Prison Art: in de zomer van 2014 werden sessies beeldende kunst opgestart.
- Cursus 'vader zijn in de gevangenis': zeer goed verlopen. Aansluitend werd 'voorleesverhalen' georganiseerd.
- Voorleesverhalen: de contactpersoon cultuur heeft 'De Boekenkaravaan' toegeleid naar de gevangenis van Beveren om het project 'voorleesverhalen' (papa's lezen een verhaal voor, dit wordt geregistreerd en dvd wordt aan het kindje gegeven) van De Rode Antraciet te realiseren. De Boekenkaravaan leverde vrijwillige begeleiders aan, boeken én de nazorg voor de deelnemers.
- Herstelgerichte film met nabespreking.
- Slachtoffer in Beeld in december 2014: goed geëvalueerd.

Planning 2015

- De afgelaste thema-samenkomst zal plaats vinden in juni 2015;
- Gedichtenkaartjes van De Rode Antraciet zullen verspreid worden via de bibliotheek;
- Beveren zal participeren aan 'Buiten Beeld 2015'. Vrijwilligers van De Rode Antraciet zullen de begeleiding op zich nemen;
- Gesprek met directeur van Cultuurcentrum Ter Vesten;
- Er komt een 'herstelgericht kunstproject' met ondersteuning door de kunstkringen De Lukasgezellen en De meiboom;
- Babbelonië: gespreksgroep met een tweetal samenkomsten voor de gedetineerden alleen, en drie voor gedetineerden en burgers van Beveren;
- We plannen twee cursussen Voorleesverhalen (eentje voorjaar, eentje najaar)
- Er komt een cursus 'Slachtoffer in Beeld' voor zedenfeitenplegers.

BRUSSEL: Sint-Gillis/Vorst/Berkendael

Overleg

In het najaar van 2014 werd de werkgroep cultuur en bibliotheek voor de gevangenissen van Brussel opgericht. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers vanuit de verschillende gemeenschappen die actief zijn in de Brusselse gevangenissen. Deze werkgroep kwam in 2014 slechts één keer samen.
Verder overleg gebeurt voornamelijk ad hoc naar aanleiding van projecten/activiteiten met de beleidscoördinator en/of de ondersteuner.

Cultuuraanbod 2014

2014 was een Zinneke-jaar. **Zinneke** is een project dat ruimte creëert voor ontmoetingen, samenwerking en creativiteit. Het bevordert de artistieke en sociale dynamiek tussen bewoners, verenigingen, scholen en artiesten uit verschillende wijken in Brussel en daarbuiten en eindigt in een kleurrijke socio-artistieke parade door de straten van Brussel.
Nieuw dit jaar was dat er ook een Zinneke-atelier doorging in de gevangenis van Sint-Gillis. Vertrekkende van herbruikbaar materiaal worden marionetten gemaakt die het verhaal van de BRUL Zinnode mee vorm geven.
De ateliers in de gevangenis worden georganiseerd in samenwerking met De Pianofabriek, een Brussels gemeenschapscentrum.
Natuurlijk kunnen de gedetineerden er zelf niet bij zijn op de Zinneke parade en kunnen de deelnemers aan de andere ateliers ook niet meekomen naar de gevangenis om te kijken waar de gedetineerden mee bezig zijn. Daarom is er een boek met verhalen, foto's en tekeningen, dat meegaat naar de verschillende ateliers zodat alle deelnemers aan de ateliers voor de Zinnode op de hoogte zijn van wat er gebeurt aan de andere kant van de muur.
Deel uitmaken van een project dat de gevangenismuren overstijgt was een nieuwe ervaring voor de gevangenis van Sint-Gillis. Maar zeker een ervaring die vraagt naar een vervolg!

Na het succes van het project **Digital Story Telling** vorig jaar werd beslist om dit project te herhalen in 2014. Opnieuw kregen gedetineerden de kans hun verhaal te vertellen aan de hand van een zelf geschreven verhaal en zelfgemaakte beelden. Voor dit project werd opnieuw samengewerkt met Maks vzw uit Brussel/Kureghem.

Volgende cursussen gingen door:
Sint-Gillis:

- Een geslaagde terugkeer naar de samenleving
- Vader zijn in de gevangenis
- Agressietraining

Vorst:

- Omgaan met lastige situaties

Berkendael:

- Voorleesverhalen: afgelast wegens problemen i.v.m. de toelating om video-opnames te maken.

Planning 2015

Na het succesverhaal in 2014 met Zinneke wordt er ook in 2015 gekozen voor een gevangenis overstijgend project: Supervlieg/Supermouche. Dit is een kinderkunstenfestival in het park van Vorst. De gevangenis zal hieraan participeren door het maken van luisterverhalen. Gedetineerden zullen verhalen vertellen die opgenomen worden en te beluisteren zullen zijn in de "luisterboom" op het festival. Na afloop van het festival zal deze installatie verhuizen naar de bezoekzaal van de gevangenis.
Ook in 2015 zal de samenwerking met Maks vzw verdergezet worden en zal er minstens één traject rond digital story telling georganiseerd worden.
We plannen de cursussen: Agressietraining, een 'Slachtoffer in Beeld' en Vader zijn (2x)
Tijdens de herstelweek: een herstelgerichte film en de lezing 'Een geslaagde terugkeer'

LEUVEN

De gemeenschappelijke projecten van de twee Leuvense gevangenissen:

Cultuuraanbod 2014

Ravage

Na een geslaagde samenwerking naar aanleiding van het M-idzomerfestival in de zomer van 2013 zetten Museum M, de twee Leuvense gevangenissen, De Rode Antraciet, Vormingplus Oost-Brabant, Mixtories vzw en CAW Oost-Brabant opnieuw hun schouders onder een gezamenlijk project.
Er werd in drie groepen gewerkt: een groep gedetineerden in de Hulpgevangenis van Leuven, een groep gedetineerden uit Leuven Centraal (vleugel B) en een groep slachtoffers. Elke groep legt hetzelfde traject af. Elke deelnemer werkt aan een persoonlijk digitaal verhaal met als thema "Ravage".
Digital Storytelling laat ons toe om de meest inspirerende verhalen van onderuit naar boven te brengen. We trachten hierbij ook een integrale benadering te hanteren waarbij we 'beide kanten' aan bod laten komen: enerzijds de mensen die een misdaad pleegden als gedetineerde en anderzijds slachtoffers van misdaad of conflict. Beide groepen hebben verhalen, conflicten en leven in en met conflict. Voor beide groepen kunnen deze verhalen betekenisvol zijn voor hun identiteit vandaag. De gedetineerden creëren digitale verhalen over hun leven in detentie. Slachtoffers gaan ook op zoek naar de impact die het conflict op henzelf en hun omgeving had.
De resultaten van de verschillende trajecten werden van april tot oktober 2014 getoond in de Antichambre van Museum M. In tussentijd werden er verschillende informatieavonden georganiseerd om de samenwerking tussen het Museum M en de Leuvense gevangenissen in de kijker te stellen en om informatie te geven, getuigen aan het woord te laten, …
Ook bij het uitwerken van de tentoonstelling werden de deelnemers uit de verschillende groepen betrokken.
Na afloop werden de filmpjes van de gedetineerden getoond aan de slachtoffers en omgekeerd. De groep slachtoffers mocht ook op bezoek in de Hulpgevangenis van Leuven. Bij beide groepen is er interesse om een vervolg aan dit project te breien

Kaffee Detinee

Kaffee Detinee was in 2014 aan zijn 7e editie toe. Nieuw dit jaar was dat we als startactiviteit een stadswandeling in Leuven organiseerden met als focus straf en strafuitvoering door de eeuwen heen.
Kaffee Detinee brengt dertig bewoners uit het Leuvense en gedetineerden uit de twee Leuvense gevangenissen samen om met elkaar te dialogeren. Door beide partijen de gelegenheid te bieden om gedachten uit te wisselen willen wij een bijdrage leveren aan de totstandkoming van een meer realiteitsbetrokken beeld: enerzijds bij de deelnemende burgers over criminaliteit en gevangenissen, anderzijds bij de gedetineerden over de beelden die leven in de samenleving over gevangenissen en gevangenen. Deelnemers worden uitgedaagd over hun eigen denkbeelden en worden geprikkeld om deze in vraag te stellen. De deelnemers krijgen door deze ontmoeting van verschillende leefwerelden een meerzijdig partijdig beeld, waarin meerdere factoren genuanceerder in rekening gebracht worden.
Kaffee Detinee heeft de afgelopen jaren bewezen dat er een grote vraag is naar activiteiten/projecten waarbij burgers de kans krijgen om in contact te komen met gedetineerden/de gevangeniscontext.

Planning 2015

In 2015 wordt een nieuwe editie van Kaffee Detinee voorzien.
De mogelijkheden om een vervolg te breien aan het project Ravage, en opnieuw met gedetineerden en slachtoffers aan het werk te gaan, wordt bekeken.
De twee gevangenissen maken graag deel uit van het culturele stadsproject "Utopia" dat in 2016 zal plaatsvinden. De voorbereidingen voor dit project/deze projecten starten in 2015.
Na twee edities van M-idzomer in de Hulpgevangenis van Leuven kiest nu ook Leuven Centraal ervoor om in dit verhaal mee te stappen. Een eerste Leuvense editie van M-idzomer breekt uit!

HULPGEVANGENIS LEUVEN

Overleg

In de Hulpgevangenis maakt de sociaal cultureel werker deel uit van het beleidsteam, het coördinatieteam en de werkgroep activiteiten. Dit laatste overleg is een maandelijkse bijeenkomst van alle aanbieders van groepsactiviteiten en vertegenwoordigers vanuit directie, justitie, PSD, trajectbegeleiders, …

Cultuuraanbod 2014

Na jaren Marktrock binnen de muren te organiseren, werd er in 2014 voor de tweede maal beslist om mee in te stappen in het M-idzomer verhaal. M-idzomer is een multidisciplinair festival waarbij gedetineerden kans krijgen om deel te nemen aan workshops rond woord, theater, muziek, dans, … en te genieten van optredens in deze disciplines.
M-idzomer is meer dan enkel een cultuuraanbod in de zomer. Meewerken aan M-idzomer betekent ook deel uitmaken en een plaats veroveren in het culturele landschap in Leuven. M-idzomer zorgt voor een groot cultureel netwerk waardoor ook samenwerkingen voor andere activiteiten/projecten mogelijk worden.
In 2014 werden de cursussen 'Stress' en 'Muziek en ik' georganiseerd. Deze laatste werd ontworpen om aan te sluiten bij de veranderde gevangenisbevolking en hun noden en mogelijkheden.

Planning 2015

In samenwerking met de Openbare Bibliotheek Tweebronnen wordt er in 2015 in groep gewerkt aan een hoorspel. Dit gebeurt in samenwerking met Mooss vzw die zal instaan voor de begeleiding.
We plannen ook een activiteit in het kader van 'Hoe kijk ik naar mijn straf?' en de cursus 'Omgaan met lastige situaties'.

LEUVEN CENTRAAL

Overleg

In 2014 werd de werkgroep cultuur opgestart in Leuven Centraal. De sociaal cultureel werker maakt hier uiteraard deel van uit. In eerste instantie werd er vooral gewerkt op planning en organisatie van het volledige culturele aanbod voor de gevangenis.

Cultuuraanbod 2014

Cultuuraanbod vanuit De Rode Antraciet: enkel gemeenschappelijk aanbod: zie hoger.
De cursus 'Voorleesverhalen' werd georganiseerd.

Planning 2015

Zie gemeenschappelijk aanbod Leuvense gevangenissen
We plannen op vleugel B (kort verblijvende veroordeelden zonder recht op wettig verblijf) een reeks rond creatieve expressie.
De cursus 'Slachtoffer in Beeld zal doorgaan.

HASSELT

Overleg

De werkgroep Cultuur volgt het gehele aanbod van cultuur (waaronder ook de bibliotheek) op. De sociaal cultureel werker maakt actief deel uit van deze vergadering. Samen met de beleidscoördinator, die de voorzitter is van de werkgroep, bepaalt ze de agenda van het overleg. Andere leden van de werkgroep zijn de organisatie ondersteuner, een trajectbegeleider, een lid van de PSD, de bibliotheekmedewerker van de stedelijke bibliotheek Hasselt, een medewerker van Vormingplus Limburg, een lid van de gevangenisdirectie en de vormingsagent. De sociaal cultureel werker maakt ook deel uit van het

coördinatieteam en het beleidsteam van Hasselt. Belangrijk in de overlegstructuur is ook dat de sociaal cultureel werker een vaste werkruimte heeft in de gevangenis waardoor ook informeel overleg mogelijk wordt.

Netwerking

In 2014 werd het bestaande netwerk onderhouden. Extra aandacht ging naar de partners van de denktank Cultuur. Op deze denktank wordt er nagedacht over cultuur in de gevangenis. We werken aan een visie en maken dit concreter met doelstellingen en acties. Partners in deze denktank zijn Muziekodroom vzw, Villa Basta vzw, Vormingplus Limburg, Stedelijke bibliotheek Hasselt, Stad Hasselt (via de cultuurbeleidscoördinator en het diensthoofd Cultuur) en de provincie Limburg (via het afdelingshoofd Cultuur).

Het afgelopen jaar investeerde we vooral in de verkenning van een samenwerking tussen De Rode Antraciet en de stad en de provincie. Samen met stad Hasselt werden er eerste stappen gezet om de gevangenis als een locatie voor cultuur op te nemen binnen de stad.

Cultuuraanbod 2014

Ook in 2014 initieerden we vanuit De Rode Antraciet het filmproject **Buiten Beeld** in de gevangenis van Hasselt.
Verder organiseerden we in het voorjaar ook het project **'Leve De letter'**, in co-coördinatie met de Stedelijke bibliotheek Hasselt. Het project had meerdere facetten. Rode draad doorheen het project was een schrijfwedstrijd voor alle gedetineerden. We deden een oproep voor gedichten en kortverhalen. De beste inzendingen werden beloond met een boekenpakket en de resultaten gebundeld tot een boekje.
Verder organiseerden we schrijfworkshops, lezingen, een leesclub op de vrouwenafdeling en ook de cursus 'voorleesverhalen' kaderden we binnen dit project.
In de zomer organiseerden we **Cell's Kitchen** in de gevangenis van Hasselt. Op vraag van de gedetineerden en de directie van de gevangenis focusten we ons op koken met de microgolf. Twee workshops voor de vrouwen en zeven workshops voor de mannen werden georganiseerd met groot succes.
Voor de achtste keer was er een editie van het **PLAY festival**. Het jaarlijks terugkerende muziekfestival met workshops en optredens. Dit jaar kozen we er ook voor om het muziekfestival te laten uitgroeien tot een muziekproject dat de naam AFTER PLAY kreeg. Het project in samenwerking met Muziekodroom vzw liep van oktober 2014 tot en met januari 2015. Een 35-tal gedetineerden ging aan de slag om mondharmonica, Beatbox, MC of geluidstechniek te leren. Dit resulteerde in een toonmoment waar de deelnemers hun kunsten toonden voor hun medegedetineerden.

Planning 2015

Het muziekproject **AFTER PLAY** loopt nog tot en met januari 2015.
Verder zal er een nieuwe editie van het filmproject **Buiten Beeld** doorgaan.
We investeren verder in contacten en overleg met de stad en provincie om van de gevangenis een cultuurlocatie te maken. In 2015 zal er ook een negende editie van het **PLAY festival** doorgaan. We bekijken momenteel om ook het AFTER PLAY project te verduurzamen.

In het komende jaar zullen we ook drie nieuwe projecten vorm geven. Een project beeldende kunsten met gedetineerden en hun tienerkinderen, een graffitiproject gericht op leefbaarheid en sfeer in de gevangenis, een dansproject samen met Hasselaren.
We plannen een cursus 'Hoe kijk ik naar mijn straf?' en een cursus 'Voorleesverhalen'

TONGEREN

Overleg

In het gesloten federaal Centrum van Tongeren maakt de sociaal cultureel werker deel uit van de werkgroep Cultuur, Sport en ontspanning. Dit overleg heeft geen vaste structuur, wordt door de beleidscoördinator voorgezeten en wordt sporadisch door hem samen geroepen. Andere leden zijn de sportfunctionaris, de organisatie ondersteuner en de sportleerkracht van Jongerenwelzijn. De sociaal cultureel werker maakt ook deel uit van het beleidsteam. In mei 2014 ging er in het GFC Tongeren een vakbondsprotocol van start waardoor geen groepsactiviteiten meer konden doorgaan. Dit naar aanleiding van de omvorming van het FPC naar een gesloten jongerencentrum.

Netwerking

Omwille van de veranderingen die plaatsvonden werd er in samenspraak met de partners besloten om in 2014 niet in te zetten op het uitbreiden van het netwerk.

Cultuuraanbod 2014

In 2014 vond het filmproject **Buiten Beeld** plaats in het GFC Tongeren. Voor het zomeraanbod werden er **workshops** percussie en circustechnieken georganiseerd. Deze workshops konden niet doorgaan omwille van een vakbondsprotocol.

In samenspraak met de lokale partners werd er beslist om verder in 2014 geen ander aanbod te voorzien omwille van de transitie van de gevangenis.

Planning 2015

Voorlopig staat er geen cultuuraanbod gepland in Tongeren. Intussen is Tongeren veranderd van een GFC naar een jongereninstelling. Op het einde van het voorjaar van 2015 wordt er een overleg gepland om het najaar van 2015 te bekijken. De Rode Antraciet zal daaraan deelnemen.

Strategische doelstelling 2

Strategische doelstelling 2: De Rode Antraciet vzw realiseert een effectief en duurzaam beweeg en sportbeleid in de Vlaamse gevangenissen met het oog op het verhogen van het aantal actieve gedetineerden op sportief vlak.

2.1. De Rode Antraciet creëert in de Vlaamse gevangenissen een draagvlak en ruimte voor sport en draagt bij tot een beweegvriendelijke omgeving en een sportinfrastructuurbeleid op maat van de gevangeniscontext.

2.1.1. De Rode Antraciet participeert aan de overlegvergaderingen met de Vlaamse beleidscoördinatoren en andere relevante actoren zowel binnen als buiten de gevangenissen (indicator: aantal vergaderingen).

Realisaties 2014

De sportfunctionarissen behartigen de sportwerking binnen de gevangenis via verschillende fora. Zo bestaat er in bijna elke gevangenis, volgens de afspraken van het Decreet op de hulp- en dienstverlening, een beleids- en coördinatieteam. Op beide fora komt sport als één van de zes Vlaamse beleidsdomeinen te berde. Op al deze fora is De Rode Antraciet vertegenwoordigd, hetzij door de sportieve dan wel de culturele medewerkers van de organisatie. De sportfunctionarissen hebben door de verankerde werking een iets groter gewicht in de aanwezigheidsgraad.

Naast deze fora zijn er de thema-specifieke werkgroepen, die in de meeste gevangenissen niet werden opgeslorpt in bovenstaande vergadermomenten.

Om de werking verder te integreren in het geheel van de gevangeniswerking, sluiten sportfunctionarissen ook geregeld aan bij vergadermomenten die aanbod-of doelgroep-gerelateerd of zijn. Zo sluit de sportfunctionaris op vraag aan bij overlegmomenten, in het kader van een bredere inbedding in een integraal aanbod. *Voorbeeld: uit het actieplan hulp- en dienstverlening in de gevangenis van Gent ontstonden er verschillende werkgroepen die elk een bepaald thema uitdiepen en uitwerken om de vooropgestelde doelstellingen te bewerkstelligen. De sportfunctionaris zetelt in het kader hiervan in de werkgroep 'participatie door gedetineerden'.*

Evaluatie

De vergaderlast is zeer hoog in een gevangeniscontext. Toch investeren we de nodige tijd in relevante fora, met het oog op een draagvlak voor en inbedding van de sportactiviteiten. Sport is (te) vaak nog steeds een luxe-thema dat zich niet verhoudt tot regimeaspecten. We merken hierbij wel graag op dat het tij stilaan keert en andere actoren beginnen te beseffen dat de toegangspoort van sport zeer waardevol is.

Planning 2015

De sportfunctionarissen continueren de huidige inzet in de relevante fora, met een waakzame blik qua tijdsinvestering. In gevangenissen waar de inzet gekend is en het draagvlak stabiel, wordt waar mogelijk een lagere frequentie van aanwezigheid gehanteerd. Dit neemt niet weg dat engagementen behouden blijven en alles steeds voor rede vatbaar is. Een flexibele inzet gecombineerd met een functionele blik.

Voor de regio West Vlaanderen is de uitdaging het grootst. Door de steun van de provinciale overheid, werd hier een aanzienlijk sportaanbod op touw gezet. Daarnaast zorgde de tijdelijke inzet van de reservemiddelen (zie ook 2.1.5.), in hoofde van een 0,5 FTE sportfunctionaris, in de 3 West-Vlaamse gevangenissen voor een wezenlijke verhoging van de inzet en het aanbod. Een combinatie van het verdwijnen van de reservemiddelen en de snijdende besparingstendens bij de FOD Justitie, zorgt voor instabiliteit in aanbod en aanwezigheid van de sportfunctionaris. Hierdoor zal het sportaanbod ongetwijfeld een terugval krijgen in 2015 en werd een verminderde aanwezigheid van de sportfunctionaris aangekondigd in 2014. Samen met de betrokken actoren worden prioriteiten in aanwezigheden, maar vooral ook sportaanbod, opgemaakt en doorgevoerd.

2.1.2. De Rode Antraciet staat in voor de opmaak van een algemeen sportbeleidsplan voor alle gevangenissen en een vertaalslag per gevangenis in functie van de mogelijkheden.

Realisaties 2014

Eind 2013 werd het startschot gegeven voor de opmaak van een overkoepelend format van het algemeen sport- en cultuurbeleidsplan. In 2014 werd dit proces verder gezet.

Het proces werd met zowel bestuurders, medewerkers als stakeholders doorlopen. Resultaat was de goedkeuring van een vernieuwde missie en visietekst.

Evaluatie

De keuze voor een nationaal format startte vanuit het mandaat binnen de beheersovereenkomst met de Vlaamse Overheid, werkt verbindend tussen de verschillende werkingsdomeinen binnen de organisatie onderling, tussen gevangenissen onderling, … en houdt ruimte voor invulling op maat. De planning om in 2014 een algemeen plan af te leveren werd niet gehaald, ten bate van een bredere inbedding en betrokkenheid van stakeholders (intern en extern). Hierdoor koppelen we het algemene sport- en cultuurbeleidsplan eveneens aan het proces om te komen tot een nieuw en uitdagend meerjarenbeleidsplan.

Planning 2015

Vanuit het mandaat binnen de beheersovereenkomst en de beleidslijnen van De Rode Antraciet wordt een duidelijke template voor cultuur en sport aangereikt aan de lokale setting. Dit format wordt in 2015 afgewerkt en zal via de lokale collega's landen in de verschillende gevangenissen. Het lokale forum rond sport en/of cultuur rest de taak om samen te kiezen waar men wil eindigen en hoe hiertoe te komen. Resultaat is een gedragen werkinstrument dat beheerst, uitdaagt en innoveert voor de volgende jaren.

2.1.3. De Rode Antraciet vzw investeert in sterke profilering en netwerking voor haar sportwerking.

Realisaties 2014

Naast de dagdagelijkse partners binnen het Decreet hulp- en dienstverlening en de gevangenissen, hierbij een samenvattende voorstelling van de partners waarmee een structureel contact en/of aanbod onderhouden wordt:

- Sportdienst Antwerpen, Beveren, Brugge, Dendermonde, Gent, Hasselt, Hoogstraten (inclusief voor deelgemeente Wortel), Leuven, Mechelen, Merksplas, Oudenaarde, Ruiselede, Turnhout.
- Provincie Antwerpen, Provincie Oost Vlaanderen, Provincie West Vlaanderen, Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC).
- Universiteit van Antwerpen (onderzoek senioren), Vrije universiteit Brussel (Sportstad Antwerpen, Boks als middel tot therapie in gevangenis, internationale betrokkenheid betreffende studie Raad van Europa, opmaak FWO aanvraag i.s.m. afdeling criminologie, masterproef tai chi in gevangenis, masterproef rond EPAS onderzoek, groepsopdrachten Sport & social issues, Stage opdracht Template praktijken,...), Universiteit Gent (gezondheidsprofiel van gedetineerden, Ronde Van Vlaanderen op rollen), Arteveldehogeschool (Ronde Van Vlaanderen, stagiairs), VIVES (Khbo + Katho), HOWEST (nieuwe opleiding Sport en Gezondheid), ROC Tilburg (Nederlandse opleiding voor sportlesgevers binnen justitie/defensie/politie), PXL Hogeschool Hasselt, Thomas More Campus Turnhout, …
- Van de sportieve partners een greep uit de lopende contacten: BLOSO (lesgeversondersteuning nieuwe initiatieven), Vlaamse Trainersschool, Antwerpen sporthoofdstad, Football+ foundation, Psylos, Okra Sport, S-Sport, FROS, Eu Sport link, ICES, Wielerbond Vlaanderen, Let's go urban, cirque d'ell fuego, circusschool Leuven, crossfit Leuven, crossfit Antwerpen, Antwerp United, Buurtsport Antwerpen, Buurtsport Leuven, Buurtsport Mechelen, Buurtsport Brussel, Vlaamse Badmintonliga, Vlaamse Tafeltennisliga, Vlaamse Basketballiga (concreet ook Limburg), Hattrick Mechelen, RAFC, OHL, Hoogstraten VV, BX Brussels, Belgian Homeless Brussel, Waasland Beveren, Dansgroep Cosmo, Voltraweb, …
- Belendende contacten: verscheidene LOGO's (lokaal gezondheidsoverleg, betreffende bewegen-op-voorschrift, fit in je hoofd, goed gevoel stoel, voedingssessies, screening kantinelijsten, …), VIGEZ (algemeen gezondheidsbeleid), De 8 (ontmoetingsdag), CGG Vagga (doorverwijzingen vanuit fit in je hoofd), U-turn / Bont (dansproject Antwerpen), Arktos, T.O.P.coaches (terug-op-pad coaches vanuit CAW metropool), De Sleutel (Sport als middel ter stimulering van een geslaagde re-integratie), ROJM Mechelen, …

VOORSCHRIFT BEWEEGADVIES

Naam en voornaam:

Reden(en) van verwijzing naar BOV

- Beweging als preventie
- Beweegnorm 30' halen
- Reconditionering
- Overgewicht
- Psychosomatische problemen
- Psychosociale problemen
- Diabetes
- Osteoporose
- Longaandoeningen
- Hart- en vaatziekten:
- Gewrichtsproblemen:

Medicatie

- Bloedverdunners
- Bètablokkers
- m.b.t. COPD/astma
- Cholesterolverlagers
- m.b.t. lage/hoge bloeddruk
- Pijnstillers
- Ontstekingsremmers
- Spierverslappers
- Slaapmedicatie
- Antidepressiva

Opmerkingen

Enkele zaken die voor 2014 in het oog springen:

Bewegen op Voorschrift

In het kader van het project Bewegen Op Voorschrift had De Rode Antraciet vzw in 2014 heel wat nieuwe boeiende contacten (inhoudelijke

beschrijving bij 2.2.4). In 2014 werd het project bekostigd via de FOD Justitie. Na 2014 was het doel om de gevangeniswerking volwaardig onderdeel te laten uitmaken van BOV buiten de muren en dus ook financieel daar ingebed te zitten. Helaas was ook buiten de muren slechts financiële zekerheid tot eind 2014. Het project zal wel met interne middelen verder lopen buiten de muren, maar uitbreiden is in deze situatie geen mogelijkheid.

Samen met de partners werd een aanvraag ingediend op een projectoproep van het ViGeZ. De projectaanvraag werd grondig uitgeschreven en werd beloond met een hoge score, maar helaas zonder toezegging voor het project. Genoteerde feedback bij de afwijzing: *"Deze projectaanvraag heeft over het algemeen een mooie score. Vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid kwam echter het signaal dat het te vroeg is om BOV in een gevangeniscontext te implementeren: Eerst moet onderzoek gedaan worden binnen deze setting naar de noodzaak, randvoorwaarden en de gezondheidsstatus voor een algemeen gezondheidsbeleid. Dit wordt opgenomen door de administraties. Dit project reeds implementeren doorkruist afspraken dat er eerst een verkennend onderzoek moet gevoerd worden."*

Partners in dit verhaal waren uiteraard de twee Leuvense gevangenissen (inclusief medische dienst), BOV buiten de muren, RISO Vlaams-Brabant, de Sportdienst van de stad Leuven en het lokaal gezondheidsoverleg (LOGO).

Verderzetting samenwerking Vlaamse Trainersschool

In 2014 investeerde De Rode Antraciet, het BLOSO en de Vlaamse Trainersschool verder in de kwalificering van gedetineerden in fitness. De vervolgcursus van Instructeur B werd in de gevangenis van Oudenaarde verder aangeboden in groepsverband. In de gevangenis van Leuven - en dankzij enkele transfers van gedetineerden ook in andere inrichtingen - werd ook geëxperimenteerd met e-learning.

Deze verderzetting kwam er enerzijds als proefproject voor onze werking om te zien hoe ver we geraken met de organisatie van de cursus. Anderzijds was dit ook een weging van de meer gespecialiseerde inhoud voor onze doelgroep.

Het unieke en waardevolle aan deze cursus is dat gedetineerden een diploma kunnen behalen dat binnen de sportsector veel erkenning krijgt. Detentie biedt beperkte mogelijkheden tot sportbeoefening. De gedetineerden die zich engageren tot sport, doen dat echter met volle overgave. Het is dan ook iets waarin zij zelf verantwoordelijkheid kunnen opnemen. De positieve energie die ze halen uit de sportbeoefening, kan met een diploma op zak meer kansen bieden voor een geslaagde terugkeer naar de maatschappij. Zij leren zich voor iets te engageren, leren om door te bijten en om ook elkaar hierin te ondersteunen. Via de deelname aan de cursus initiator fitness krijgen sommige deelnemers ook de smaak te pakken van het 'leren' an sich. Dit heeft ook buiten de spreekwoordelijke fitnesszaal zijn effecten.

Eens de gedetineerde het diploma van initiator fitness op zak heeft, kan hij bovendien ingeschakeld worden als fitnessbegeleider binnen de gevangenis. Hierdoor wordt de ervaring van de gedetineerde lesgever verder uitgebouwd en wordt de opgedane kennis verder gedeeld.

Uiteraard zijn er een aantal aandachtspunten verbonden aan de organisatie van de cursus initiator fitness binnen detentie. Ten eerste zorgt de duur van deze opleiding ervoor dat dit in bepaalde gevangenissen niet realistisch is, meer bepaald in de arresthuizen waar men vaak voor kortere tijd verblijft. Verder is het beheersen van de Nederlandse taal cruciaal en moet men over de nodige cognitieve vaardigheden beschikken. Uiteraard is ook de intrinsieke motivatie van de deelnemers van cruciaal belang, alsook het groepsgevoel.

De gedetineerden zijn enthousiast om hier verdere stappen in te zetten. De eerste positieve reacties van de SURB (strafuitvoeringsrechtbank), bevoegd voor de voorwaarden tot invrijheidsstelling, motiveren iedereen om blijvend in te zetten op het binnenbrengen van cursussen van de Vlaamse Trainersschool.

Einde 2014 schreef journalist Hans Vandeweghe een artikel voor De Morgen betreffende de VTS-opleiding 'Instructeur B fitness'. Vandeweghe kwam in contact met de gevangenis van Oudenaarde via een infosessie rond dopinggebruik en raadpleging voor de opmaak van onze filmische wegwijzer rond voedingssupplementen in de gevangenis.

Vlaamse Gemeenschapscommissie

De officiële start van de sportfunctionaris in de 3 Brusselse gevangenissen was een feit. Eerder was ook al iemand vanuit een adviserende functie aanwezig om samenwerkingsverbanden op te zetten, adviezen rond infrastructuur en organisatie, … allemaal in functie van een doorstart voor de nieuwe collega. Het partnerschap met de Vlaamse Gemeenschapscommissie is exemplarisch. In Sint Gillis en Vorst werd er namelijk in hoofdzaak samengewerkt met de VGC- sportdienst. Deze samenwerking is uiterst belangrijk voor het basisaanbod in de gevangenissen. Zonder de steun van de VGC- sportdienst is het bestaande sportaanbod haast onmogelijk te handhaven.

Vlabus

In 2014 vernieuwden De Rode Antraciet en Vlabus hun samenwerking. Aanleiding was enerzijds de transitie binnen Vlabus en anderzijds de verscheidenheid van (samen)werken met de organisatie. Na enkele constructieve overlegmomenten werden enkele verbeterpunten bij beide partijen geregistreerd en stelselmatig aangepakt. Zo investeert ook Vlabus in de toeleiding tot structurele opdrachten binnen de gevangenismuren. De consulenten van de organisatie werden uitgenodigd tot een rondleiding in de gevangenis van Leuven Hulp en konden even proeven van het begrip 'gevangenschap' tijdens hun teamvergadering binnen de muren van de gevangenis. Samen met Vlabus zoeken wij verder naar een werkbaar systeem voor facturering, toeleidingspromotie voor lesgevers, kennismakende brochure over veiligheidsprincipes in een gevangenis.

Gemeente Merksplas

In tegenstelling tot de afwijzing van ons dossier in andere gevangenissen, werd in Merksplas wel vertrouwen verkregen rond het dossier 'liever actiever' van het ViGeZ. Op initiatief van de sportfunctionaris werd contact gelegd met de gemeente Merksplas voor de projectaanvraag 'Liever Actiever'. Na overleg met de gemeente Merksplas kon de sportwerking van de lokale gevangenis mee worden opgenomen in de projectaanvraag van de gemeente. In dit project is er een eerste samenwerking met het OCMW en diverse kansengroepen om ouderen meer in beweging te krijgen. In de gevangenis van Merksplas zal worden gewerkt met twee methodieken: 10.000 stappen (8.000 voor 65+) en Blijf Op Eigen Benen Staan (BOEBS) ten aanzien van valpreventie. De sportdienst van de gemeente heeft daarnaast in 2014 de sportwerking van de gevangenis Merksplas ondersteund met een reeks van Hip-Hop activiteiten, via lesgeversondersteuning (voor kansengroepen).

De samenwerking met de gemeente is vrij symbolisch van belang. Ook kleine gemeenten als Merksplas (+/- 8.000 inwoners) kunnen iets doen, ook binnen grote gevangenissen (Penitentiaire inrichting Merksplas +/- 700 gedetineerden en +/- 550 lokale personeelsleden).

Finale editie Ronde op Rollen:

De gevangenis van Brugge, Gent, Oudenaarde en Dendermonde organiseerden ook opnieuw het project de Ronde op Rollen. Dit zorgde voor een uitgebreide samenwerking tussen de verschillende gevangenissen en voor Brugge in samenwerking met een heel aantal partners zoals: provincie West-Vlaanderen, stad Brugge, de lokale fietsenmaker, BLOSO, FROS, Aquarius, Golazo, Doltcini, VZW kindergeluk, ... (zie ook 2.2.1.).

Evaluatie

De Rode Antraciet wekte intensief samen rond gezondheid met externe partners om een dossier in te dienen bij het ViGeZ, deze contacten waren zeer waardevol. Ook al wierp dit enkel in Merksplas zijn vruchten af, we blijven in contact met de nieuwe gesprekspartners om te zoeken naar andere manieren van samenwerking.

De samenwerking met het **ROC Sport en Bewegen te Tilburg** blijft een enorme meerwaarde houden voor het effectieve sportaanbod. Ondertussen doen meerdere gevangenissen in heel Vlaanderen beroep op de gespecialiseerde opleiding vanuit Nederland (500-650 uren stage per student, per jaar). Inspanningen worden aan beide zijden verricht, om de afstand (mogelijkheid tot overnachting) en de inhoud van de stage draaglijk te houden. Het blijft echter ook een serieuze investering voor de lokale sportfunctionaris om de studenten te ondersteunen en uit te dagen (zie ook 2.2.3). Her en der zijn er ondertussen echter vaste contacten met afgestudeerde lesgevers, die ons overtuigen van de meerwaarde voor beide partijen.

Planning 2015

De bovenvermelde samenwerkingen worden verder bestendigd en uitgewerkt waar mogelijk. Indien de menselijke en financiële draagkracht dit toelaat, verankeren we bepaalde zaken in het reguliere aanbod. Lokaal is dit steeds de doelstelling van nieuwe samenwerkingen, maar ook bovenlokaal proberen we dit verder te zetten. Zo wordt in 2015 nagegaan of De Rode Antraciet de opleidingen van fitness initiator kan integreren in de werking. Wij bekijken samen met de partners in hoeverre de gedane inspanningen behouden kunnen blijven.

In 2015 werkt De Rode Antraciet samen aan de opmaak van het gezondheidsprofiel van gedetineerden. In dit kader verkreeg de Universiteit Gent (departement huisartsengeneeskunde) de steun van het agentschap 'zorg en gezondheid' om hier werk van te maken. Vanuit De Rode Antraciet zetelen we in de ondersteuningsgroep om dit onderzoek te faciliteren.

Naast dit onderzoek gaat De Rode Antraciet graag, in samenspraak met het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, in gesprek met het agentschap 'zorg en gezondheid' om structurele ondersteuning aan de gevangenissen te bieden. Gezondheid (exclusief de fractie geestelijke gezondheid) blijft het enige departement dat haar verantwoordelijkheid binnen de muren naast zich neerlegt.

Circus in Beweging zal in het kader van een Europees project een groot aanbod brengen binnen de Hulpgevangenis van Leuven. Zij zullen gedurende een week circus aanbieden met lesgevers vanuit heel Europa. De gedetineerden zullen samen met hen toewerken naar een toonmoment.

Er bestaat reeds een productieve samenwerking tussen de VGC-sportdienst en de sportfunctionaris, maar er wordt steeds gekeken naar potentiële partners en mogelijkheden. Zo staat een samenwerkingsoverleg op de agenda met Buurtsport Brussel. De hogescholen Odisee en Erasmus Brussel bieden daarnaast de mogelijkheid aan de studenten lichamelijke opvoeding en bewegingsrecreatie om stage te doen voor bijzondere doelgroepen te Sint Gillis.

2.1.4. De Rode Antraciet organiseert in deze beleidsperiode en op basis van de resultaten en beleidsaanbevelingen van het Europees project 'Prisoners on the move' een colloquium over 'sport en detentie'.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet kon zich in 2014 nog even in de schijnwerpers brengen, met de eindconferentie van het Enlarghed Partial Agreement on Sport (EPAS) in Parijs (16 juni). Hier werden, i.s.m. de Vrije Universiteit Brussel, de resultaten bekend gemaakt van de bevraging die EPAS, op aangeven van beide Vlaamse partners, uitzond. Deze ondersteuning aan het EPAS was nuttig voor onderhoud en verdere uitbouw van het bescheiden netwerk van partners.

De Rode Antraciet kon in oktober 2014 eveneens op het 'move congress' (Rome) van International Sport and Culture Association (ISCA) in de schijnwerpers treden. Hier werd de draad opgenomen om concrete uitwisseling van praktijken met Justitie Italië en de betrokken partner Unione Italiana Sport Per tutti (UISP) op te zetten. Daarnaast toonden nog enkele andere landen zich bereid om in een uitgewerkt template hun praktijken te implementeren (Roemenië, Nederland, Verenigd Koninkrijk naderhand).

Tijdens de start van het academiejaar van de Universitat Oberta de Catalunya (UOC) werd De Rode Antraciet via een online expert class (verspreid over 2 weken tijd) op de rooster gelegd. De studenten die de master opleiding 'Sport for Social coexistence and conflict resolution' volgden, konden op basis van een aangeleverde presentatie vragen stellen over het belang van sport binnen de gevangeniscontext.

De Rode Antraciet werd gecontacteerd voor 2 aanvragen tot Europees partnerschap. Vanuit Frankrijk kwam de vraag om mee te stappen in het project 'Sport in prison as therapy sport as therapy for a better reintegration into society after release from prison'. Vanuit Oostenrijk werd contact gezocht rond het project 'HATTRICK in Prison: Sport, Work and Re-Integration: 'Kick off for re-start?'. Beide projecten werden ook daadwerkelijk ingediend onder Erasmus+, maar zonder De Rode Antraciet als partner. De aanvragen weken voor onze organisatie te ver af van de kerntaken, of zelfs van het domein sport op zich. Geen van beide aanvragen overleefde de selectierondes van de selectiecommissie.

Evaluatie

Internationaal is De Rode Antraciet aan het einde van het verhaal 'prisoners on the move' gekomen, weliswaar de rechtstreeks verbonden uitlopers van het project dat dateert van 2011-2012. Toch blijven wij geloven in de meerwaarde om uit te wisselen. Tijd om te herbronnen en gebruik te maken van wat wij nu al hebben en kunnen.

Planning 2015

Samen met de Vrije Universiteit Brussel bekijken we hoe de praktijken waar we ons nu op beroepen, kunnen uniformiseren in een online template. Op de website van 'prisoners on the move' zullen daarom in 2015 zoveel mogelijk praktijken op overzichtelijke wijze worden aangeboden. Enkele partnerlanden engageerden zich reeds woordelijk om een zelfde sjabloon in te vullen en op deze laagdrempelige manier verder uit te wisselen. Het gaat hierbij om meer dan enkel een draaiboek, maar ook doelstellingen/processen en procedures die hun aanpak waardevol maakt. Dit proces willen we in 2015 initiëren om zo enerzijds zelf verder te evolueren (later spiegelen aan randvoorwaarden, cf. inclusie) en partnerschappen op te zetten die samen met ons willen werken aan nieuwe en verbeterde praktijken.

In 2015 wordt werk gemaakt van een uitwisseling met Nederland. Nederland heeft een andere manier van beleidsvoering binnen gevangenissen, maar net die aanpak biedt totaal verschillende praktijken en

manieren van werken. Het project 'scoren met werkgevers', ook wel geprofileerd onder 'voetbal als integratiemiddel' wordt verder onder de loep genomen in 2015.

2.1.5. De Rode Antraciet zet in de periode 2012-2014 tijdelijk bijkomende personeelsinzet in als sportfunctionaris volgens het bestedingsplan reserves en de daarin uitgetekende opdrachten en profiel van de sportfunctionaris.

Realisaties 2014

In 2014 zette De Rode Antraciet verder in op West Vlaanderen en Brussel. Elke regio kreeg ook dit jaar elk 0,5 FTE toegewezen. De tijdelijkheid van deze inzet is gekend, maar wordt eveneens gevreesd. Het terugvallen op 0,5 FTE voor West Vlaanderen, of op 'niets' voor Brussel, worden in spanning opgevolgd.

Evaluatie

Een extra inzet genereert altijd extra sportmogelijkheden. Dit is in beide regio's van toepassing, maar vormt ook de vrees voor 2015. Dat er terugval zal zijn, is te voorspellen, maar samen met de partners bekijken we waar we voor blijven gaan en wat we laten wegdeemsteren.

De aangekondigde besparingen bij de FOD Justitie vergemakkelijken dat proces niet. Door die besparingen is er in ieder geval al een impact te merken. Daarnaast zijn de verbouwingswerken in de gevangenis van Ieper geen realistische situatie om keuzes op te baseren.

Planning 2015

De regio **West Vlaanderen** zal de terugval het hardst merken. De sportfunctionaris daar is ingebed in de lokale werking en kan beroepen op een enorme financiële steun van de provincie. Financiële middelen zullen daarom (nog) niet het effect bepalen van de terugval. Het moet georganiseerd geraken door een halftijdse kracht. Vanuit een positieve insteek bekijken we dit als een voorbereiding op een mogelijke stopzetting van de financiële steun van de provincie. De werking van de sportfunctionaris komt op deze manier ook terug dichter bij de standaard werking van de collega's. In 2015 zal de uitbouw van een lokaal netwerk dan ook meer prioriteit krijgen, om meer handen aan te reiken voor de sportwerking in de gevangenissen. Het geeft ook de mogelijkheid om in gesprek te gaan met de gevangenissen, om te kijken waar er gezamenlijk op wordt ingezet. Daar waar in 2014 de ogen nog vooral op de interne organisatie gericht waren, verschuiven ze nu naar buiten de muren. In 2014 anticipeerde de sportfunctionaris hier reeds op en 2015 wordt hier verder op geïnvesteerd.

De 3 gevangenissen in de regio **Brussel**, kunnen zich blijven beroepen op de inzet van de voormalige sportfunctionaris. In 2015 zal diezelfde persoon, in het kader van een proefproject voor de hele organisatie, de combinatie maken van sport en cultuur in een nieuwe functie. De halftijdse functie vertoont gelijkenissen met de functie van 'vrijetijdscoördinator' buiten de muren en vereenzelvigt de procesmatige gelijkstroming van de aanpak binnen de muren in één persoon. Gezien de meer recente intrede (2012) van De Rode Antraciet in de Brusselse gevangenissen en de samenwerkingsmogelijkheden die een grootstad biedt, was deze regio bij uitstek de plaats om dit experiment uit te rollen.

2.2. De Rode Antraciet realiseert een kwalitatief en gevarieerd sportaanbod naar alle gedetineerden.

2.2.1. In 2016 is er in elke gevangenis een sportaanbod voor gedetineerden met minstens twee uur per week aan activiteiten op vlak van bewegen en sport.

Realisaties 2014

Ook in 2014 was er lesgeversondersteuning vanuit het **BLOSO** (+/- 250 uren). 2014 was echter verschillend van 2013 in de totstandkoming van het aanbod. In die zin dat dit jaar de lokale fora rond sport, waarvan de sportfunctionaris van De Rode Antraciet de spil vormt, zelf aangaven wat een realistische vraag was voor de inrichting. Deze blijk van vertrouwen werd zo ook genoteerd in de gevangenissen. Anderzijds is dit ook een leerproces van dit forum rond sport, met oog op het realistisch inschatten van deze vraag binnen een context van continue transitie.

Justitie, en dus de facto ook de sport hierbinnen, zal altijd in verandering zijn en blijven. Factoren die hierin spelen zijn gedetineerden (transfers, binnenkomen en buiten gaan, continue raadplegingen van directie, advocaten, rechtbanken, psychosociale diensten, …), personeel (problematiek onderbezetting, sociale onrust besparingen, …), verbouwingen (positieve veranderingen met tijdelijk negatieve effecten), veiligheidsaspecten, continu uur wijzigingen, ...

Als positief voorbeeld geven wij graag de samenwerking in West Vlaanderen aan, waar de inzet van de BLOSO ondersteuning al een traditie is. Hier is de accurate planning een toonbeeld voor andere, nieuwere relaties en werkmethodes.

De oorsprong van de BLOSO uren ligt in het ondersteunen van nieuwe initiatieven, met oog op een verderzetting of implementatie in de reguliere werking. Dit behelst natuurlijk een ander karakter dan reguliere activiteiten die 'aangenomen' zijn door het systeem, gekend zijn bij de doelgroep en waarvoor vaak reeds een lesgever gevonden is. Nieuwe initiatieven zullen bijgevolg steeds trager tot stand komen dan reguliere. Vooral voor het zoeken van lesgevers merken wij een moeilijkheid. Wij hebben (zeker voor nieuwe initiatieven) geen standaard poule van geschikte lesgevers voor elke gevangenis. Net omwille van die reden doen wij ook vaak beroep op organisaties met een netwerk van lesgevers en contacten (cf. samenwerking voor 2015 met Vlabus, zie ook 2.1.3.)

Qua **inhoudelijke trends**, volgt het gevangeniswezen de buitenwereld waar mogelijk. Crossfit was op die manier de meest toegepaste (en gewaardeerde) nieuwkomer voor 2014. In meerdere gevangenissen werd op een creatieve manier op deze 'hype' ingespeeld. Dat wil zeggen: niet altijd met de trendy en commerciële merchandising, maar volgens de visie van rudimentair materiaal, fitheid en groepsdynamiek. Naast crossfit werd er ook geëxperimenteerd met ringstick, catchball, tchouckball, bumbal, dodgeball, floorball, ... In eerste instantie proberen we via initiaties of er interesse voor is. Als dat het geval is/blijft, wordt er op een duurzame manier materiaal aangekocht. De duurzaamheid zit hem in het uitleenkarakter van de materialen naar andere inrichtingen in de buurt.

Het project de **Ronde op Rollen** had zijn laatste editie op 5 april 2014. Opnieuw deden 4 gevangenissen mee, volgens hetzelfde concept van de voorbije 2 jaren (lees meer op http://www.derondeoprollen.be/). Een sportieve competitie tussen gedetineerden van de 4 gevangenissen, elk team voor een zelfgekozen goed doel, ondersteund door een bekende peter/meter.

Na evaluatie bleek dat het een goed project was dat verschillende deuren opende. Aan herhaling of verderzetting bleek echter geen nood meer.

We beslisten om het project af te ronden en ervoor te zorgen dat wielrennen deel kan uitmaken van het reguliere aanbod. Dit is gerealiseerd voor de gevangenis van Gent en Oudenaarde. De aanvraag om het event met een gedetineerde buiten de Ronde af te leggen, werd niet gedaan. Organisatoren van de Ronde op Rollen besloten dat dit nog niet opportuun was en het werd uitgesteld voor onbepaalde termijn.

In **Sint Gillis** werd het sportaanbod aanzienlijk uitgebreid. Waar er voorheen enkel voor de gedetineerden van 1 vleugel sport kon worden georganiseerd, is het nu mogelijk voor gedetineerden van verschillende vleugels. Dit lijkt voor een buitenstaander wellicht logisch, maar voor een gevangenis betekent dit een revolutie. Het sportaanbod is daarnaast ook toegenomen in aantal uren. Het aanbod is van 2 uren per week naar 12 uren per week opgetrokken in 2014.

In het najaar startte een uniek sportproject op de **Afdeling Individuele Bijzondere Veiligheid (AIBV)** in de gevangenis van Brugge. Deze afdeling is klassiek buiten het bereik van externe partners, omwille van het individuele regime en de strikte veiligheidsaspecten. In samenwerking met het zorgteam en het bewakend personeel, stelt een sportlesgever sinds 2014 een programma op vraag en maat van deze specifieke gedetineerden op. Een individueel trainingsschema houdt rekening met de beperkte mogelijkheden qua materiaal, ruimte en regime. De lesgever overloopt het programma, demonstreert de specifieke oefeningen en geeft extra uitleg waar nodig. Nadien komt er maandelijks een nieuw gesprek waarin tijd wordt gemaakt voor feedback, vragen of extra uitleg en oefeningen.

Evaluatie

De uitbreiding te **Sint Gillis** is, op enkele groeiproblemen na (zoals de nieuwe bewegingen van en naar de les), zeer goed verlopen. De uitbreiding is een eerste cruciale stap om de samenwerking te visualiseren, draagvlak te winnen en verdere vooruitgang uit te stippelen. De wachtlijsten voor sport in Sint Gillis zijn nog zeer lang. Tot op heden kan nog steeds slechts 10 % van de populatie deelnemen aan de georganiseerde sportactiviteiten.

In de gevangenis van Brugge was het de bedoeling om in **'de week van het hart'**, de week van de cardio te organiseren. De sportfunctionaris wou hiermee vooral het gezonde aspect van meer cardio i.p.v. kracht in de fitness promoten door een aantal nieuw aangekochte cardiotoestellen in de gevangenis te laten roteren van afdeling naar afdeling en die dan uiteindelijk in de fitnesszaal te plaatsen. Hierbij zouden we dan extra informatie verschaffen rond gezond sporten en bewegen en voeding. Wegens besparingen bij Justitie kon dit initiatief niet doorgaan.

Planning 2015

Gezien de aangekondigde besparingsmaatregelen bij Justitie en andere partners binnen of buiten de muren, zet De Rode Antraciet in op '**behoud**'. De sociale onrust bij het personeel van Justitie heeft sporadisch effecten op de extra's. Sport is dan ook één van de thema's die vaak als eerste van de activiteitenlijst verdwijnen. Wij gaan hierover steeds in gesprek, ten voordele van de gemoedsrust en de veiligheid in de gevangenissen. De beslissing is echter niet aan ons om te nemen. Anderzijds wil De Rode Antraciet het vergaarde draagvlak nu niet hypothekeren door onrealistische planningen en groeiscenario's op te stellen. Samen met de lokale fora bekijken de sportfunctionarissen wat haalbaar blijft en kan worden.

Tijdens een periode met weinig groeiperspectief, willen we focussen op procesmatige en kwalitatieve **verbeteringen** waar mogelijk. Enerzijds kijken we naar toeleiders en procedures, anderzijds willen we binnen het bestaande aanbod kijken wat voor verbetering vatbaar is (bv. door evaluatie vanuit deelnemers en omkadering).

In de regio's **West Vlaanderen en Brussel** wordt samen met de lokale partners nagegaan, naar aanleiding van de stopzetting van de personeelsinzet via reservemiddelen (zie ook 2.1.5.), welk aanbod met welke argumenten behouden of geschrapt wordt.

In het kader van de samenwerking met de gemeente Merksplas rond **'Liever Actiever'** worden acties opgezet voor oudere gedetineerden. Zoals momenteel gepland, zijn de activiteiten sterk gelieerd aan het

aanbod dat buiten de muren doorgaat. Zo gaat het o.a. over 10.000 stappen en activiteiten t.a.v. valpreventie.

In 2015 wordt er een **teambuilding** voor het team sportfunctionarissen gepland. Op deze teambuilding proberen we zelf een aantal nieuwe sporten/trends uit, met oog op een implementatie in de gevangenissen. Dit geeft nog steeds een goede referentie om nadien een verhaal verkocht te krijgen aan het lokale forum sport, en nadien de gedetineerden.

2.2.2. De Rode Antraciet vzw ondersteunt en stimuleert sportactiviteiten waar gedetineerden zelfstandig aan kunnen deelnemen.

Realisaties 2014

De sportfunctionarissen zoeken steeds via **creatieve methoden** van uitbreiding en de meest optimale inzet van middelen. In die zoektocht zijn een aantal factoren cruciaal, voor het opzetten van een aanbod:

- Fysieke ruimte (binnen, buiten, sporteigen of multifunctioneel, …)
- Tijd (lijkt vanzelfsprekend, maar is het niet)
- Begeleiding (met sporttechnische en/of minstens sociale skills)
- Middelen

Enerzijds vind je hier de oorsprong van de projecten waar De Rode Antraciet reeds mee startte, zoals het boek 'fitness tussen muren' (2004) en 'fit @ cell' (2015), om op een kwalitatieve manier te bewegen op cel - zonder al te veel materialen.

Anderzijds is er de digitalisering in gevangenissen die ons weer verder doet dromen, over bijvoorbeeld 'live streaming' van sportlessen (een andere dimensie van de buitenwereld binnen de muren brengen). Hier schuilen natuurlijk ook gevaren in die net de sociale facetten van samen sporten kunnen beknotten. Vanuit die optiek bekijken en testen we nieuwe zaken uit en evalueren we grondig of we verder willen gaan op deze weg.

In 2014 werd hiertoe het aanbod binnen de gevangenis van Brugge uitgebreid met een proefproject rond zelfstandig sporten via een 'insanity workout' op de **DVA (drugsvrije afdeling).** Er werd in de sportzaal een workout geprojecteerd waaraan gedetineerden, voorlopig nog onder begeleiding van een personal trainer, de getoonde instructies volgen. Dit project wordt in 2015 geëvalueerd en waar nodig/mogelijk verder verzelfstandigd.

Zoals tijdens de afgelopen jaren, wordt ook in de buiten-infrastructuur geïnvesteerd. De gekende, robuuste **outdoor fitnesstoestellen** (fit of sport point) doen zo verder hun intrede in de gevangeniswereld. Dit is en blijft een goede investering in de toekomst. De implementatie van deze toestellen is echter één zaak, het gebruik ervan een andere. We kunnen niet verstoppen dat de komst van deze toestellen bij de gedetineerden omstreden is. Vaak zijn er ellenlange wachtlijsten voor de infrastructuur binnen (die vaak veel meer divers is, minder publiek heeft, warmer is gehuisvest, …). Het komt dus wellicht over alsof de gevangenis op deze manier een antwoord wil bieden op de grote vraag naar dit aanbod. Dit kan in de beginfase een tegenovergesteld effect hebben, maar na een tijdje wordt de ingebruikname toch bekomen. De sportfunctionarissen merken dat een goede omkadering van deze toestellen geen overbodige luxe is. Het visualiseren van oefenvormen, pancarten of zelfs infosessies over het gebruik zijn aanvullingen die De Rode Antraciet kan voorzien. We blijven zoeken naar een adequate manier om het gebruik van deze toestellen te promoten. Toch is er geen uniforme aanpak over al de inrichtingen op te maken.

Naar aanleiding van de uitputting van onze voorraad boeken '**Fitness tussen muren**' en op vraag van enkele gevangenisbibliotheken, werd besloten om deze boeken her uit te geven. Samen met uitgeverij Garant werden 1.000 extra boeken gedrukt. De boeken worden enerzijds gratis verspreid naar de gevangenisbibliotheken en anderzijds opgenomen op de kantinelijst voor aankoop door gedetineerden. De boeken worden aan drukprijs verkocht aan de gevangenissen, die er een kleine winstmarge op kunnen nemen. De winst op verkoop van goederen (kantinelijst) wordt gebruikt voor het opzetten van activiteiten aan gedetineerden.

In 2014 werd verder geïnvesteerd in het project **'Fit @ Cell'** dat via videobeelden duidelijk maakt hoe men op cel toch aan de fysieke fitheid kan werken. In totaal werden 75 oefenvormen ingeblikt op de filmset in de Hasseltse gevangenis. De lesgever vanuit de stad Hasselt deed hiervoor de demonstraties. Doordat de originele samenwerking met het project 'Jail TV' op zijn einde liep, werd gezocht naar alternatieve methoden om het materiaal gemonteerd te krijgen. Dit werk werd grotendeels in 2014 afgerond, samen met de opmaak van een menu-structuur om tot volwaardige DVD's te komen. **De fitness organisatie** werd betrokken bij de screening van de oefeningen op correctheid en visualisering. **Cera Foundation** kreeg als mede-subsidient van het hele project reeds een sneak preview van wat werd gefabriceerd.

Evaluatie

Over de **outdoor fitnesstoestellen** merken wij dat een goede omkadering geen overbodige luxe is. Het visualiseren van oefenvormen, pancarten of zelfs infosessies over het gebruik zijn aanvullingen die De Rode Antraciet kan voorzien. We blijven zoeken naar een adequate manier om het gebruik van deze toestellen te promoten. Toch is er geen uniforme aanpak over al de inrichtingen op te maken.

Praktische beslommeringen vertraagden het proces van **Fit @ Cell**, maar daarnaast werd tijdens de montageperiode nog gesleuteld aan dit project. De Rode Antraciet wil op deze manier een kwaliteitsvol product afleveren, dat voor een langere periode stand kan blijven houden als investering.

Planning 2015

Er wordt lokaal in de gevangenissen gekeken of er profileringsacties opgezet kunnen worden rond het boek '**fitness tussen muren'**. Naar analogie met de eerste druk van het boek, kan dit gaan om infosessies rond gebruik, testafnames, … De sportfunctionarissen brengen dit op de lokale fora te berde.

In 2015 wordt het project **'Fit @ cell'** gefinaliseerd. Dat wil zeggen dat zowel in de bibliotheek van de gevangenissen (waar afspeelmogelijkheden op cel zijn), als op het interne videokanaal de materialen ter beschikking worden gesteld. De startfase zal gebeuren in de gevangenis van Hasselt (thuislocatie van de acteur/lesgever). Stelselmatig zal de rest van Vlaanderen en Brussel dan bediend worden. Onder het motto ***'fit @ cell goes international'***, zal op de website van Prisoners on the move eveneens melding gemaakt worden van het product. Het is dan ook perfect mogelijk dat er een over-dubbing van het product gerealiseerd wordt. Deze laatste piste wordt verder onderzocht wanneer van toepassing, of wij leveren het product af in het buitenland voor verdere verwerking daar.

Alle materialen die een activeringsbeleid rond de **outdoor-fitnesstoestellen** faciliteren, worden verzameld op de digitale werkomgeving van De Rode Antraciet. De collega's kunnen via dit platform gebruik maken van alle materialen die geproduceerd werden in dit verband. Bij de lokale gevangenissen wordt dan ook melding gemaakt van alle mogelijkheden om dit verder op te nemen.

Het project **10.000 stappen** circuleert nog steeds binnen de werking van verschillende gevangenissen (ook nog steeds bij sommige fervente personeelsleden). Binnen de gevangenis van Merksplas gaat de sportwerking in 2015 echter ook voor oudere gedetineerden van start, in het kader van de samenwerking met de gemeente rond het project 'Liever Actiever'.

De lesgever fitness in de gevangenis van **Ruiselede** zal niet verder worden ingezet op het aanbod. Een gedetineerde die de VTS cursus 'initiator fitness' (en het algemeen gedeelte van de cursus instructeur B) volgde, neemt die rol over. Daarnaast worden er door de lesgever en deze gedetineerde instructiefiches voor de fitness ontwikkeld, om meer individuele deelnemers van adequate informatie te voorzien. We streven ernaar om dit potentieel aan (nieuw) opgeleide lesgevers verder te benutten, om zichzelf ook op die manier verder te kwalificeren.

2.2.3. Ter realisatie van het sportaanbod doet de sportfunctionaris beroep op sportgekwalificeerde begeleiders enerzijds, en faciliteert sporttechnische en pedagogische opleidingen voor bestaande begeleiders anderzijds.

Realisaties 2014

In de **provincie West Vlaanderen** is er ondertussen voor het derde jaar op rij een samenwerking met de provincie. Zij voorzien in een steun van 500 lesuren sport, gegeven door een gekwalificeerde lesgever. Deze uren worden exclusief door Vlabus-lesgevers opgevuld in de 3 gevangenissen van Brugge, Ieper en Ruiselede.

Met betrekking tot gekwalificeerde lesgevers is de samenwerking met **Vlabus** en het **BLOSO** natuurlijk een zekerheid op sporttechnisch geschoolde lesgevers. Het sociaal vaardigheidsaspect is echter iets dat vaak toch ook 'levenservaring' of 'omgangservaring' vereist. In dat verband werd de samenwerking met Vlabus in 2014 ook deels vernieuwd. Samen met de organisatie bekijken we of er beroep gedaan kan worden op de vaste equipe lesgevers, die al enige ervaring hebben opgedaan. Dit zijn echter ook de lesgevers die als eerste ingeboekt worden en vaak al enige tijd op wederkerende opdrachten staan. Om in dit vaste schema tussen te geraken, met af en toe een annulatie door bijvoorbeeld gebrek aan bewakend personeel, is niet vanzelfsprekend. Daarnaast bekijken we, zoals ook beschreven in 2.1.3., hoe occasionele lesgevers beter toegeleid kunnen worden voor opdrachten binnen de gevangenis.

De samenwerking met **ROC Tilburg** (zie ook 2.1.3.) is belangrijk voor het sportaanbod in de gevangenissen. Het gaat om professionals in opleiding, die specifiek worden opgeleid voor de context van defensie, politie of gevangeniswezen. De grootste voordelen zijn ongetwijfeld het aantal uren stage (500 - 650 uren), de specifieke opleiding voor de context en het potentieel als de studenten hun opleiding afronden. Het woord student strookt echter (nog) niet volledig met het begrip sportgekwalificeerde lesgever. De studenten hebben daarnaast nog een vrij jonge leeftijd (start 4-jarige opleiding op 16/17 jaar). Het blijft moeilijk om een kwalitatief aanbod uit te bouwen op basis van een onzekere component.

Naast lesgevers die wij zelf inhuren, werken wij ook samen met **externe actoren** met eigen of een poule van lesgevers. Het gaat hierbij om lesgevers van sportdiensten, VGC, van organisaties zoals Buurtsport of vzw Hattrick.

Voor bepaalde specifieke sporten, doen wij ook beroep op **professionele freelancers**. Het gaat hier bijvoorbeeld over zumba, insanity, tai chi, yoga (foto), Crossfit, … Deze lesgevers hebben vaak wel een sportopleiding achter de rug, of hebben hun strepen al verdiend door jaren ervaring als zelfstandige lesgever.

Naar aanleiding van de recente groei van **vrijwilligers** die zich aanbieden voor sport, werd er in 2014 geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn binnen de gevangenissen én binnen De Rode Antraciet. Deze piste is nooit van toepassing geweest ('vrijwilligheid' in de sport verbergt vaak toch een onderliggende financiële vraag). De Rode Antraciet wil enerzijds geen 'doorgeefluik' vormen voor iedereen die de gevangenis wel eens van binnenuit wil zien. Anderzijds wil De Rode Antraciet mensen absoluut toeleiden tot de context indien er een duurzame en/of kwalitatieve relatie tot stand kan komen. Hiervoor is echter meer informatie nodig vooraleer de organisatie haar naam verbindt aan de initiatieven waaraan veel belang wordt gehecht door doelgroep en context.

Evaluatie

De Rode Antraciet zet in op sportfunctionarissen en probeert een kwalitatief sportaanbod te organiseren in de gevangenissen. Dit zorgt er voor dat wij zeer sterk én zeer bewust beroep doen op externe lesgevers. De financiële druk is hierbij zeer groot op de budgetten van De Rode Antraciet en de gevangenissen. Daarnaast biedt de sportfunctionaris bestaande lesgevers of interne sportmonitoren de mogelijkheid om zich bij te scholen. Deze bijscholingen zijn vaak kleine cursussen of vormingsavonden. De kerntaak van de sportieve penitentiair bewakingsassistent (PBA) is nog steeds veiligheid. Daarom vallen dit soort **bijscholingen** niet onder het standaard pakket van vormingen voor het penitentiair kader.

De sportfunctionarissen dienen voorafgaand aan een opdracht (hetzij voor studenten, voor externe lesgevers of vrijwilligers) steeds een **inschatting** te maken van de kunde van een persoon. Dit moet vaak gebeuren op basis van een gesprek. Het is moeilijk om iemand te doorgronden in één gesprek, laat staan gewenst om iemand nieuw onmiddellijk met twijfel te behandelen. Het is echter wel de taak van de lokale context (inclusief sportfunctionaris) om voldoende ondersteuning te (blijven) bieden aan lesgevers. In de aanvangsfase voorziet De Rode Antraciet altijd in minstens 2 momenten waarop de sportfunctionaris in persoon mee ondersteunt. Naderhand wordt telkens geëvalueerd en bekeken of verdere ondersteuning gewenst is. Dat kan echter niet op elk moment blijven doorgaan.

Sport en **vrijwilligheid** (lees in dit geval: zonder vrijwilligersvergoeding, enkel onkostenvergoeding) blijft nog uit te klaren. Het statuut van vrijwilliger is niet altijd recht evenredig met intrinsiek gemotiveerde personen. Vaak is de bron van inkomsten of de manier om via een interessant statuut bij te klussen nog steeds primair.

De eerste lichting van **sportopgeleide gedetineerden** is een feit. Enkele personen met 'initiator fitness' en eventueel een deelcertificaat van 'instructeur B fitness' kunnen in principe een taak krijgen in de begeleiding in de sportzalen. Dit is niet overal vanzelfsprekend. In de gevangenis van Ruiselede is dit ondertussen in voege, maar andere gevangenissen aarzelen nog enigszins om een 'gelijke' gedetineerde naar voren te schuiven als lesgever/instructeur. Dit moet verder onderzocht en geëvalueerd worden. Dit zal nooit algemeen ingevoerd kunnen worden, maar lokaal kan dit wel naar haalbaarheid gescreend worden.

Planning 2015

De Rode Antraciet blijft de bestaande manier van werken, via gekwalificeerde lesgevers, verder zetten.

In 2015 wordt de samenwerking met **Vlabus** verder op punt gezet en werken we samen met externe actoren die gekwalificeerde lesgevers aanbieden/toeleiden.

Het team van sportfunctionarissen maakt een format van ideale **toeleidingsprocedure** op, voor nieuwe lesgevers (in al zijn vormen). Hierbij bekijken we wat er zeker moet aangeboden worden en waar we eenzelfde lijn in moeten aanhouden (gedragscode).

In 2015 bekijken we verder hoe **opgeleide gedetineerden** ingezet kunnen worden binnen de bestaande sportwerking van de gevangenis. Het lokale forum sport en de directie van een gevangenis dragen hier een sterke verantwoordelijkheid. De sportfunctionaris faciliteert een eventuele (verdere) inzet van deze lesgevers.

2.2.4. De Rode Antraciet zet in op diversiteit met speciale aandacht voor het bereiken van vrouwen, personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond en 55-plussers.

Realisaties 2014

Gedurende 2014 werd het meeste aanbod naar **doelgroepen behouden** vanuit 2013 (vrouwelijke gedetineerden, senioren, geïnterneerden, mentaal zwakkere gedetineerden, sedentairen, depressieve gedetineerden, …).

Daarnaast was er in 2014 ook uitbreiding of verdere specificering naar bepaalde doelgroepen. Zo kunnen we zeggen dat er een specifiek aanbod is naar alle vrouwenafdelingen binnen de gevangenissen in Vlaanderen en Brussel. Het gaat dan specifiek over Antwerpen, Berkendael, Brugge, Gent en Hasselt. Vaak gaat dit aanbod een iets andere richting op dan bij de mannelijke gedetineerden, hoewel ook hier de fitnessruimte zeer populair blijft. We plannen dit aanbod niet te rigide, maar kunnen voor deze kleinere doelgroep iets gerichter aanpassen.

De nieuwe samenwerking tussen Buurtsport, O2 en de zorgteams van de FOD Justitie werd eveneens opgestart door De Rode Antraciet in 2014. Deze samenwerking werd specifiek opgezet voor het inrichten van bewegingsactiviteiten op maat van gehandicapte gedetineerden met een **Vlaams fonds nummer**. Het project loopt momenteel in de gevangenis van Antwerpen. Ook in andere inrichtingen zoekt men echter naar samenwerkingsverbanden voor deze doelgroep.

Binnen de gevangenis van Turnhout, wordt sinds 2014 eveneens met de zorgequipe samengewerkt binnen het project voor de '**psychotische afdeling'**. In dit project worden bepaalde mensen zelfs 1 op 1 opgevolgd, tijdens de fitness of buitensport. Alle activiteiten worden los van elkaar georganiseerd zodat er voldoende aandacht kan uitgaan naar elke geïnterneerde. De student vanuit het ROC Tilburg ondersteunt deze werking en gaat samen met de zorgequipe en de sportfunctionaris op zoek naar antwoorden op bewegingsvragen.

Op advies van de Rode Antraciet werd er in de nieuwe **gevangenis van Beveren** gestart met het ontwikkelen van trajecten voor verschillende doelgroepen. Omdat Beveren deels een instelling is voor langgestraften is het noodzakelijk om aparte trajecten voor deze mensen uit te werken. Er werd in 2014 vooral besproken wat dit dan juist zou kunnen betekenen.

'Bewegen Op Voorschrift' (B.O.V) is een proefproject in de stadsregio Leuven, dat eind maart 2014 ook opgestart werd in de Leuvense gevangenissen. Na goedkeuring van onze financiële ondersteuningsvraag bij de FOD Justitie eind 2013, werd het project in de steigers gezet en opgestart.

Het project dat buiten de muren van de gevangenis uitgerold werd, kreeg dus ook een spin off binnen de muren. Dankzij vele interne (medische dienst, directie, trajectbegeleiders, ...) en externe samenwerkingen (Sportdienst Leuven, RISO Vlaams-Brabant, LOGO en BOV buiten de muren) verliep het project in 2014 succesvol.

Het project werkt als volgt: artsen schrijven 'bewegen' voor aan gedetineerden, voor wie beweging een groter gezondheidsvoordeel kan opleveren dan medicatie of placebo's. Met het voorschrift neemt de patiënt/gedetineerde contact op met de beweegcoach.

Deze beweegcoach heeft individuele gesprekken en stelt op basis van diverse factoren een geschikt aanbod voor. De coach informeert over het belang van beweging en volgt de gedetineerde ook op. Dit gebeurt vanuit de kennis van de beweeg- en sportmogelijkheden binnen detentie. Daarnaast verzamelt of formuleert de coach, vanuit de contacten met de doelgroep, ook suggesties voor het aanpassen van het aanbod en de omgeving.

Enkel de arts (Medische dienst) kan het voorschrift uitschrijven. Zo wordt de hele gezondheidssituatie van een persoon mee bekeken (heden en verleden). Naast de arts hebben ook natuurlijk ook andere personeelsleden een zicht op gedetineerden die baat hebben bij meer beweging. Zij kunnen informeren, doorverwijzen, opvolgen en motiveren.

Het B.O.V. project biedt een verantwoord antwoord op de bewegingsarmoede en creëert kansen om door te stromen naar het reguliere sportaanbod. Daarnaast loopt het project ook buiten de muren, waardoor een bredere inbedding van binnen-buiten en buiten-binnen gewaarborgd is. Deze wisselwerking garandeert continuering voor het individu, inbedding van en kennisdeling over het aanbod en ontsluiting van de context naar de buitenwereld. Uitgangspositie is de complementariteit van het aanbod buiten en binnen de muren. Een aanbod voor gedetineerden wordt best al binnen de muren opgestart. Daarnaast willen we ook vermijden dat gedetineerden 'stilvallen' bij hun aankomst in een gevangenis. Dit project stimuleert gedetineerden om na detentie hun traject verder te zetten, wat een positief effect kan hebben op hun re-integratie in de samenleving. De expertise van B.O.V. kan ook aangewend worden om beleidsmatige suggesties te doen om de omgeving 'bewegingsvriendelijker' te maken.

Al van bij aanvang van het project, anticipeerden wij op de toekomst. Zekerheid tot eind 2014 was uiteraard te kort. Onze voorkeur gaat uit naar een inbedding in het B.O.V.- verhaal buiten de muren. Dit was echter financieel onmogelijk voor de dragers van het project buiten de muren omwille van de ook voor hen onzekere toekomst. Samen met enkele partners gingen we in op een projectoproep van het ViGeZ, maar ondanks onze hoge score, werd ons project niet weerhouden (verder beschreven in 2.1.3.).

Evaluatie

Het project **Bewegen Op Voorschrift** wordt stopgezet binnen de muren. Vanuit de Vrije Universiteit Brussel wordt in 2015 een thesisonderzoek afgerond, waarbij dit project nauw opgevolgd werd. Via dit onderzoek en een interne evaluatie hopen we alsnog enkele elementen te kunnen behouden die een verschil blijven betekenen. De partners binnen dit (voormalige) project staan in ieder geval blijvend positief open voor samenwerking.

Door veranderingen in de populatiegroep is het soms moeilijk om adequaat in te spelen op noden en behoeften. Door het hanteren van een buffer in de lokale budgettering en de nodige flexibiliteit bij de sportfunctionaris, kan er echter veel bekomen worden op korte tijd. Daarnaast zijn aspecten als gender en internering vaak vrij continu in aantal.

Planning 2015

De planning van 2014 wordt, naar doelgroepen toe, steeds **zo veel mogelijk overgenomen** in het volgende jaar. Omdat het veelal via samenwerking verloopt, is het effect ervan op het andere (open) aanbod van De Rode Antraciet beperkt.

Er wordt qua doelgroepen steeds met **open blik** gekeken naar het sportaanbod. Zo werd in 2014 in de gevangenis van Wortel een vraag gesteld naar aanbod voor zwakkere gedetineerden, "met een vermoeden van mentale handicap". Op basis van doorverwijzing door gespecialiseerde diensten binnen de gevangenis én in nauwe samenwerking met hen, wordt bekeken of er een specifiek sportaanbod kan opgezet worden.

Concreet gaat het over de groep gedetineerden die de opleiding fiets-atelier volgt binnen de gevangenis. Er wordt bekeken of een gezamenlijk sport- of beweegmoment in de cursus ingepland kan worden om enerzijds beweging in de levensstijlen te introduceren en anderzijds te werken aan de groepsdynamiek en -vorming.

De Rode Antraciet vroeg in 2014 reeds een gesprek aan bij het agentschap **'zorg en gezondheid'**, via het departement Welzijn, Volksgezondheid en gezin. Wij hopen dat we samen met hen rond de tafel kunnen zitten om na te gaan hoe we in de toekomst samen acties op het getouw kunnen zetten. Daarnaast zal De Rode Antraciet verdere acties rond gezondheidsthematieken beperken tot de nodige transparantie verkregen wordt vanuit de verantwoordelijke/afwezige overheid binnen de muren.

In het kader van het project 'liever actiever' zal in samenwerking met de gemeente Merksplas een programma in de gevangenis uitgerold worden voor **oudere gedetineerden** (50+). Dit project loopt gelijk buiten en binnen de muren. Er wordt verder nagegaan in hoeverre de buitenwereld ook effectief binnen kan komen én een afgebakende groep van binnen de muren ook buiten kan aansluiten.

Voor de **gevangenis van Beveren** zal men waar mogelijk en nodig het aanbod verder vormgeven naar bepaalde (over-aanwezige) doelgroepen, bijvoorbeeld langgestraften. Op basis van de ervaringen in andere gevangenissen met deze doelgroep, zoals Leuven Centraal en Oudenaarde, wordt onderzocht wat verder ondernomen moet worden.

2.2.5. De Rode Antraciet ontwikkelt concrete acties om het ethisch sporten te promoten (inclusie, diversiteit, fairplay, fysieke en psychische integriteit en solidariteit).

Realisaties 2014

Voor sociale inclusie maakten we eerst een literatuurstudie. Op basis daarvan schreven we een kader uit voor onze werking. Dit kader gaf voor ons weer welke stappen we moeten ondernemen om van sociale exclusie naar sociaal inclusie te werken binnen detentie. Het kader is van toepassing op zowel de persoon binnen de sport, als de sportactiviteit an sich. Het gaat niet enkel om een stappenplan, maar a.d.h.v. dit kader kunnen we ook nagaan of het sociaal inclusief aanbod aanwezig is binnen de gevangenissen en welke stappen (randvoorwaarden) dienen genomen te worden om toch sociaal inclusieve doelen te realiseren binnen de gevangenissport.

Hieronder vindt u de schematische weergave van de literatuurstudie. Dit schema vertrekt vanuit de 2 bovenvermelde luiken waarin sociale inclusie wordt bekeken: vanuit de sportactiviteit en vanuit de gedetineerde.

Vooreerst gingen we na hoe een sportactiviteit kan gewijzigd of bijgestuurd worden om deze een sociaal inclusief karakter te geven. Drempelverlagend werken en deelname van verschillende doelgroepen aan de activiteit zijn hier enkele voorbeelden van.

Vervolgens trachten we om ook aan de gedetineerde sociaal inclusieve waarden mee te geven. Aan de hand van 4 dimensies of doelen stimuleren we de gedetineerden om vaardigheden te ontwikkelen die de sport overstijgen.

Het B.O.V. project gaven we als voorbeeld een plaats binnen dit sociale inclusie kader. We bekijken het project hier niet inhoudelijk, maar toetsen het aan het opgestelde kader.

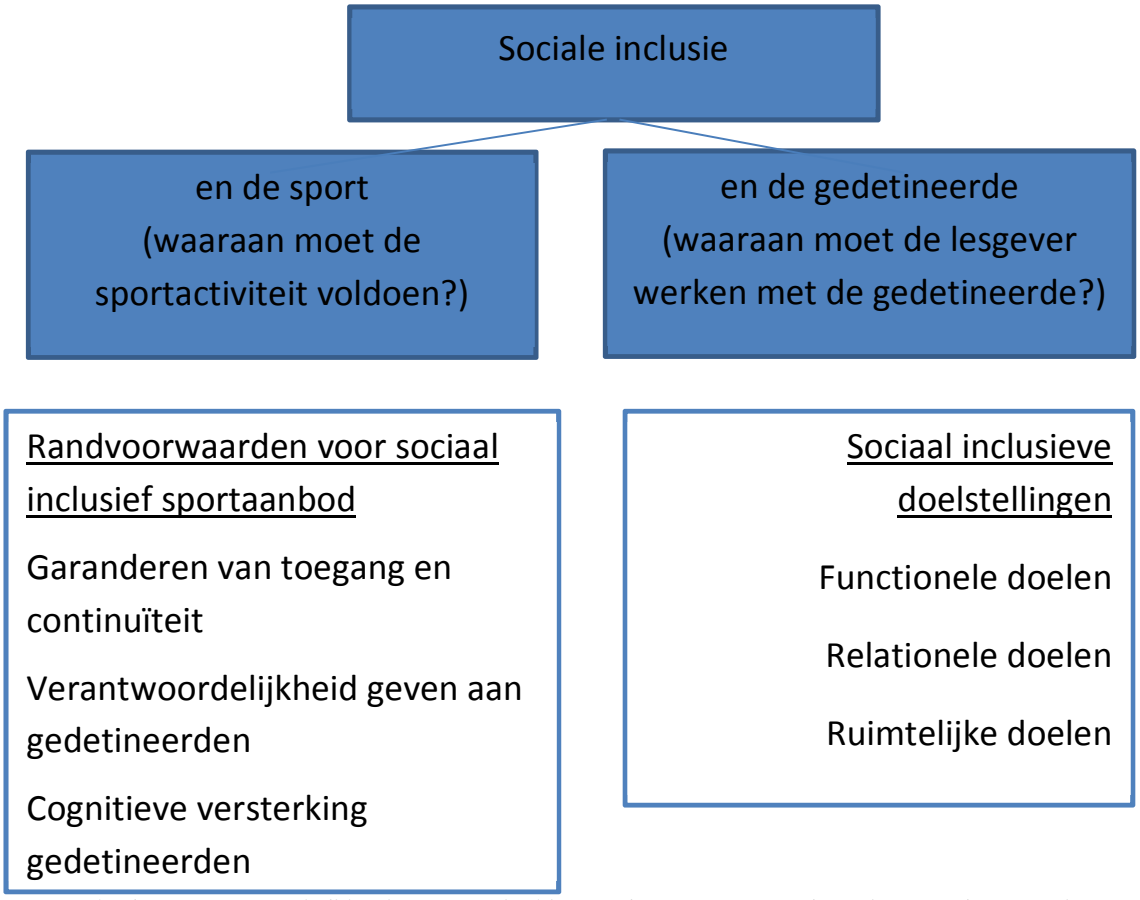

Het aanbod was oorspronkelijk niet aanwezig binnen de context van detentie, waardoor we kunnen spreken van exclusie van gedetineerden op dit aanbod. Financiële middelen, personeelsinzet en een samenwerking met diverse partners zorgden ervoor dat het aanbod wel toegankelijk werd. De continuïteit was echter maar gegarandeerd tot eind 2014, dit was een zwakte die effecten deels ondermijnde. Binnen het project werden mensen door de arts en vervolgens de beweegcoach cognitief versterkt, over het belang van fysieke activiteit. De verantwoordelijkheid om naar de beweegcoach te gaan en vervolgens fysieke inspanningen te gaan doen ligt volledig bij hen zelf.

Nu we deze groep van sedentairen aan het bewegen kregen, kunnen we een aantal persoonsgerichte doelen nastreven. We blijven spreken van 'kunnen', omdat de begeleiding dit niet kan transfereren naar gedragsverandering. De kansen worden wel geboden, aangemoedigd en gemotiveerd. Gedetineerden krijgen zodoende de kans om fysieke vaardigheden te verzamelen en inzichten op te doen over het integreren van fysieke activiteit in hun dagelijkse leven (functionele dimensie). Ze behoren nu ook tot een groep en worden al dan niet expliciet getriggerd om relaties aan te gaan (relationele dimensie). Sociale achtergronden kunnen vervagen, omdat het beweging is die mensen samen brengt en verbindt. Zeker wanneer ze buiten de gevangenis hun traject met de beweegcoach verder zetten, is dit van cruciaal belang (ruimtelijke dimensie). Tot slot kan zeker het zelfbewustzijn en algemeen welzijn door dit traject groeien. Door het bewegen zullen ze voelen dat het mogelijk is om meer controle over hun lichaam te hebben. Deze succeservaring kan het vertrouwen sterken dat dit ook op andere vlakken mogelijk is (machtsdimensie).

In het kader van **sociale inclusie door sport** (geprojecteerd op de actieve terugkeer in de maatschappij), geldt de samenwerking tussen de terug-op-pad coaches (T.O.P. coaches) van CAW Metropool en Buurtsport Antwerpen als een schoolvoorbeeld. Hoewel dit een samenwerking is die in 2013 en 2014 een klein aantal (ex-)gedetineerden bereikte, blijven we dit project verder zetten.

Over de fysieke integriteit van de sporter, zetten we lokaal verscheidene acties op. Deze acties stonden onder andere ook in het teken van een betere bekendheid rond het thema '**gezonde voeding en sport, anabolica, voedingssupplementen**'. Sinds enkele jaren merken wij dat er vooral veel onbekendheid of valse bekendheid is op vlak van voedingssupplementen en anabolica. Daarnaast toont onderzoek over het gebruik van anabolica in de gevangenissen van het Verenigd Koninkrijk (Meek, 2013) aan dat gedetineerden ongeveer een tiental keer meer bezig zijn met deze producten in vergelijking met de burger in de vrije samenleving. In het Verenigd Koninkrijk is men zich dan ook zeer bewust van het gevaar dat hier achter schuilt. Gedetineerden nemen dingen tot zich zonder goed en wel te beseffen dat sommige zaken zowel binnen als buiten de muren illegaal zijn; nog los van de 'positieve' en negatieve effecten. Deze sessies worden vaak aangeboden in nauwe samenwerking met (sport)diëtisten van de lokale gezondheidsoverleggen (LOGO).

In de gevangenis van Oudenaarde organiseerden we een lezing over **doping** in de sport. Tijdens deze lezing werd een genuanceerd beeld gegeven van doping, voedingssupplementen, gebruik van anabole steroïden, … Een 30-tal (van in totaal 160) gedetineerden woonden deze lezing bij, waaronder alle sportfatikken en de cursisten van de VTS-trainersopleiding fitness.

Via de **Ronde op Rollen** werd ook dit jaar de sociale factor evenveel in het daglicht gezet als de sportieve factor. De deelnemende gedetineerden kozen zelf het goede doel waarvoor ze gingen fietsen, de andere gedetineerden konden mee geld inzamelen voor dit goede doel. In 2014 kozen de gedetineerden voor de volgende goede doelen:

- Gent: vzw Pirlewiet
- Oudenaarde: vzw Touché
- Dendermonde: vzw Blijdorp
- Brugge: vzw Kindergeluk

Twee studenten van de Vrije Universiteit Brussel zouden aanvankelijk een onderzoek doen rond boksen in de gevangenis van Oudenaarde. Deze piste hebben we na verschillende overlegmomenten moeten verlaten wegens te moeilijk haalbaar in de huidige gevangeniscontext. De studenten zijn in het najaar alsnog aan de slag gegaan in de gevangenis van Gent over **tai chi** en de rol ervan voor gedetineerden.

In Oudenaarde werd er wel voor gekozen om een **bokszak** in de fitnessruimte te bevestigen. Maar met de duidelijke communicatie dat de bokszak gewoon één van de fitnesstoestellen is zonder meer. Er worden geen lessen voor georganiseerd. Wel wordt de bokszak regelmatig gehanteerd als middel ter ontlading voor gedetineerden die een tuchtsanctie opliepen en een tijd lang niet aan gezamenlijke activiteiten mogen deelnemen.

In het kader van sociale inclusie, schuiven wij ook graag de factor **'participatie'** van gedetineerden naar voren. In steeds meer gevangenissen hebben gedetineerden een rol van betrokkenheid gekregen in het proces van de sportwerking.

De verantwoordelijke gedetineerde, de sportfatik, is in functie steeds meer aan het verschuiven naar ook een inhoudelijke functie. Vroeger was dit vooral of uitsluitend een logistiek manusje-van-alles. De betrokkenheid van de sportfatikken in ook het lokaal verantwoordelijke forum rond sport, is eveneens toe te juichen, doch ver van gerealiseerd in alle gevangenissen (eveneens vermeld in 2.3.1).

Naast de sportfatik worden ook tijdelijke groepen van gedetineerden samengesteld om bijvoorbeeld zomerspelen uit te werken van a tot z, inclusief begeleiding, 'boekhouding', … Het onderwerp 'competentieontwikkeling in functie van de sociale re-integratie' wordt expliciet uitgelicht in 2.3.1.

Evaluatie

De implementatie van de bokszak in Oudenaarde verloopt goed en zonder incidenten. Op vraag van de gedetineerden en na een ruime wachttijd zal in 2015 ook een speedball geïnstalleerd worden.

Naar aanleiding van het verschoven onderzoek (studenten VUB), werd contact opgenomen met het directoraat generaal van de penitentiaire instellingen. In 2015 zal een gesprek met hen plaatsvinden, om de rol van bokstraining te duiden. Het gaat hierbij nog steeds over een middel dat onder professionele begeleiding wordt ingeschakeld om agressietherapie te ondersteunen. De eerste gesprekken met een lokaal centrum geestelijke gezondheidszorg waren zeer positief ten aanzien van dit initiatief. Er zijn absoluut nog vragen bij bijvoorbeeld de doelgroep. Het aanbieden van zulk middel aan mensen met een stoornis van impulsbeheersing, zou bijvoorbeeld vrij verkeerd kunnen aflopen. Vandaar dat een van de eerste stappen, na een conceptuele 'go', zou zijn om literatuur en praktijkervaringen uit bijvoorbeeld andere landen te verzamelen.

We bereikten niet alle vooropgestelde doelen van 2014. Inclusie is een ontzettend boeiend, maar geen evident thema om snel uit te rollen.

In 2014 planden we voor sociale inclusie ook meerdere overlegmomenten. Deze zowel binnen de organisatie als met externe partners. De samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel en het departement Lichamelijke Opvoeding was hier zeer verrijkend.

Planning 2015

Het kader gebruikten we als werkdocument om na te gaan hoe sociale inclusie praktisch implementeerbaar wordt binnen detentie en sport.

Uit dit werkdocument zullen we een tool ontwikkelen die elke sportfunctionaris kan toepassen om sociale inclusie te testen binnen detentie en sport. Aan de hand van deze tool zal de sportfunctionaris kennis vergaren en kritisch nadenken over dit onderwerp. De sportfunctionaris gaat na of het bestaande aanbod voldoet aan de randvoorwaarden en of de doelen van sociale inclusie reeds bereikt worden.

Tenslotte gaan we na hoe de lesgevers betrokken kunnen worden bij dit verhaal. We onderzoeken in 2015 hoe ook lesgevers geïnformeerd kunnen worden over sociale inclusie en de implicaties hiervan op het sportaanbod. We willen hierbij ook bekijken of we andere partners hierbij kunnen betrekken.

Om deze vooropgestelde planning te bereiken voorzien de sportfunctionarissen betrokken bij het domein van sociale inclusie binnen de Rode Antraciet tweemaandelijks een overlegmoment. Daarnaast is de verdere samenwerking met de VUB een belangrijke partner in de beginfase. We raadplegen hen over een efficiënte methodiek/tool om sociale inclusie te "evalueren" in de gevangenissen.

Vanaf september 2015 zal De Rode Antraciet in dit verband dan ook instappen in de workshops, in samenwerking met prof. Dr. Coalter en de Vrije universiteit Brussel. Doel van deze workshops is een 'program theory' te ontwikkelen, waaraan de verdere evolutie van sport in gevangenissen kan gekoppeld worden.

In 2015 zal De Rode Antraciet verder investeren in de **bewustwordingscampagne rond voeding**(-supplementen). In dit kader wordt gedacht aan een korte 'documentaire' die verschillende standpunten belicht betreffende voedingssupplementen en bij uitbreiding bijvoorbeeld ook creatine, anabole steroïden, groeihormonen, … die gedetineerden soms al te goed kennen naar korte-termijn-effecten. Op deze manier willen we ook bij de FOD Justitie aandringen op een normering rond het opstellen van kantinelijsten

(waar gedetineerden naar eigen goeddunken extra's kunnen bestellen). Er is een vrijheid, maar ook onwetendheid rond de producten die her en der op deze lijsten staan (bijvoorbeeld whey-proteïnen, creatine, shakes, …). Daarnaast bleek uit een presentatie van het dopingagentschap en het departement CJSM in 2012 reeds dat dit eveneens een opstap kan betekenen naar meer (dan bijvoorbeeld de illegale middelen als groeihormonen en anabolica).

In het voorjaar van 2015 verwachten we de resultaten van het VUB-onderzoek over tai chi in de Gentse gevangenis.

In 2015 wordt het gesprek met DG EPI aangegaan over de toelating om bokstrainingen als ondersteuningsmiddel bij agressietherapie aan te bieden. Samen met de Vrije Universiteit Brussel en iemand van de Vlaamse Boksliga (tevens werkzaam als penitentiair bewakingsassistent), wordt dit gesprek voorbereid en gevoerd.

2.2.6. De Rode Antraciet adviseert bij de realisatie van sportinfrastructuur en een beweegvriendelijke omgeving in de penitentiaire instellingen.

Realisaties 2014

Naar aanleiding van de bouw van de nieuwe gevangenis van Haren en Antwerpen, werd de bestaande **infrastructuur nota** herschreven en aangepast aan de gebruikservaringen voor een kwalitatieve en gezondheid bevorderende sportwerking. Door de ervaringen met de nieuwbouw gevangenis in Beveren, was het opportuun om kleine opmerkingen (met iets grotere impact) op te nemen ter preventie.

> *Een voorbeeld van de gezondheid bevorderende gedachte bij de (controversiële) fitness- en powertraining is de beperking op het aantal kilo's gewichten. In meerdere instellingen voorzien we maximum 75 kg belasting, vanuit de gedachte dat het vooral om opbouwen en onderhouden van een basisniveau gaat. We limiteren daarmee de klassieke bodybuildingcultuur.*

Daarnaast werd er in 2014 een blueprint van de **'ideale trainingsruimte'** ontwikkeld. Deze nota biedt handvaten voor de bovenlokale context in functie van ruimtelijke afmetingen en inplanting in het geheel. De lokale context kan hier ook gebruik van maken, om te zien waar diversifiëringsmogelijkheden liggen en waar men dus best aandacht aan geeft bij toekomstige investeringen. Het doel is om een gevarieerde trainingsruimte op te bouwen voor het hele lichaam, met oog voor een breder gamma dan de populaire bench press.

De infrastructuur nota werd overhandigd aan de coördinerende cel binnen de FOD Justitie, die onderhandelt met de **Regie Der Gebouwen**. Het dossier voor de nieuwbouwgevangenissen van Haren, Dendermonde, Antwerpen Blue Gate,… zijn hier reeds in bespreking. De belofte werd gemaakt om De Rode Antraciet vanaf de beginfase te betrekken op de planning. Dit aanbod werd vrijblijvend gemaakt en is reeds van toepassing op de ruwbouwfase (verluchting, sanitair, oriëntering, …), maar zeker ook op de ruimtelijke inplanning van toestellen en combinaties van zaken op 1 plaats. De bouw van de nieuwe gevangenissen kan gevolgd worden op www.nieuwegevangenissen.be

In 2014 kreeg ook het **onderhoudsdossier** een update. Meer en meer streeft men naar onderhoudscontracten en veiligheidsinspecties voor de aanwezige toestellen. In de interne nota verlenen we advies aan de collega-sportfunctionarissen die hiervoor vaak op verschillende wijzen benaderd worden. We schetsen mogelijkheden, verzamelen contactadressen, noteren ervaringen, … en delen dit ten gepaste tijde met de gevangenissen die van start willen gaan.

Als belangrijk onderdeel van de buiteninfrastructuur, verwijzen we hierbij graag nogmaals naar **outdoor fitnesstoestellen**. Deze investeringen wegen zwaar op de begroting van de lokale gevangenis. Toch blijven wij dit soort duurzame investeringen promoten en toejuichen (zie ook 2.2.2. rond gebruik ervan).

Evaluatie

De Rode Antraciet heeft bescheiden werk afgeleverd, op basis van materiaal dat ze bij externe partners kon vergaren. Toch zien we dat onze adviezen steeds meer worden toegepast en dat we proactief ook zeer snel worden gecontacteerd. We zien dit graag als een erkenning voor het geleverde werk.

De adviesfunctie levert natuurlijk nog steeds advies, geen uitsluitsel. Wij blijven ons echter sterk maken in onze onafhankelijke positie.

Planning 2015

Gezien de wens om in meerdere inrichtingen van start te gaan met de cursussen van de Vlaamse Trainersschool, zal de infrastructuur nota in 2015 ook melding maken van de noodzakelijke randvoorwaarden om een opleiding 'initiator fitness' te huisvesten.

Wij blijven onze diensten ter beschikking stellen van de (boven)lokale bevoegde partners. Wanneer onze kennis door gebruikservaring overtroffen wordt, betrekken wij steeds specialisten uit de buitenwereld die expertise opbouwden rond verschillende infrastructurele zaken (sportvloeren, outdoor materialen, Finse pistes, …). De gegevens van deze specialisten worden verzameld door contacten met ISB, steden en gemeenten, buitenlandse gevangenissen, … en vereeuwigd op ons digitale werkplatform.

2.2.7. De Rode Antraciet realiseert samenwerkingsverbanden met diverse relevante actoren met het oog op aansluiting bij de reguliere sportwerking.

Realisaties 2014

Via **interne samenwerkingsverbanden** wordt het sportaanbod naar de gedetineerden geprofileerd en worden gedetineerden aangetrokken tot de reguliere sportwerking binnen de muren. Zo zijn de mensen van *trajectbegeleiding* (Centra Algemeen Welzijnswerk) en *psychosociale dienst* (FOD Justitie) stilaan op de hoogte van het aanbod in hun gevangenis. Gevolg is dat zij tijdens hun gesprekken met gedetineerden bevragen op en verwijzen naar een actieve levensstijl binnen de inrichting. Voor bepaalde problematieken wordt er ook gesuggereerd om zich in te schrijven voor een specifiek aanbod (bijvoorbeeld depressieve gedetineerden). Hierbij aansluitend is er in verschillende gevangenissen een communicatie met de *Centra Geestelijke Gezondheidszorg* tot stand gekomen, ten voordele van doorverwijzingen van bepaalde doelgroepen. In sommige gevangenissen worden zo ook de planningen van de activiteiten op elkaar aangepast (bijvoorbeeld agressiebegeleiding en lessenreeks tai chi of yoga als vervolg- of tussentijdse sessie. Naast deze partners is er ook de lokale samenwerking met de *zorgequipes* van de FOD Justitie om specifiek de doelgroep van geïnterneerden verder te ondersteunen en in te bedden in het sportaanbod. In principe kan het zorgteam dit zelfstandig doen. Toch merken we dat meer en meer zorgequipes op een vraag tot samenwerking ingaan om samen aan een meer divers aanbod en doelgroep te werken.

Via **externe samenwerkingsverbanden** komen we enerzijds tot een verrijking van het aanbod binnen de muren, maar leggen we ook samenwerkingsverbanden naar buiten de muren. Voorbeeld van een uitgebreide samenwerking is die met Buurtsport Antwerpen en de Topcoaches om ex-gedetineerden toe te leiden naar sportclubs buiten de gevangenis van Antwerpen. Buursport zet hiertoe trajectbegeleiders in om ex-gedetineerden aan het sporten te krijgen buiten de muren. De Topcoaches geven potentiële vragen van ex-gedetineerden door aan Buurtsport. De Rode Antraciet is trekker van dit initiatief.

De waarde van de kleine samenwerkingsvormen met externe partners is echter ook belangrijk. Het betreft hier bijvoorbeeld een simpele vriendschappelijke wedstrijd tegen een buitenploeg, of in meer uitgebreide vorm een inschakeling in de lokale competitie van een bepaalde sporttak.

De jaarlijkse oproep voor **wedstrijden tegen buitenploegen** in Gent, Dendermonde en Oudenaarde werd opgepikt door Linde Merkpoel van Studio Brussel, die in prime time de oproep verder uitzond. Daarbovenop leverde het contact met de Vlaamse Minivoetbalfederatie in Oost-Vlaanderen een oproep in hun ledenblad op voor buitenploegen. Het werd voor de hele zomer opnieuw een groot en gewaardeerd succes voor beide partijen: gedetineerden en de externe ploegen.

In Oudenaarde maken verschillende gedetineerden nog steeds deel uit van de **tafeltennisploeg TTC Welfare**. Deze ploeg maakt deel uit van de reguliere competitie buiten de muren, deel uitmakend van de Vlaamse Tafeltennisliga. De externe ploegen komen steeds de gevangenis binnen om hun wedstrijd te spelen, waarna de resultaten doorgegeven worden aan de Vlaamse Tafeltennisliga. Op deze manier nemen gedetineerden op hun manier deel aan het sportieve competitiegebeuren buiten de muren.

De samenwerking met **BC Drive** via een vrijwillige lesgever in de gevangenis van Dendermonde werd stopgezet. Het aanbod badminton was in de gevangenis al een hele tijd niet meer afdoende aan de vraag van gedetineerden. Het aantal deelnemers werd minder en minder en bleef een lange tijd zeer beperkt. De voorwaarde dat badminton enkel kon voor veroordeelde gedetineerden en het dalende aantal gedetineerden van deze categorie zorgde hiervoor. Na overleg met de lesgevers en directie werd er besloten dit aanbod stop te zetten.

De **wielerploeg Demarrage** (gedetineerden) van de Oudenaardse gevangenis is aangesloten bij de Wielerbond Vlaanderen en dus erkend als wielerploeg. Dit is ter ondersteuning aan de oprichting van de wielerploeg die nog steeds (minstens) wekelijks traint. Op deze manier krijgt het project van De Ronde op Rollen een mooie verderzetting binnen het reguliere aanbod en worden de verkregen materialen op een duurzame manier verder gebruikt.

In de **gevangenis Hasselt** werd er via verschillende kanalen een oproep geplaatst om externe ploegen tegen gedetineerden te laten spelen, vermelding op website Vlaamse Basketballiga Provincie Limburg en VOLTRAWEB. Ook was er een artikel in Het Belang Van Limburg met de ervaring van een externe ploeg. Dit leverde wederom een aardig aantal wedstrijden op, met ploegen die wellicht allemaal een keertje willen terugkomen.

Her en der leveren de goede relaties met **lokale sportdiensten** ook contacten op met lokale sportclubs of – vrijwilligers. In de gevangenis van Ruiselede kon men op die manier in 2014 op verschillende momenten een buitenploeg ontvangen. Voor de gevangenissen van Hoogstraten en Wortel wordt via de sportdienst nagegaan welke clubs/ploegen een sociaal engagement hebben getoond in het verleden. Deze personen worden in 2015 uitgenodigd voor een bezoekje aan de gevangenis, met een woordje uitleg over de sportwerking en de vraag naar hen toe.

In 2014 werden er stappen ondernomen om de actoren die effectief mensen naar buiten gidsen (psychosociale diensten Justitie, trajectbegeleiders Justitieel Welzijnswerk, …) beter te informeren over de potentiele rol van sport(beoefening) na detentie. In de eerste fase gaat het om de **brochure 'sporten na detentie'** met daarin informatie over wie, wat, hoe, waar. Deze brochure werd in 2014 opgemaakt en gedrukt ten bate van de medewerkers. We kozen voor een geplooide uitvoering op iets zwaarder papier, inclusief agenda van 2015. Op deze manier hopen we na te streven dat de brochures niet in een lade, kast of prullenmand verzeilen – maar een mooie plaats krijgen op de bureaus van de medewerkers. De verspreiding gaat samen met het nieuwe jaar en wordt gepland in 2015.

Evaluatie

Contacten met de interne partners zijn vanzelfsprekend, maar toch ook arbeidsintensief gezien het personeelsverloop bij deze diensten. Vaak moeten we meermaals per jaar iemand nieuw inlichten over het aanbod an sich. Het vraagt enige inwerking van nieuwe personen, vooraleer ze sport opnemen als topic in hun gesprekken.

Contacten met de buitenwereld zijn belangrijk voor gedetineerden. Hier wil De Rode Antraciet dan ook verder in blijven investeren. Samen met de gevangenissen bekijken we hoe ploegen van buiten opgevangen kunnen worden, zonder dat bijvoorbeeld een sportfunctionaris telkens tijdens weekends en vakantiedagen moet terugkomen voor deze wedstrijden. Het is niet zinvol om naast een buitenploeg op een veld te zitten wachten. Zelfs al loont het voor vele gedetineerden de moeite, het belast de mogelijkheden van de sportfunctionaris om verder te werken aan andere zaken.

De opmaak van de brochure 'sporten na detentie' heeft een beetje vertraging opgelopen, maar is bij de jaarwisseling verschenen. Deze brochure moet een inleiding krijgen bij de verschillende dienst als we willen dat ze haar doel treft en wordt gebruikt.

Planning 2015

In 2015 blijven de sportfunctionarissen contact onderhouden met actoren binnen en buiten de muren. Via de diverse lokale kanalen wordt er gezocht naar manieren om tot de juiste mensen, groepen of clubs te komen – die het beweeg- en sportklimaat in de inrichtingen een pluswaarde geven.

Begin 2015 zal de (eenvoudige) brochure ter beschikking worden gesteld van de medewerkers van de interne actoren om het belang van **sporten en bewegen na de detentie** onder de aandacht te brengen. De sportfunctionaris krijgt de taak om enerzijds de brochures te verspreiden, maar anderzijds ook om duiding te geven bij alles wat er op vermeld staat. De brochure wordt dan ook verspreid via die sessie en niet per post toegezonden. Naast de geprinte versie wordt ook op de website van De Rode Antraciet de informatie ter beschikking gesteld.

2.2.8. De Rode Antraciet staat in voor de registratie van sportieve activiteiten in het GOS (Gedetineerden Opvolg Systeem).

Realisaties 2014

In 2013 werd de belofte gedaan om, waar mogelijk, op activiteitenniveau te gaan registreren in het GOS. Dit wordt dan ook nog steeds in elke gevangenis op vraag aangeboden als ondersteuning aan de registratie en vanuit de gedachte dat een overzichtspositie tot de corebusiness van de sportfunctionaris behoort.

Hierbij valt op te merken dat in minder dan de helft van de gevangenissen er voor de organisatie van het sportaanbod in het GOS gewerkt wordt. Vaak bestond hier reeds een andere manier van werken en werd bij reden van de omvang van het sportaanbod hierin volgehouden.

In 2014 werden in de gevangenis van Dendermonde enkele stappen gezet met betrekking tot registratie van deelnames. Samen met de lokale partners (CAW Oost Vlaanderen en de beleidscoördinator) werd de piste met succes onderzocht om vrijwilligers in te schakelen in de registratie. Het CAW zorgt enerzijds voor de formele inbedding en anderzijds zijn de andere partners van de Vlaamse Hulp -en Dienstverlening te velde voor een daadwerkelijke ondersteuning waar nodig.

In 2014 stapte de FOD Justitie zelf over naar een nieuw registratiesysteem, nl. SIDIS Suite. Hierbij werd aan de partners van de Vlaamse Gemeenschap, m.n. het coördinerende departement Welzijn,

Volksgezondheid en Gezin (WVG), de kans geboden om hun registratiemethode te verwerken in hun nieuwe systeem. Het departement WVG verkent momenteel de mogelijkheden om het GOS te integreren in het systeem SIDIS suite. De Rode Antraciet volgt de ontwikkelingen nauw op.

Evaluatie

Bij de overgang naar SIDIS suite zijn nog enkele vragen en bezorgdheden. Het is echter te voorbarig om nu al te concluderen wat goed of slecht zou zijn. De bezorgdheden vanuit de Rode Antraciet zijn echter onveranderd:

Er werd bij opmaak van de beheersovereenkomst bewust voor 'activiteitenniveau' gekozen door de massale omvang van het sportaanbod in Vlaanderen (zie eerder in 2.2.1.) en de beperkte aanwezigheid van de sportfunctionaris. De combinatie van deze twee factoren maakt dat een sportfunctionaris vaak een volledige registratie en opvolging gewoon niet zou kunnen verwezenlijken binnen het bestaande tijdspakket, zelfs al moest de taak exclusief registratie en opvolging zijn.

Daarnaast is het de kerntaak van de sportfunctionaris om net breder dan de administratie te kijken: te zorgen voor samenwerkingsverbanden, te organiseren, te innoveren, … Het belangrijkste argument dat deze keuze steunt, is wellicht de veiligheid die cruciaal is in de context van een gevangenis. Over groepsindelingen, mensen van lijsten schrappen, … en alle verwante zaken aan deze administratie kan de sportfunctionaris als 'extern personeelslid' binnen de instellingen van de FOD Justitie geen verantwoordelijkheid dragen. Dit staat op gelijke hoogte met het waarborgen van de veiligheid van externe lesgevers en organisaties die het (sport)aanbod verwezenlijken in de praktijk.

De samenwerking met de vrijwilligers van CAW Oost Vlaanderen verloopt super. Totdat er duidelijkheid bestaat over de overgang naar het SIDIS suite systeem, ondersteunt De Rode Antraciet verder deze werking.

Planning 2015

De sportfunctionarissen zullen in 2015 verder ter beschikking staan om te doen wat binnen de afspraken van de beheersovereenkomst ligt, in afwachting van de overgang naar het systeem SIDIS suite.

2.3. De Rode Antraciet zet sport zo breed mogelijk in met het oog op de competentieontwikkeling van gedetineerden en hun sociale re-integratie.

2.3.1. De Rode Antraciet ontwikkelt programma's om gericht aan competentieontwikkeling via sport te doen (vb. samenwerking met de Vlaamse Trainersschool).

Realisaties 2014

Competentieontwikkeling via sport gebeurt onder verschillende vormen binnen de muren. Zo is er de verdere **inhoudelijke opwaardering**, of contextualisering van bepaalde onderwerpen die verbonden zijn aan de sport- en bewegingsactiviteiten van De Rode Antraciet. Het gaat hier bijvoorbeeld om cursussen of lezingen rond gezondheidsthema's als 'hygiëne' (samenwerking centrum basiseducatie), 'gezondheid en bewegen' (samenwerking met lokaal gezondheidsoverleg en stad Antwerpen), 'dopinggebruik', 'voedingssupplementen', …

In 2014 werd in Oudenaarde het vervolgtraject van de trainersopleiding fitness i.s.m. de **Vlaamse Trainersschool** verder gezet. Op vraag van de gedetineerden die succesvol de Initiatormodule aflegden. Op het moment van de opstart waren er nog 8 gedetineerde initiators aanwezig. Zij startten allen aan het niveau Instructeur B – algemeen gedeelte. In het voorjaar werd de eerste module (4 vakken) georganiseerd. Van de 8 deelnemers waren er 7 geslaagd. Deze 7 vatten in het najaar de tweede module

(eveneens 4 vakken) aan. Zes gedetineerden slaagden en behaalden het attest algemeen gedeelte Instructeur B.

Competentieontwikkeling schuilt op vele manieren vaak impliciet in het sportaanbod, niet in het minst in de organisatie ervan. In verschillende gevangenissen wordt op deze manier een groep gedetineerden verzameld rond bepaalde projecten of initiatieven (niet alleen rond sport). De eerste stap om dit proces uit te testen, is vaak wel sport. De toegankelijkheid en laagdrempelige organisatievorm van sport draagt hier sterk toe bij. De taalbarrière blijft natuurlijk bestaan, maar vervaagt vaak door de practiciteit van het thema.

In verscheidene gevangenissen worden bijvoorbeeld de jaarlijkse zomerspelen of -activiteiten voorbereid en uitgevoerd door een werkgroep van gedetineerden. De gedetineerden die hieraan **participeren**, starten in het voorjaar met de voorbereidingen via overlegmomenten met de sportfunctionaris. Tijdens de zomerspelen staan zij zelf in voor een goed verloop van de verschillende sportcompetities of -initiaties in de vorm van uitzetten regels, jureren, scheidsrechter, ontvangst van externe lesgevers (i.s.m. sportfunctionaris), communicatie resultaten, prijsuitreiking, …

Een andere vorm van **competentieontwikkeling via participatie** die nog niet overal mogelijk is, betreft de aanwezigheid van gedetineerden in het forum sport. Dit forum vormt de draaischijf van het hele gebeuren en behelst meer dan enkel de organisatie van een tornooi. Hier worden keuzes gemaakt en oplossingen gezocht op middellange en lange termijn. Het vergt een ander vermogen om de dagdagelijkse realiteit en de eigen belangen te overstijgen. Deze manier van betrokkenheid op het lokale beleid is vaak niet vanzelfsprekend voor zowel gedetineerde als de andere aanwezigen op het sportforum. Ook hierin biedt de lokale sportfunctionaris een ondersteuning aan de lokale context en respectievelijke 'kernfunctie' als gedetineerde.

In 2014 werd zo in **Dendermonde** voor het eerst de sportfatik (verantwoordelijke gedetineerde, vaak echter een logistieke functie) toegelaten op het overleg 'werkgroep sport'. Dit vanuit het oogpunt van het belang van participatie door gedetineerden. In Oudenaarde bestaat deze vertegenwoordiging rechtstreeks in het sportieve forum al een tijdje. In verschillende andere gevangenissen is er een meer onrechtstreekse betrokkenheid, bijvoorbeeld wel op een operationeel sportoverleg dat in twee richtingen in verbinding staat met het strategische forum sport.

Evaluatie

Het concept **'trainersopleiding fitness'** organiseren in de gevangenis werd door verschillende partijen als waardevol en constructief bevonden. Vanuit deze bevindingen besluit De Rode Antraciet dat zij alvast voorstander is om het eerste niveau, Initiator Fitness, jaarlijks in een andere gevangenis te organiseren. De organisatie gaat hiertoe in gesprek met het BLOSO en de VTS om te kijken of de bestaande overeenkomst verlengd kan worden.

Niet elke gevangenis komt voor de trainersopleiding in aanmerking (doelgroep, taligheid, verblijfsperiode, …). De Rode Antraciet maakt een selectie van passende gevangenissen hiervoor. Het tweede niveau, trainer B, zal nog aangeboden worden aan geïnteresseerde gedetineerden maar dit op basis van zelfstudie.

De deelname van de **sportfatik** in Dendermonde aan de werkgroep sport verliep goed. De sportfatik evalueert het als zeer positief en voelt zich meer betrokken bij de organisatie en evaluatie van het lokale aanbod. Ook gaf hij aan een betere spreekbuis te kunnen zijn en voor een betere wisselwerking in communicatie te kunnen zorgen tussen de gedetineerden en de sportfunctionaris.

De **participatieve werkgroepen** van gedetineerden die samen de zomeractiviteiten vormgeven, worden heel constructief bevonden. De aanvragen om deel te mogen uitmaken van deze werkgroepen zijn talrijk. De betrokkenheid die deze methodiek met zich meebrengt, heeft een belangrijke meerwaarde voor de gedetineerden (en dus voor de inrichtingen).

Planning 2015

De Rode Antraciet organiseert de Initiatorcursus Fitness in 2015 in de gevangenis van **Hasselt**. Na overleg met het BLOSO over de toekomstige samenwerking, zetten wij hiertoe de bakens uit.

Vanuit de werkgroep participatie door gedetineerden in het kader van het actieplan hulp- en dienstverlening in de gevangenis van **Gent**, is het de bedoeling om ook een gedetineerde lid te maken van de werkgroep sport. Ook in andere gevangenissen blijven de sportfunctionarissen hiervoor draagvlak opbouwen. Dit veronderstelt echter een mindswitch die niet vanzelfsprekend is.

In de **Centrale Gevangenis van Leuven** zullen de gedetineerden met het diploma initiator fitness starten met de vervolgcursus, instructeur B. Zij zullen op zelfstandige basis studeren voor de verschillende examens. Enkel het algemeen gedeelte zal afgelegd worden.

Sportaanbod per gevangenis (2014, prognose 2015)

PROVINCIE ANTWERPEN

- ANTWERPEN (+/- 730 gevangenen)

Het bestaande sportaanbod in de gevangenis van Antwerpen continueerden we in 2014.

De Rode Antraciet organiseerde in samenwerking met Logo en de Stad Antwerpen tweemaal een cursus 'Gezondheid en beweging'.

De samenwerking met Buurtsport Antwerpen en de Topcoaches bouwden we verder uit en andere potentiële partners spraken we aan. Hierbij zou vanaf 2014 ook justitieel welzijnswerk Antwerpen gedetineerden kunnen doorverwijzen naar de trajectbegeleiders van Buurtsport. Zij bekijken dan samen met de gedetineerde welke sportmogelijkheden er binnen de Antwerpse regio zijn en kunnen gedetineerden zo voorbereiden om naar een sportclub toe te leiden.

2014 richtte zich op de consolidering van het bestaande aanbod en legde de focus op samenwerking tussen de gevangenis en United, de koepel van de lokale volleybal-, basketbal-, handbal-, en zaalvoetbalclubs. Ze organiseerden verschillende initiaties in de gevangenis. De initiaties werden begeleid door de coaches en enkele spelers van de eerste ploeg. In 2015 visualiseren we die in 4 kleine documentaires die uitgezonden worden op de betaalzenders van Telenet en Belgacom (ook te bekijken op de website van De Rode Antraciet).

De samenwerking met het Zorgteam (FOD Justitie) en Otwee werd verder uitgebreid. Otwee richt zich tot volwassenen met een beperking (erkend door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap), die in de gevangenis van Antwerpen verblijven. Zij werken reeds enige tijd nauw samen met het Zorgteam, maar de meeste van hun cliënten komen niet toe aan beweging. We wensen dan ook samen met beide partners een aangepast en laagdrempelig beweegaanbod (geen sportaanbod) uit te werken voor hen.

- HOOGSTRATEN (+/- 175 gevangenen)

De afgelopen jaren bleef het aanbod in de gevangenis praktisch onveranderd, met een aanbod aan fitness, cardiotraining, voetbal, volleybal, basketbal, tennis. Daarnaast is deze open gevangenis in staat om maandelijks op verplaatsing te spelen in ofwel de nabijgelegen gevangenissen van Wortel of Merksplas.

Maandelijks is er een overleg met gedetineerden (kernleider en sportfatik), penitentiair beambte, organisatieondersteuner (CAW) en sportfunctionaris. Hier komen allerhande zaken aan bod: van het aankopen van pomerans voor de biljartkeus tot de richting waarin we samen met hen willen evolueren. Vanuit dit overleg kwam dit jaar een volleybal- en voetbaltornooi tot stand (organisatie en begeleiding door gedetineerden), werd een cardiobox samengesteld (ontleenbare materialen voor gebruik tijdens de cardiotraining), werden externe volleybaltrainers aangetrokken om het volleybalniveau op te waarderen (cf. spelen tegen andere gevangenissen), werden de sportvelden en –doelen onder handen genomen, …

De gevangenis, de stedelijke sportdienst (grondgebied huisvest 2 gevangenissen) en De Rode Antraciet verlengden hun samenwerkingsakkoord van 2014 t.e.m. 2018. Samen met de sportdienst start De Rode Antraciet een gerichte zoektocht naar geëngageerde clubs, om samen iets te doen. Er werd gekozen om geen voorstelling te doen op de algemene vergadering, maar specifiek de clubs aan te spreken die hier voor open staan en in aanmerking komen (cf. schuttersverenigingen in gevangenissen?). De samenwerking tussen de 3 partners bracht eveneens de mogelijkheid om onze testfiets voor het personal fitplan te vervangen door een nieuwe. Een investering waar we in 2015 gretig gebruik van gaan maken.

Sinds korte tijd is geweten dat er in 2015 wellicht ook vrouwelijke gedetineerden zullen gehuisvest worden in Hoogstraten. Een doelgroep waar deze gevangenis geen ervaring mee heeft. We beroepen ons dan ook graag op de collega's die hier al wel constructieve stappen in hebben gezet.

- MECHELEN (+/- 125 gevangenen)

De samenwerking met vzw Hattrick werd gecontinueerd. Gedurende de zomermaanden kwamen zij 2 keer per week anderhalf uur voetbaltraining geven. Dankzij de lesgeversondersteuning van het BLOSO organiseerden we daarnaast 40 uren nieuw aanbod van conditietraining/crossfit. De combinatie vanuit De Rode Antraciet en deze partners leverde wekelijks 2 uur groepsaanbod sport op.

De banden met de stad Mechelen werden opnieuw aangehaald. Daarnaast werd een nieuwe samenwerking opgezet met het jeugdhuis ROJM. Het doel is om in 2015 effectief met hen beiden van start te gaan in de gevangenis.

- MERKSPLAS (+/- 650 gevangenen)

In 2014 werden gedetineerden in de gevangenis van Merksplas de mogelijkheid geboden om een 'Ik Sport Slim'-test af te leggen. 12 mannelijke gedetineerden hebben dan ook om een test gevraagd. In 2015 worden gedetineerden opnieuw in de gelegenheid gesteld een test af te leggen.

Voor gedetineerden van 50 jaar en ouder werden er (geregeld) bewegingsactiviteiten georganiseerd (vb. trainen met flexabanden, petanque, stoelgym, etc.). In 2015 zetten wij dit succes graag verder.

Zowel voor gedetineerden als personeelsleden werd er een pronostiek georganiseerd rond het WK Voetbal 2014. Daarnaast werd er in samenwerking met het CAW een WK-Quiz georganiseerd. We proberen op deze manier in te spelen op wat leeft buiten (en dus ook binnen) de gevangenis.

Van maart tot en met juni 2014 werd er voor de 16e keer het (interne) voetbaltoernooi georganiseerd met ook weer een voetbalproclamatie (foto). Deze keer mochten wij Stijn Vreven begroeten, die iets kwam vertellen over zijn spelers- en trainerscarrière.

Project Sterkste Man van Merksplas (veroordeelden) en een sportief kinderbezoek werden georganiseerd door de student van ROC Tilburg.

- TURNHOUT (+/- 280 gevangenen)

Voor Turnhout was dit het jaar van het behoud. Door strikte besparingen vanuit de gevangenis, was het alle hens aan dek om het bestaande aanbod te behouden. Door inspanningen van alle partijen slaagden wij hier in. Ondanks deze besparingen konden wij toch werken aan een kwaliteitsverbetering binnen het aanbod. De samenwerking met de zorgequipe werd verder geoptimaliseerd en samen startten wij een nieuwe uitdaging: sport binnen het project voor psychotische geïnterneerden. Dit is een afdeling die letterlijk is afgesloten van de rest van de gevangenis. Sinds kort zijn onze sportmonitoren van ROC Tilburg hierbinnen ook aan de slag. Ze verzorgen samen met de zorgequipe het sportaanbod op deze afdeling.

- WORTEL (+/- 300 gevangenen)

De capaciteitsuitbreiding van 2013 in de gevangenis van Wortel lijkt stilaan verwerkt. Toch stond 2014 nog in het teken van de zoektocht naar een werkbaar tijdsschema. Door de verbouwingswerken en ingebruikname van nu in totaal 3 nieuwe wandelingen, zijn verschillende probeersels de revue gepasseerd. Met de aankondiging van besparingen en ruimtelijke verschuivingen van het aanbod over de gevangenis (van de oude kolonie-gebouwen naar het cellulaire gedeelte) werd eveneens de vaste ondersteuningsfunctie van een sportieve penitentiaire beambte geschrapt. De effecten van al deze veranderingen samen dienen nog te bezinken. Enerzijds zijn er mogelijkheden tot het inschakelen van gedetineerden maar anderzijds zijn er ook regimeaspecten die een leef- en werkbaar klimaat nastreven.

De goodwill bij alle partners is er om in 2015 een mooi en kwaliteitsvol aanbod op te zetten. Enkele investeringen getuigen daar nu al van (uitbreiding fitnesszaal, aankoop multifunctioneel sportmateriaal,

…). In 2015 hopen wij samen, om via een beleidsplan sport, een tijds- en groeipad op te zetten voor de volgende periode. Een pad waarin iedereen zich kan vinden, en stappen in wil zetten.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Sinds mei 2013 is een deeltijdse sportfunctionaris aangesteld voor de drie Brusselse gevangenissen. Dit zorgde ervoor dat het sportgegeven in deze penitentiaire instellingen meer aandacht kreeg. In 2014 was er een eerste grondige uitbreiding. Er kunnen zes maal meer gedetineerden aan sport doen tijdens hun detentie. De weg is nog lang tot we de 2u sport per week per gedetineerde behalen, maar stapsgewijs komt er evolutie. Verdere uitbreiding blijft de uitdaging voor deze gevangenissen.

Net zoals in 2013 deden we opnieuw duurzame investeringen om het sportaanbod te verbeteren. Er werden voetbaldoelen op de zes wandelingen geplaatst en er werd een nieuwe fitnesszaal in gebruik genomen. De Brusselse gevangenissen staan nog steeds in de kinderschoenen aangaande sport in detentie. Hierbij vormt de werking van de Rode Antraciet de spil. De aanwezigheid van De Rode Antraciet in Brussel hangt samen met de investering die de organisatie nu doet t.a.v. een combi-medewerker voor sport én cultuur. De toekomst van de sportwerking is dan ook verweven met deze investering.

- BERKENDAEL (+/- 90 gevangenen)

Een groepsaanbod sport was zeer beperkt in Berkendael, dit konden we beperkt ondervangen met het organiseren van danslessen. Verder wordt het aanbod van fitness aangevuld met balsporten, dit dankzij de samenwerking met het BLOSO.

- SINT GILLIS (+/- 850 gevangenen)

Voor 2015 wordt de rol van de VGC benadrukt in de samenwerking met de Brusselse gevangenissen. Uiteraard zoeken we actief naar andere partners die het aanbod te Sint Gillis kunnen versterken. Het streefdoel in Sint Gillis blijft het uitbreiden van het vaste sportaanbod. Er werd verder gewerkt op initiatieven die in 2013 kleinschalig zijn opgestart. In 2014 werd een uitbreiding van de fitnessuren gerealiseerd. Daardoor kunnen gedetineerden uit meerdere vleugels deelnemen aan de sportactiviteiten. Vervolgens wordt onderzocht hoe we georganiseerde sport op de wandeling kunnen verwezenlijken.

- VORST (+/- 670 gevangenen)

De samenwerking met Vorst bevindt zich nog in de opstartfase. Sport voor gedetineerden is er mogelijk, maar er is geen begeleid fitnessaanbod. Er wordt ingezet op de ondersteuning van de fitness debutanten.

PROVINCIE LIMBURG

- HASSELT (+/- 560 gevangenen)

Regulier weekaanbod:

19 uur per week groepsactiviteiten (voetbal, basketbal, volleybal, sessie 45+, sportsessies voor vrouwelijke gedetineerden, badminton/pingpong, sportlessen door externe sportlesgever zoals crossfit (foto), Bodypump, BBB, Fitnesscircuit).

49 sessies fitness per week, 7 sessies per dag, zeven dagen per week. Zeven plaatsen per sessie.

In 2014 werden gedetineerden die verblijven in de gevangenis van Hasselt in de gelegenheid gesteld om een 'Ik Sport Slim'-test af te leggen, 4 vrouwelijke gedetineerden en één mannelijke gedetineerde hebben om een test gevraagd. In 2015 worden gedetineerden opnieuw in de gelegenheid gesteld een test af te leggen.

Afgelopen jaar hebben wij 40 sessies Okido yoga kunnen aanbieden in de gevangenis Hasselt (20 voor zowel vrouwelijke als mannelijke gedetineerden). Een van de sessies voor mannelijke gedetineerden was specifiek op doorverwijzing van trajectbegeleiders van JWW. Dit populaire aanbod wordt in 2015 verdergezet.

De sportwerking van de gevangenis Hasselt heeft afgelopen jaar een aantal initiatieven ondernomen richting o.a. de dienst Trajectbegeleiding van het justitieel welzijnswerk (CAW). Zo werd er een informatiemoment over het belang van sporten en bewegen voor medewerkers georganiseerd, werden zij betrokken bij de opmaak van de brochure 'sporten na detentie' en werd er in samenwerking een reeks van yoga op doorverwijzing van TB georganiseerd. De ondernomen acties met het oog op informatievoorziening t.a.v. hulp- en dienstverlenende actoren, werden positief ervaren. Wij zetten dit verder in 2015 en breiden uit waar mogelijk.

De samenwerking met de sportdienst van de Stad Hasselt in 2014 werd positief geëvalueerd en zal (ook) in 2015 gecontinueerd worden.

In 2014 werd er ook gestart, in samenwerking met de externe sportlesgever van de Stad Hasselt met het aanbieden van 10-punts vetmetingen. In totaal hebben hier 48 gedetineerden aan deelgenomen. De deelnemers werden/worden opgevolgd en krijgen hierbij trainings- en voedingsschema's.

In het kader van het WK Voetbal 2014 werd een pronostiek voor (mannelijke en vrouwelijke) gedetineerden georganiseerd.

PROVINCIE OOST VLAANDEREN

- BEVEREN (+/- 300 gevangenen)

2014 stond in het teken van het formuleren van adviezen voor de opstartende gevangenis. Deze aanpak blijven wij bij nieuwe gevangenissen hanteren, om het groeiproces te faciliteren en niet onmiddellijk in een praktische dimensie te verzanden. Er werden adviezen gegeven over infrastructuur, materialen, organisatorische werking, inzet lesgevers, ... Niet alle adviezen werden hierbij gevolgd door de gevangenis. Samen met de gevangenis en de lokale partners kunnen we hier op een constructieve manier op terugblikken. Het proces toont de noodzaak van een structurele ondersteuning aan, die De Rode Antraciet vanaf 2015 graag op zich neemt.

Er werden reeds contacten gelegd met de Sportdienst van Beveren. Samen met de sportdienst nodigden we de lokale sportclubs uit voor enkele infomomenten in de gevangenis. De eerste resultaten van deze bijeenkomsten zijn in opmaak.

- DENDERMONDE (+/- 230 gevangenen)

Het reguliere (wekelijkse) sportaanbod bestaat uit 6u fitness, 1u spinning en 1u multisport.

Van september 2014 tot juni 2015 verzorgt de stagiair van ROC Tilburg 2 u sport per week extra. De sporttakken variëren van tafeltennis, badminton, tot conditietraining, …De stagiair organiseert ook wekelijks een voetbal- of volleybalwedstrijdje op de wandeling.

De Hogeschool Gent verzorgde de, ondertussen jaarlijkse, sportnamiddag met een groep studenten lerarenopleiding (kaderende binnen het vak diversiteit). In 2015 nemen zij dit opnieuw op zich.

Het WK voetbal werd in de gevangenis actief en passief beleefd. Passief via een pronostiek, actief via een uitgebreid voetbaltornooi.

De voorziene vernieuwing van de fitnessruimte werd uitgevoerd. Hierdoor ging de fitness 2 weken dicht, maar sindsdien kunnen de gedetineerden fitnessen in een opgefriste ruimte met nieuwe toestellen.

Het aanbod wielrennen (cf. project 'Ronde op Rollen') kan niet regulier ingebouwd worden. Omwille van de locatie waar de fietsen staan, kan dit niet zonder toezicht of lesgever doorgaan. Een beambte kan hier niet voor vrijgemaakt worden en er zijn geen middelen om een lesgever te betalen. In 2015 zal er wel gekeken worden om een mini-evenement te organiseren, onder leiding van de stagiair.

De jaarlijkse zomerspelen omvatten 2 weken waarin er allerlei sportcompetities plaatsvinden. Het is de doelstelling om iedereen die zich inschrijft, ook effectief de kans te geven om deel te nemen (geen wachtlijsten dus). 2/3 van alle gedetineerden schrijven zich hier voor in. Deze 2 weken vinden steeds plaats tijdens de jaarlijkse sluiting van de werkhuizen, waardoor wij de capaciteit van het aanbod kunnen vergroten. Ook in 2015 wordt dit concept herhaald.

Tijdens de zomerperiode werden er op wekelijkse basis buitenploegen voetbal en volleybal uitgenodigd.

Op 5 april 2014 ging de 'Ronde Op Rollen' door. Voorafgaand waren in dit kader wekelijks fietstrainingen van meerdere uren.

- <u>GENT</u> (+/- 430 gevangenen)

In Gent bestaat het reguliere weekaanbod uit:
- 15 u fitness (mannen)
- 1u fitness (vrouwen)
- 2 u crossfit (mannen)
- 6 u wielrennen (mannen en vrouwen)

Daarnaast werden in 2014 volgende zaken georganiseerd:
- 2 lessenreeksen tai chi van telkens10u
- 20 u beweegaanbod voor vrouwelijke gedetineerden
- sportcompetities tijdens de Gentse Feesten (voetbal, badminton, tafeltennis, petanque, …)
- 'Ronde Op Rollen' op 5 april 2014
- Buitenploegen (zomerperiode)

Voor 2015 wordt, op de Ronde van Vlaanderen na, alles behouden.
De tai chi wordt mogelijks vervangen door yoga. De 20 u sport voor de vrouwelijke gedetineerden wordt uitgebreid naar 2u sport/week gedurende het hele jaar. Samen met de gevangenis bekijken we om enkele gerichte, functionele fitnesstoestellen (cardio en kracht) te plaatsen op de afdeling 'beperkte detentie'. Voor de wandeling van de vrouwenafdeling bekijken we of een gedeelte ingericht kan worden als sportwandeling.

- <u>OUDENAARDE</u> (+/- 170 gevangenen)

Het reguliere weekaanbod bestaat uit:

- 11 u fitness

- 7 u wielrennen
- 13 u tafeltennis
- 2 u sport voor de beklaagden

Daarnaast werden in 2014 volgende zaken georganiseerd:

- VTS cursus – 'instructeur B fitness'
- 'Ronde Op Rollen' op 5 april 2014
- zomerspelen
- sportnamiddag (HoGent)
- crossfit werd vanaf het najaar opgestart, 1,5 u per week
- buitenploegen (zomerperiode)
- gezelschapsspelnamiddag (tijdens Kerst- en Paasvakantie)
- voetbaltraining

Voor 2015 wordt, op de Ronde Op Rollen na, alles behouden.

PROVINIE VLAAMS BRABANT

- HULPGEVANGENIS LEUVEN (+/- 200 gevangenen)

In de Hulpgevangenis van Leuven zijn we erin geslaagd om de extra uren, die de student van het ROC verzorgde, in te bedden in het structureel aanbod. Dit betekent extra uren sport op de wandeling en extra sport overdag.

Het regulier weekaanbod bestaat uit:

- 10 u fitness voor niet-werkers
- 3 u fitness voor werkers
- 2 u fitness voor de annex
- 3 u sport op de wandeling
- 2 u fitball
- 1 u circus
- 1 u Crossfit

Daarnaast worden jaarlijks volgende zaken georganiseerd:

- Wedstrijden tegen externe ploegen tijdens de zomermaanden
- Sportdag op de laatste zondag van september
- Cursus fitness en voeding
- Project (BOV in 2014, circus in 2015)
- In 2014 organiseerden we ook een wedstrijd voor personeel tegen het personeel van de gevangenis van Hasselt.

De middelen voor dit sportaanbod komen van De Rode Antraciet, de gevangenis, sportdienst Stad Leuven en het BLOSO.

- CENTRALE GEVANGENIS LEUVEN (+/- 350 gevangenen)

De twee uitschieters voor de Centrale Gevangenis waren het project Bewegen op Voorschrift en de initiator fitness van het BLOSO.

Verder organiseerden we ook een lessenreeks crossfit. Nog voor de 10 lessen afgelopen waren, besloten we om het succesvolle aanbod verder te laten doorlopen.

In Leuven Centraal hebben we nog steeds twee fitness ruimtes (1 voor cardio- en 1 voor krachttraining). In de cardiozaal investeren we constant. Gedetineerden worden hier opgevolgd door een externe lesgever die inspanningstesten afneemt. Met het trainingsschema traint de gedetineerde op zelfstandige basis en kan hij zich voorbereiden op zijn volgende test.

PROVINCIE WEST VLAANDEREN

- BRUGGE (+/- 800 gevangenen)

Vorig jaar werd er al meer ingezet op de verschillende afdelingen en doelgroepen binnen de gevangenis van Brugge en dit zal ook in 2015 worden verdergezet. De vraag op de DVA (drugsvrije afdeling) en de afdelingen van de geïnterneerde vrouwen steeg recht evenredig met de uitbouw van de afdelingen. In 2015 worden er specifieke sporten voorzien voor de DVA, geïnterneerde vrouwen, de AIBV (hoge veiligheidsafdeling), de mannenafdelingen (lang gestraft en kort gestraft) en de moeder-kind afdeling. Verder blijft de sportfunctionaris investeren in een samenwerking met de hogescholen HOWEST en VIVES.

- IEPER (+/- 70 gevangenen tijdens verbouwingen)

Ondanks de moeilijkheden werd er een degelijk vast aanbod opgezet. Een tekort aan professionele lesgevers buiten de muren en een gebrek aan een binnensportzaal (dus weersafhankelijk), maken het aanbod variabel. In 2015 zal er vooral ingezet op het (zoveel mogelijk) behouden van het opgebouwde sportaanbod, het verminderen van de vergaderdruk en het anticiperen op een toekomst zonder financiële steun van het project 'Levenslang sporten' (de vaste samenwerking met de provincie West-Vlaanderen, Vlabus en BLOSO).

- RUISELEDE (+/- 60 gevangenen)

Dankzij de goede samenwerking met de sportdienst van de gemeente Ruiselede, werden in de gevangenis 2 extra sportdagen met lokale externe ploegen georganiseerd. Deze samenwerking versterken en verder uitbreiden naar de sportdiensten van Beernem en Wingene is voor 2015 een doel. Het extra aanbod van 2014: zoals groepsaanbod yoga, muurklimmen, honkbal, ... zal uitgebreid worden met initiaties crossfit en een bezoek van de Mensana bus (sportmedisch advies- en begeleidingscentrum dat zich focust op het afnemen van fysische testen en biomechanische analyses van sporters).

Strategische doelstelling 3

Strategische Doelstelling 3: De Rode Antraciet vzw organiseert het aanbod 'Slachtoffer in Beeld – in detentie' met de bedoeling daders bewust te maken van de gevolgen van misdrijven voor slachtoffers.

3.1. De Rode Antraciet organiseert individuele intakegesprekken, infosessies in groep, groepsgerichte vormingscursussen en individuele gesprekken in het kader van het aanbod 'Slachtoffer in Beeld – in detentie'.

3.1.1. De Rode Antraciet realiseert via het aanbod 'Slachtoffer in Beeld – in detentie' jaarlijks minimaal 520 gratis cursusuren in ten minste tien Vlaamse gevangenissen.

Realisaties 2014

In 2014 realiseerden we **510 cursusuren** in 10 verschillende gevangenissen.

Evaluatie

Dat is iets minder dan gepland. Eén film viel weg door staking (-5u) (Wortel) en één cursus SD (Ruiselede) werd ingekort (-5u). Eén cursus Slachtoffer in Beeld in detentie ging niet door omdat er zich onvoldoende kandidaten hadden ingeschreven (Hoogstraten). Het wegvallen van deze cursus werd volledig opgevangen door een tweede cursus aan te bieden in Merksplas, waar een wachtlijst was. De gevangenis van Wortel wilde hiertoe hun planning herschikken.

In 2014 gingen 2 cursussen specifiek voor seksueel delinquenten (SD) door (Hasselt en Ruiselede) en één versie voor jongeren (Tongeren).

Dankzij flexibiliteit en betrokkenheid van de lokale actoren en de collega's van De Rode Antraciet, zijn zulke resultaten mogelijk.

Verderop (onder 3.2.5.) vindt u een algemene weergave van onze ervaringen in 2014 in de gevangenissen.

Planning 2015

10 cursussen werden toegezegd en ingepland: Antwerpen, Beveren SD, Hasselt, Hoogstraten, Leuven Centraal, Mechelen, Merksplas (2), Turnhout en Wortel.

3.1.2. Er worden samenwerkingsafspraken gemaakt, o.a. inzake de bekendmaking van het aanbod 'Slachtoffer in Beeld – in detentie', toeleiding tot dit aanbod en opvolging van en nazorg voor de deelnemers, met de Vlaamse beleidscoördinatoren en andere relevante actoren zoals de Centra voor Algemeen Welzijnswerk en Psychosociale Diensten in de gevangenissen.

Realisaties 2014

In Mechelen is na een periode van een 3-tal jaren, weer een cursus succesvol kunnen doorgaan. De aanloop startte met een overleg (directie, beleidscoördinator en organisatieondersteuner) en een **workshop** voor verwijzend personeel (PSD, TB, moreel consulent). De anticiperende en constructieve samenwerking met de beleidscoördinator en organisatieondersteuner (JWW), o.a. via draaiboek voor afspraken en opvang, vormden de start voor dit succes.

In de nieuwe gevangenis van Beveren was voorafgaand een kennismakend gesprek met directie, beleidscoördinator en De Rode Antraciet. Er werden afspraken gemaakt om de werkende gedetineerden aan te moedigen tot deelname. Verdere afspraken en opvolging gebeurden in nauw contact met de lokale organisatieondersteuner.

Er zijn intensieve contacten geweest met **'Encarga'**, de forensische unit van Sint-Jan Baptist (Zelzate) om aan kennisdeling te doen, in functie van het binnen brengen van het slachtofferperspectief binnen hun therapeutische setting. Qua nazorg is dit een interessante piste om verder te verkennen of aan te reiken.

In de gevangenis van Antwerpen werden kandidaten vanuit de cursus SIB die nog nood hadden aan individuele therapeutische opvang, doorverwezen naar de dienst geestelijke gezondheidszorg binnen de muren (**VAGGA**).

Tijdens de cursus SIB SD in Ruiselede werden, in nauw overleg met PSD en directie, de cursusdata aangepast aan de intakedata van enkele deelnemers, i.f.v. de residentiële opname in het **Psychiatrisch centrum** van Beernem.

Evaluatie

Het is belangrijk om voorafgaand te blijven investeren in duidelijke afspraken rond werving en opvolging van deelnemers. De Rode Antraciet moet hiertoe continu investeren in lokaal draagvlak en sensibilisering. Veranderingen in personeelsbestanden maken het cruciaal om hier continu alert voor te blijven.

De inbedding van het aanbod SIB in een groter geheel biedt een enorme meerwaarde in enerzijds het traject van de gedetineerde en anderzijds de samenhang en draagkracht van het aanbod met de lokale partners. Hier zetten wij dan ook graag verder op in.

We ondervonden meermaals dat voorkennis de gedetineerden helemaal over de denkbeeldige streep kan trekken, getuige de succeservaring in o.a. Mechelen. De Rode Antraciet biedt daartoe meerdere mogelijkheden, in aanloop naar een cursus, maar dient ook beroep te doen op de continue reflex van lokale medewerkers i.f.v. het cursusaanbod.

Planning 2015

De Rode Antraciet zal haar lokaal verankerde medewerkers mee inschakelen (in de mate van het mogelijke) om een bredere connectie met gedetineerden en vooral verwijzers te krijgen.

Onze medewerkers investeren in het draagvlak in de provincies Oost- en West-Vlaanderen in functie van informatieverspreiding, draagvlak en toeleiding.

Voorafgaandelijk aan een cursus verspreiden de lesgevers praktische mogelijkheden en tips om toeleiding zo goed mogelijk te faciliteren.

Waar mogelijk en gewenst, plaatst het aanbod van de cursus SIB zich in het lokale geheel van het aanbod. De Rode Antraciet wil hiermee de inbedding en consistentie van het traject binnen detentie verder faciliteren.

<u>3.1.3. De Rode Antraciet vzw engageert zich om stakeholders in gevangenissen continu te informeren, o.a. via promomateriaal en lokale infosessies, over het cursusaanbod Slachtoffer in Beeld – in detentie'.</u>

Realisaties 2014

Zoals steeds bieden wij **info-**momenten aan. Ons promomateriaal (flyers, affiches) blijft een belangrijk wervingskanaal voor gedetineerden. Daarnaast spelen persoonlijke toeleiding, mond-aan-mond reclame, bekendheid met de organisatie, …ook een rol van betekenis.

In Mechelen werd een **workshop** voor het personeel georganiseerd en kreeg SIB de kans om een korte presentatie te geven tijdens **'Rondom prison'**. Dit biedt extra kansen om in dialoog te gaan en rechtstreeks de verwijzers te informeren.

Op 8 oktober waren er opnames in de studio van **Jail TV** in Leuven Centraal, in de reeks 'Jail TV helpt je over de muur', ter voorbereiding op het in vrijheid gaan. Dit vormt voor SIB de ideale gelegenheid om via de interne media ons voor te stellen en verduidelijking te geven bij perspectieven en verwachtingen. Begin 2015 worden de interviews uitgezonden.

Er is een actualisering van onze **folder** voor het personeel, met daarin alle benodigde informatie rond mogelijkheden van toeleiding, het aanbod en de nazorg.

Op de studiedag voor de psychosociale diensten (PSD) van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen, in Brussel op 28 oktober, was SIB aanwezig met een interactieve **presentatie** en **infostand**.

Tijdens de **vormingsbeurzen** in Merksplas en Wortel was De Rode Antraciet op een gezamenlijke stand van CAW aanwezig. Een mooie gelegenheid tot netwerken.

Evaluatie

De inspanningen die we leveren moeten we continueren en versterken waar nodig. De relatie tussen geleverde inspanningen, het aantal verwijzingen en de uiteindelijke lijst met kandidaten daagt ons uit om hier verder in te blijven investeren. Er spelen echter ook factoren mee in een gevangeniscontext, waar we niet rechtstreeks vat op hebben.

Een interessante piste is de vertegenwoordiging, bekendmaking en werving op plaatselijke initiatieven; hetzij rond herstel, hetzij algemeen vanuit de Hulp- en dienstverlening, dan wel de communicatie binnen-buiten aangeboden door De Rode Antraciet (zoals Café Prison) en partnerorganisaties (Vormingplus Rondom Prison). Hier blijven we in investeren.

Planning 2015

Via de lokale verantwoordelijken kunnen wij in 2015 onze vernieuwde promofilms aanbieden. Deze visualisering van ons aanbod vergroot de mogelijkheden tot bekendheid bij partners en doelgroep.

In de gevangenissen zullen we de waaier van mogelijkheden actiever promoten, om de toeleiding te stimuleren. Aanbieden van workshops, promofilms, informeel overleg en goede informatie behoren daar toe.

Wij faciliteren en volgen de bekendmaking bij personeel op, verspreiden onze folder en bieden extra's aan waar nodig en gewenst (zeker indien er veel nieuw personeel bijgekomen is).

<u>3.1.4. De vorming 'Slachtoffer in Beeld – in detentie' wordt in verschillende versies aangeboden rekening houdend met de diversiteit van de doelgroep: een basiscursus 'Slachtoffer in Beeld – in detentie', een aangepaste versie voor seksuele delinquenten (pedofilie) en een kort herstelgericht programma via films. Voor alle versies bestaat er uitgewerkt materiaal voor deelnemers en begeleiders.</u>

Realisaties 2014

In 2014 heeft een medewerker van het SIB-team zich ingewerkt in het pakket voor (pedo-)seksuele delinquenten. Via interne kennisdeling, on-the-job training en zelfstudie wordt deze expertise nu ook gedragen door meerdere mensen van het team.

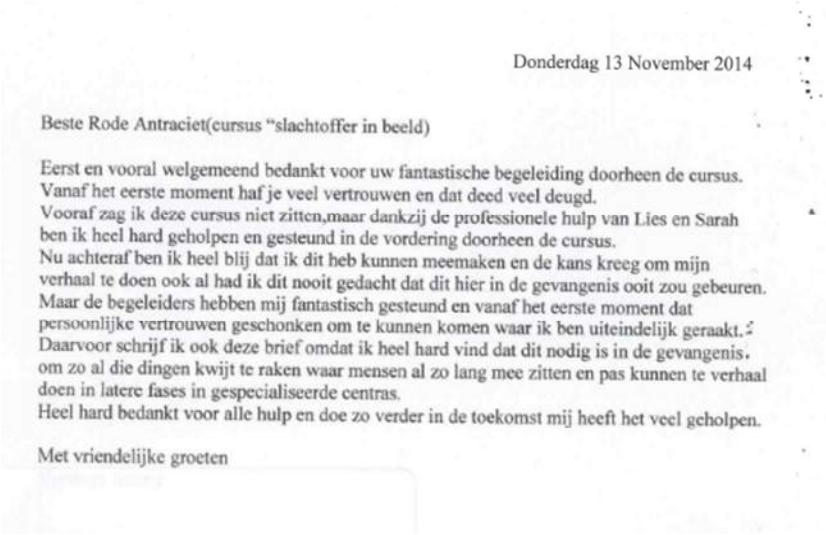

Donderdag 13 November 2014

Beste Rode Antraciet(cursus "slachtoffer in beeld)

Eerst en vooral welgemeend bedankt voor uw fantastische begeleiding doorheen de cursus.
Vanaf het eerste moment haf je veel vertrouwen en dat deed veel deugd.
Vooraf zag ik deze cursus niet zitten,maar dankzij de professionele hulp van Lies en Sarah ben ik heel hard geholpen en gesteund in de vordering doorheen de cursus.
Nu achteraf ben ik heel blij dat ik dit heb kunnen meemaken en de kans kreeg om mijn verhaal te doen ook al had ik dit nooit gedacht dat dit hier in de gevangenis ooit zou gebeuren.
Maar de begeleiders hebben mij fantastisch gesteund en vanaf het eerste moment dat persoonlijke vertrouwen geschonken om te kunnen komen waar ik ben uiteindelijk geraakt.
Daarvoor schrijf ik ook deze brief omdat ik heel hard vind dat dit nodig is in de gevangenis. om zo al die dingen kwijt te raken waar mensen al zo lang mee zitten en pas kunnen te verhaal doen in latere fases in gespecialiseerde centras.
Heel hard bedankt voor alle hulp en doe zo verder in de toekomst mij heeft het veel geholpen.

Met vriendelijke groeten

Evaluatie

Hoewel een relatief kleine groep, blijft het een vraag van verschillende gevangenissen (Hasselt, Hoogstraten, Leuven Centraal, Ruiselede en nu ook Beveren) om ook voor deze 'subcategorie' een aangepast programma te kunnen aanbieden. Wij beperken het aantal cursussen voor deze doelgroep, wat jammer is omdat er zo weinig voorhanden is ter begeleiding van deze mensen (ter vergelijking: 2 u/week 'Uitweg' open gespreksgroep in Ruiselede). Terwijl na een intensieve Slachtoffer in Beeld cursus (45 u) deelnemers gemotiveerd kunnen doorstromen via intake naar een residentiële therapie. Deze weg doet toch de kansen op herval serieus afnemen, volgens recent criminologisch onderzoek. (Dr Theresa A. Gannon, Kent, 2009, The good life model) *'We overlooked a rather basic truth: offenders want better lives not simply the promise of less harmful ones.'* (Ward et al 2007)

Planning 2015

In 2015 zullen wij in Beveren op hun herhaaldelijke, expliciete en vroege vraag ingaan en een versie SD aanbieden.

<u>3.2.5. De Rode Antraciet staat in voor de registratie van de activiteiten in het kader van het aanbod Slachtoffer in Beeld – in detentie' in het GOS (Gedetineerden Opvolg Systeem).</u>

Realisaties 2014

Zoals afgesproken voor alle cursussen aangeboden door De Rode Antraciet, stellen wij dit beschikbaar op vraag van de inrichtende gevangenis. Op het centraal secretariaat worden dan ook occasioneel de activiteiten geregistreerd in het GOS. Wij merken dat de lokale partners echter prefereren dat iemand lokaal dit doet.

Evaluatie

Het is niet vanzelfsprekend om van op afstand gegevens in te putten in het GOS. Het betreft niet altijd cursussen met intakes, waarbij een inschatting gemaakt kan worden van het individu, de verhouding tot de anderen, … Als die gegevens zonder voorkennis worden ingegeven, is het aan te bevelen dat de lijst aan deelnemers voorafgaandelijk nog nagekeken worden door iemand met een veiligheidsoverzicht en lokale voeling.

Planning 2015

De Rode Antraciet blijft loyaal aan de afspraken die zij aanging. De centrale input van gegevens voor onze cursussen zal zodoende blijvend aangeboden worden. Voorafgaandelijk zal De Rode Antraciet steeds de beperkende factoren schetsen naar inzicht in veiligheidsaspecten.

Globale ervaringen naar aanleiding van de aangeboden cursussen SIB in 2014:

De aanpak van en binnen gevangenissen blijft een werkwoord. We merken dat gekende gevangenissen en personeelsleden de aanloop naar en de uitrol van een cursus SIB enorm faciliteren. Blijven investeren in **draagvlak en sensibilisering** zullen om die reden altijd cruciaal blijven voor De Rode Antraciet.

> Bv. De cursus in het arresthuis Antwerpen was zeer intensief. Enerzijds gezien het komen en gaan van gedetineerden (ook tijdens de cursus zelf) en anderzijds gezien de verblijfsduur en de hectische omstandigheden. In situaties als deze, zijn wij zeer blij met de ondersteuning van de lokale actoren om een goed verloop te bewerkstelligen.

> Bv. Door het wegvallen van de cursus in Hoogstraten, toonden de naburige inrichtingen Wortel en Merksplas zich bereid om een oplossing te zoeken. Door enkele verschuivingen in het lokale aanbod, werd zo een tweede cursus gegeven in Merksplas (waar ondertussen een wachtlijst voor SIB was opgebouwd).

Inbedding in de lokale context levert absoluut een meerwaarde voor gedetineerden en aanbodverstrekkers. We hanteren voorafgaand aan een cursus dan ook steeds een open blik, en zoeken samen met de lokale organisatoren naar haalbare en rendabele oplossingen.

> Bv. Een inbedding in een heuse herstelweek, zoals in Brussel, zijn waardevolle initiatieven die zowel doelgroep als deelnemende organisaties doen evolueren. Zo stelden wij tijdens deze week onze methodieken en kennis rond het werken met groepen ter beschikking van partnerorganisaties die hier weinig ervaring mee hebben.

> Bv. Binnen de gevangenis van Ruiselede maakt het aanbod SIB deel uit van de werking met FIDES. Nu dit duidelijk gemaakt is, kunnen beide partijen ook verder zoeken hoe de afstemming geoptimaliseerd kan worden.

Door in te spelen op lokale (bestaande of opstartende) **samenwerkingsverbanden**, zien wij kansen om het potentieel van SIB verder te doen groeien. Sommige post-SIB-trajecten bieden deelnemers ook het perspectief om te blijven werken en leren.

> Bv. Afstemming met het aanbod van Suggnomè, zoals in de gevangenis van Beveren, geeft een meerwaarde aan aanbodverstrekkers en deelnemers.

> Bv. Afstemming met de partners van slachtofferhulp (CAW) komt stilaan ook tot stand. Zo werd zowel in Beveren als in Brussel samengewerkt om tot een mooi resultaat te komen. Ook al vraagt een startfase (Beveren) voor beide partijen wat afstemmingswerk, wij blijven geloven dat hier door samenwerking iets moois op touw kan gezet worden.

> Bv. Door kennismaking met de diensten van Asster in de gevangenis van Hasselt, krijgen deelnemers ook zicht op hoe zij verder kunnen gaan na een cursus SIB. Daarnaast biedt deze inbreng ook een meerwaarde aan het proces binnen de cursus SIB.

Door samenwerking met andere cursussen en lesgevers, identificeren we ook **potentieel** voor de cursus SIB. Wij brengen dit potentieel lokaal te berde en proberen in te spelen op de geregistreerde behoeften.

Bv. In de gevangenis van Gent werd geen aanvraag tot cursus SIB gedaan in 2014. Tijdens een cursus 'Hoe kijk ik naar mijn straf' van De Rode Antraciet merkte de lesgever echter dat er potentieel en interesse was onder de deelnemers, om verder te werken via SIB. Dit potentieel wordt doorgegeven aan de lokale medewerkers en de collega's van SIB. Zo weten de lokale actoren dat er gegadigden zijn, en kunnen ook zij desgewenst een aanvraag indienen voor een cursus.

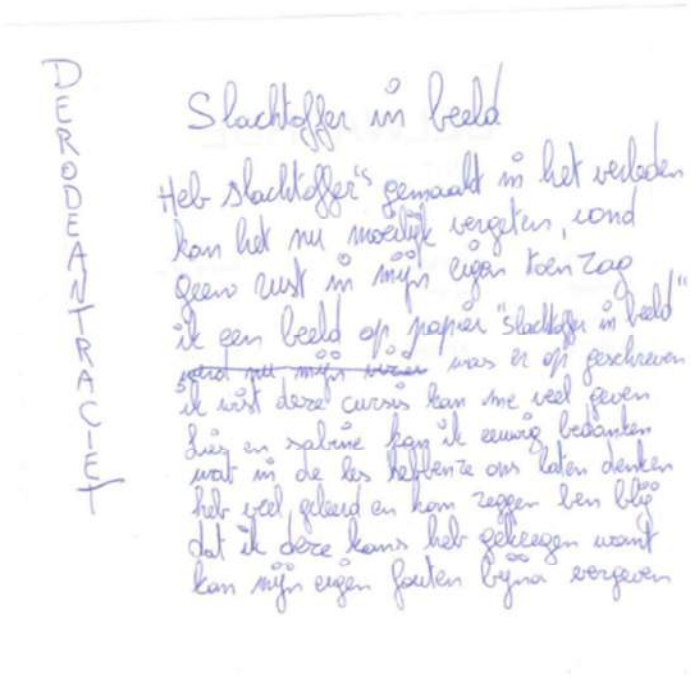

In 2014 werd op vraag van de gevangenis en gedetineerden van Turnhout voor de eerste maal een vervolgcursus opgezet, met een diepere focus: werken rond zichzelf als 'beroepscrimineel' en hoe daar het slachtofferperspectief nog indringender inbrengen. Een hele uitdaging: het programma werd op maat aangepast en het thema 'desistance' kreeg de invulling 'geen slachtoffers meer maken'. In de toekomst kan een dergelijke vervolgcursus mogelijk blijven indien dit geen beperking betekent voor de aanvragen van andere gevangenissen.

Enkele quotes die wij registreerden tijdens onze cursussen:

'Ik heb de feiten kunnen analyseren en besef nu meer dan ooit dat er altijd slachtoffers zijn. Het was een toffe leerschool in gemoedelijke sfeer (zeer leuke en totaal aanpak!)'

'De cursus mag zeker langer duren. Bewustwording en uitdieping van de gevolgen voor de slachtoffers in alle opzichten. Bepaalde dingen die nu gerelativeerd en verwerkt kunnen worden. Zelfbewustzijn. Ik ga deze cursus nog minstens 10 keer doornemen en bekijken waar ik voor mezelf nog aan kan werken (dank je voor deze zeer fijne en leerrijke cursus!).'

'Ik heb veel meer geleerd dan verwacht, door stil te staan bij slachtoffers. Ik heb mezelf beter leren kennen.'.

'Mijn ogen zijn open gegaan, ik ga geen slachtoffers meer maken. De slachtoffergetuigenis liet me inzien welke pijn die vrouw heeft moeten lijden, het laat zijn sporen na. Cursus voelde voor mij aan als begeleiding.'

'Ik heb in deze cursus nog nooit zoveel verteld over mijn feiten en mijn eigen misbruik, het doet goed om erover te praten. Mijn toekomst ligt ook volgend jaar in Beernem waar ik ook met gespecialiseerde mensen zal samenwerken en zo mijn problematiek kan aanpakken. Jullie hebben deze gedachten zeker versterkt omdat ik nog zo veel wil doen in mijn leven en die misstappen niet meer zal begaan. Jullie hebben daar zeker toe bijgedragen.'

'Ik ben zeer blij dit te mogen hebben meemaken. Zeer leerrijk en een aanrader voor anderen die dit nog niet hebben gedaan. Sabine en Lies weten waar ze mee bezig zijn. Zeer professioneel en zetten mensen op hun gemak. Zal dit zeker niet vergeten wat ik gezien en geleerd heb in deze cursus. Het ging over mijn verwachtingen in positieve zin. In moeilijke tijden ga ik het mapje doorlezen en tonen aan mijn vriendin. Vertellen aan mensen die het niet hebben gedaan (cursus volgen) om het zeker te doen. Wil alle cursussen van De Rode Antraciet volgen.'

Tabel Slachtoffer in Beeld, bereikte doelgroep in detentie 2014

Gevangenis	info	intake	niet ges.	selectie	start	uitval	attesten	wachtlijst	SD	veroordeelden	beklaagd	Geïnterneerden
Turnhout	0	10	4	6	6	0	6	0	2	6	0	0
Merksplas	0	23	15	8	8	0	8	4	1	8	0	0
Antwerpen	20	16	7	9	8	2	0	4	0	1	7	0
Hasselt SD	0	8	3	5	5	1	4	1	8	5	0	0
Leuven C.	14	12	5	7	7	1	6	0	2	7	0	0
Wortel	0	10	3	7	7	1	6	1	1	7	0	0
Mechelen	8	11	4	7	5	0	5	0	0	4	1	0
Tongeren	0	6	0	6	5	1	4	0	0	4	1	0
Merksplas	0	17	8	9	9	0	7	4	1	9	0	0
Ruiselede	0	6	3	3	3	0	0	0	3	3	0	0
Beveren	0	4	0	4	4	1	3	0	0	4	0	0
totaal	42	123	52	71	67	7	49	14	18	58	9	0
		100%	42,2%	57,7%	54,4%			11,3%	14,6%			
					100%	10,4%	73,1%			86,5%	13,4%	

Info: infomoment in groep

Intake: individueel gesprek

Niet geselecteerd (zie criteria)

Selectie: toegelaten, lijst cursusdeelnemers

Start: aanwezig op dag 1

Uitval: gestopt of onvoldoende aanwezig

Wachtlijst: reserve of voor volgende cursus

SD: gedetineerd voor seksueel delinquentie

Strategische doelstelling 4

Strategische doelstelling 4: De Rode Antraciet vzw levert een actieve bijdrage tot de uitbouw van de hulp en dienstverlening in de Vlaamse gevangenissen

4.1. De Rode Antraciet ondersteunt het beleid van de Vlaamse overheid voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en voert het mee uit.

4.1.1. De Rode Antraciet participeert aan het overleg op Vlaams niveau over het beleid voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet was actief betrokken bij alle werkzaamheden (vergaderingen, voorbereidingen van agendapunten, opmaak van het nieuw Strategisch Plan, ...) van de Gemengde Commissie van de Hulp- en Dienstverlening aan gedetineerden en de voorbereidende werkgroepen, via deelname aan de werkgroepen en/of het voorbereiden van de agendapunten.

De Rode Antraciet nam actief deel aan de werkgroep trajectmatig werken en de werkgroep rond de toekomst van het GOS (gedetineerden opvolg systeem) en de mogelijke afstemming met het registratiesysteem van SIDIS-suite.

De Rode Antraciet was actief betrokken op de werkgroep WEVO (vorming en ondersteuning van wie tewerkgesteld is in de Hulp- en Dienstverlening) en bij de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden van de WEVO (bv. de introductiedagen voor nieuwe medewerkers, de jaarlijkse vormingsdag, ...) en aan alle opdrachten die daaruit voortvloeiden zoals het uittekenen van het lesonderdeel over de Hulp- en Dienstverlening voor het personeel van Justitie, de opmaak van het vormingstraject 'keten voor leken' en de opmaak van een vormingsbrochure (vormingstrajecten).

Alle voor te bereiden agendapunten werden op de daartoe geschikte vergaderingen intern voorbereid door De Rode Antraciet en/of ter goedkeuring of informatie voorgelegd aan de Raad van Bestuur.

De Rode Antraciet informeerde alle medewerkers (via teamdagen, mail, werkgroepen, ...) over alle relevante punten van het Vlaams beleid voor de Hulp- en Dienstverlening voor gedetineerden.

Evaluatie

De werkzaamheden van de Gemengde Commissie en de voorbereidende werkgroep zijn tijdsintensief, maar we beschouwen dit als zeer relevant.

Voor elke werkgroep (GOS, WEVO, Trajectmatig werken, ...) bekijken we steeds welke collega (profiel, competentie, werkveldervaring, ...) we best afvaardigen.

Planning 2015

We engageren ons ook in 2015 voor alle vergaderingen en werkzaamheden van de Gemengde Commissie en de voorbereidende werkgroep.

We engageren ons bij de uitvoering van het nieuw Strategisch Plan (zie ook 4.1.5.).

We engageren ons in de bestaande werkgroepen en in de nieuwe werkgroep rond de mogelijkheden van online hulp- en dienstverlening via Prison Cloud.

4.1.2. In overleg met het departement Welzijn heeft De Rode Antraciet een inbreng in de bovenlokale werkgroep Justitie – Vlaamse gemeenschap.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet was niet rechtsreeks vertegenwoordigd in deze Bovenlokale Werkgroep. De Rode Antraciet was via de Gemengde Commissie (en de voorbereidende werkgroep) wel betrokken bij de agenda en werkzaamheden van deze Bovenlokale Werkgroep.

Aan lokale bezoeken van de Bovenlokale Werkgroep in de gevangenissen participeerde De Rode Antraciet waar mogelijk.

Evaluatie

De Rode Antraciet heeft weinig rechtsreeks contact met Justitie, we proberen dit wel via gerichte lokale en bovenlokale contacten en door steeds in te gaan op vragen naar overleg en samenwerking vanuit Justitie.

Onze agendapunten leggen we aan Justitie en de Bovenlokale werkgroep voor via het departement Welzijn. Toch zou het goed zijn mocht De Rode Antraciet, samen met de andere partners van de Hulp - en Dienstverlening rechtstreeks mee vertegenwoordigd zijn in de Bovenlokale Werkgroep.

Planning 2015

We agenderen de punten die belangrijk zijn in het overleg met Justitie via de Gemengde Commissie of via rechtstreeks contact met het departement Welzijn.

Indien zinvol participeren we aan de Bovenlokale Werkgroep

4.1.3. De Rode Antraciet participeert in verschillende gevangenissen aan het overleg van Vlaamse actoren om de lokale hulp- en dienstverlening in de steigers te zetten en verder uit te bouwen.

Realisaties 2014

Vanuit de ambassadeursgedachte kozen we er voor om in de beleidsteams van alle gevangenissen één afgevaardigde cultuur en sport te laten zetelen. Alle sociaal-cultureel werkers en alle sportfunctionarissen kregen op die manier één gevangenis toegewezen. Daarnaast zijn er nog een beperkt aantal cursusgevers die we afvaardigden.

Heel wat collega's zijn ook vertegenwoordigd in de lokale coördinatieteams.

Binnen de mogelijkheden qua tijdsinvestering waren de lokale medewerkers ook actief betrokken op lokale overlegfora (werkgroepen, o.a. van sport en cultuur, CORT, VLOT, OBJECTIF, TOEKAN, ... zie ook SD 1 en 2) die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het groepsaanbod in de gevangenissen.

Evaluatie

Aanwezigheid van alle medewerkers in de lokale overlegstructuur is zinvol maar zeer tijdsintensief, gegeven de beperkte personeelsbezetting.

We ervaren dat lokale verankering noodzakelijk is om - ook via deze lokale overlegorganen - te werken aan het nodige draagvlak voor ons aanbod in de gevangenissen.

Hoewel 1 zelfde lijn voor aanwezigheid in lokale overlegvergaderingen zinvol en noodzakelijk is, blijft dit moeilijk omdat de lokale invulling van deze overlegmomenten zeer verscheiden wordt ingevuld. Daardoor is ook de voorbereiding op bovenlokaal niveau, tijdens onze eigen vergaderingen, niet altijd evident.

Planning 2015

Binnen het missie- en visietraject hebben we de lokale verankering mee opgenomen als criterium voor onze werking.

In het kader van het proces over de verdeling van mensen en middelen over alle gevangenissen (de scenario-oefening) zal ook de aanwezigheid van medewerkers in de lokale overlegfora mee opgenomen worden. Tot dan behouden we de afspraken inzake de aanwezigheid vaan medewerkers in de beleidsteams en andere overlegorganen

In 2015 experimenteren we in de gevangenissen van Brussel met 1 collega voor beide werkdomeinen (sport en cultuur). De vraag hoe we ons verhouden tot (de veelheid aan) lokale overlegorganen is een belangrijke evaluatievraag (die we inplannen medio en eind 2015).

Voor elke (bijkomende) werkgroep blijven we de afweging naar aanwezigheid maken o.b.v. tijdsinzet, expertise, competentie, werkveldervaring, ...

4.1.4. In alle beleids- en actieplanning met betrekking tot hulp- en dienstverlening aan gedetineerden heeft De Rode Antraciet een bijdrage geleverd voor de domeinen sport en cultuur.

Realisaties 2014

Alle plaatselijke medewerkers van De Rode Antraciet waren actief betrokken bij de opmaak van de lokale actieplannen, zowel aan de algemene opties als aan de domein specifieke (sport en cultuur) doelstellingen.

De Rode Antraciet was volop geëngageerd bij de opmaak van het nieuw Strategisch plan, dat in februari startte met de rondetafel (waaraan De Rode Antraciet actief meewerkte).

We participeerden bij de verdere uitwerking van de doelstellingen en bij de keuze van domein overstijgende opties van het STRAP.

We gingen in overleg met de verantwoordelijke administraties voor de keuze van domein specifieke opties binnen dat STRAP en werkten een voorstel van aanpak uit:

- optie 7: tegen 2020 participeren gedetineerden actief aan de organisatie, uitbouw en bekendmaking van het hulp- en dienstverleningsaanbod in de gevangenis.
- optie 8: tegen 2020 responsabiliseren we professionele (culturele en sportieve) actoren die een groot verschil kunnen maken bij de realisatie van de doelstellingen uit het decreet.

We betrokken ook alle partners van de Hulp- en Dienstverlening bij het traject van de opmaak van onze nieuwe missie en visie en het algemeen sport en cultuurbeleidsplan.

Evaluatie

Bij de opmaak van een algemeen cultuur- en sport beleidsplan bleek de noodzaak aan een voorafgaand visietraject.

Het visietraject, afgerond in 2014, geeft de nodige richting aan een algemeen cultuur- en sport beleidsplan en de lokale vertaling daarvan.

Planning 2015

In 2015 zijn we op plaatselijk niveau actief bij de opmaak van de nieuwe lokale actieplannen.

Het ASCBP ronden we af in het voorjaar 2015, daarna is vertaalslag naar de plaatselijke context mogelijk

Het STRAP is mee de leidraad voor de opmaak van een algemeen cultuur- en sport beleidsplan.

We leveren mee expertise en inzet voor de verdere uitrol van het STRAP.

Voor de domein specifieke opties binnen het STRAP maken we een planning (2015 tot 2020). In 2015 gaat het om:

- optie participatie: in kaart brengen van wat er is inzake participatie en een experiment inzake permanente behoeften detectie
- optie responsabilisering: in kaart brengen van mogelijk aanbod, ontsluiten en verder uitbouwen van een netwerk van mogelijke partners, experimenteren binnen cursuswerk met aanbod van nieuwe partners

4.1.5. De Rode Antraciet heeft een inbreng bij de uitvoering van de beleidsprioriteiten 2012-2014 van de Vlaamse Stuurgroep Strategisch Plan Hulp- en Dienstverlening aan gedetineerden: een kwaliteitsvol, behoeftengericht en afgestemd aanbod voor alle gedetineerden en hun sociale omgeving; samenwerking tussen alle Vlaamse en federale actoren, versterken van het draagvlak voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en verhogen van de expertise van medewerkers.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet participeerde in 2014 actief aan de opmaak van het nieuw Strategisch Plan voor de Hulp - en Dienstverlening aan gedetineerden.

De Rode Antraciet nam, binnen haar domeinen, het engagement om de beleidsprioriteiten 2012/2014 van de Gemengde Commissie mee uit te voeren.

Voor het behoefte gericht en afgestemd aanbod voor gedetineerden en hun sociale omgeving: zie strategische doelstellingen 1, 2 en 3.

Inzake de samenwerking tussen de actoren nam De Rode Antraciet actief deel aan de werkgroepen voor de opmaak van het nieuw Strategisch Plan. Voor de lokale en regionale samenwerking: zie strategische doelstellingen 1,2 en 3.

We engageerden ons mee in het verhogen van de expertise van de medewerkers in de Hulp- en Dienstverlening, via onder andere workshop die we gaven tijdens vormingen of op vraag (vb. VDAB detentieconsulenten).

Ons engagement voor het versterken van het draagvlak voor de Hulp- en Dienstverlening situeert zich op verschillende vlakken.

We leverden inspanningen om via de media en gerichte persoonlijke contacten in de pers te komen. Een overzicht:

- Oktober 2014 - reportage op Radio 2 - Beatbox workshop in de gevangenis van Hasselt https://soundcloud.com/beatboxerbbg/radio-2-reportage-workshop

- 11 april 2014 - KVLV op bezoek in Poort van Beveren - verslag in 'Den Bombardon' streekkrantje van Melsele.
- 8 september 2014 - VTM Nieuws op bezoek in de gevangenis van Oudenaarde - reportage over voetbal tegen buitenploegen
- 29 november 2014 - De Standard THE MAGNIFICENT EIGHT: EVEN OP VRIJE VOETEN (foto)

- 25 november 2014: Dag Allemaal. Vrijwilligers op bezoek in de gevangenis
- oktober 2014 - Jailhouse Foot - Mechelse Hattrick vzw / De Rode Antraciet / Gevangenis Mechelen
- oktober 2014 jailhouse foot in de Mechelse gevangenis op YouTube https://www.youtube.com/watch?v=m1ZwISrnDPo
- oktober 2014 - Het belang van Limburg - PLAY-festival in de gevangenis van Hasselt
- December 2014 – infozine Hoogstraten – Cell's Kitchen
- 29/1/2014 – Gazet Van Antwerpen - Dichten als uitlaatklep voor gevangenen
- mei 2014 - YouTube promotiefilm - SIB met Phara DeAquire
- mei 2014 - YouTube promotiefilm - Agressietraining in de gevangenis met Jan Leyers
- april 2014 - DE NIEUWE TYDINGHE - Het jaar van de sport in de gevangenissen. BEWEEG JE NAAR BUITEN! In 2014 ontving de sportfunctionaris voor de gevangenis Hasselt de vraag van een studente journalistiek van de PXL Hogeschool om mee te werken aan een artikel over sport in de gevangenis, dit naar aanleiding van een ander artikel over: 2014 het jaar van sport in de gevangenis. Het artikel verscheen in de jongerenkatern van De Nieuwe Tydinghe (editie april 2014), een blad dat op alle redacties wordt gelezen door alle journalisten.
- In augustus 2014 verscheen er in Het Belang Van Limburg een artikel van een externe ploeg (Orly Hasselt B) die een basketbalmatch hadden gespeeld tegen een team van gedetineerden, een aparte ervaring.

We gaven meerdere lezingen, gastcolleges en workshops aan universiteiten en hogescholen en zorgden voor getuigenissen tijdens verschillende evenementen.

Ook in 2014 maakten we deel uit van verschillende organisaties die het maatschappelijk draagvlak voor de Hulp- en Dienstverlening mee ondersteunen:

- Bond Zonder Naam

  Elk jaar bezorgt Bond Zonder Naam een eindejaarsattentie aan alle gevangenen in Vlaanderen en Brussel. Met De Rode Antraciet wordt samengewerkt om ook een inhoudelijke toegevoegde waarde te bieden. In 2014 werd samengewerkt met 'Kessels & Smit', een organisatie die 'talentgesprekken' organiseert in bedrijven om werknemers te stimuleren om zich bewust te worden van de eigen talenten. Kessels & Smit organiseerde in 2014 een aantal talentgesprekken in gevangenissen, die ook gedocumenteerd werden en gepubliceerd. De bijdrage van De Rode Antraciet bestond erin om de Cosmogolem (een grote houten reus) van Koen Van Mechelen naar de gevangenis van Oudenaarde te halen. De Cosmogolem speelde de rol van 'ex-gedetineerde', en ging in gesprek met leerlingen op de markt van Oudenaarde, aan de gevangenis van Oudenaarde en voor het stedelijk

administratief centrum. De Cosmogolem was een soort blikvanger, om aandacht te vragen voor de talentgesprekken achter de muren.

Planning 2015: in 2015 wil Bond Zonder Naam het eigen 'briefwisselingsproject' verder uitbouwen. Er kwamen spontaan reacties op de 'eindejaarsattenties', die duidelijk maakten dat contact met de buitenwereld voor veel gevangenen erg belangrijk kan zijn.
De briefwisseling gebeurt via de Bond Zonder Naam. Een aantal spelregels maken een en ander mogelijk:

- De adressen blijven anoniem;
- Het briefwisselingsproject is geen dating- of relatiebureau;
- Men schrijft met respect naar elkaar;
- Er wordt geen geld gevraagd;
- De correspondentie verloopt in het Nederlands;
- De correspondentie verloopt via het kantoor van Bond Zonder Naam.

De Rode Antraciet verspreidt via de persoonlijke contacten die de medewerkers hebben met gedetineerden de BZN-kaartjes, waarop zij hun belangstelling voor het briefwisselingsproject kunnen aangeven.

- GEDICHTENDAG / GEDICHTENWEEK
  Elk jaar vindt eind januari de gedichtendag, recent verlegd tot een gedichtenweek, plaats. De Rode Antraciet maakte in 2014 een setje gedichtenkaartjes aan, waaronder het winnende gedicht van de poëziewedstrijd in de Antwerpse gevangenis. Verder werden ook haiku's gepubliceerd, geschreven in de gevangenis van Dendermonde in het kader van het Parol!-project 'Goeiemorgen poëzie'. Dit setje werd verspreid naar die gevangenissen die ernaar vroegen.

  Planning 2015: Ook in 2015 zal een set gedichtenkaartjes verschijnen, gekozen uit de poëzie-projecten van Parol! en Creatief Schrijven die plaats vonden in 2014. Deze zullen verspreid worden in alle gevangenissen.

- LIGA VOOR MENSENRECHTEN / DE HUIZEN
  De Rode Antraciet is vertegenwoordigd in de 'Algemene Vergadering' en de 'politieke werkgroep' van De Huizen vzw. De Huizen is opgericht in het kader van de Liga voor Mensenrechten, om een ander perspectief te openen op de toekomst van detentie: kleinschaliger, meer gedifferentieerd, in het midden van de samenleving. De eerste ideeën voor 'De Huizen' werden gelanceerd op het colloquium van De Rode Antraciet in 2009, n.a.v. 5 jaar De Rode Antraciet.
  Binnen 'De Huizen' wordt gewerkt aan de realisatie van een eerste detentiehuis, namelijk in een voormalig klooster in Roeselare.
  Om de realisatie van een dergelijk project vanuit een vzw mogelijk te maken werd contact gezocht met BEWEGING.NET (een gesprek met Paztrick Develtere; medewerking van Michel Debruyne in de politieke werkgroep). In december 2014 was er ook een gesprek met Minister van Justitie Koen Geens om steun te vragen voor het detentiehuis in Roeselare.

- Welzijnszorg

Evaluatie

De verschillen in timing van de beleidsplanningen bemoeilijken het proces en de noodzakelijke afstemming.

Planning 2015

We engageren ons in 2015 verder in de verschillende beleidsprioriteiten (draagvlak, samenwerking, ...) maar focussen uiteraard op het nieuw STRAP.

4.1.6. De Rode Antraciet staat in voor de registratie in het GOS (Gedetineerden Opvolg Systeem) van de activiteiten die ze in dat kader realiseert of faciliteert.

Realisaties 2014

De Rode Antraciet registreerde op activiteitenniveau (voor die gevangenissen die daarom vroegen en toegang verleenden tot hun applicatie).

De Rode Antraciet participeerde actief aan de bespreking van de registratie op de Gemengde Commissie en aparte samenkomsten met Justitie en/of Vlaamse Gemeenschap.

De Rode Antraciet nam met 2 medewerkers deel aan de ad hoc werkgroep GOS en gegevensregistratie (die in 2014 verschillende malen samen kwam).

De Rode Antraciet formuleerde een eigen advies inzake de toekomst van het GOS en de gegevensregistratie.

De Rode Antraciet investeerde stelselmatig in het informeren van alle collega's over de vele wijzigingen in het GOS dossier.

Evaluatie

Registratie is zinvol maar zeer tijdrovend, het behoort niet tot de kerntaak van een beperkte ploeg medewerkers met een opdracht tot het organiseren van aanbod in alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen.

Nog steeds is er verschil in de wijze hoe er binnen elke gevangenis gewerkt wordt met gegevensregistratie, dat maakt afstemming in een landelijke organisatie niet gemakkelijk.

Het GOS blijft kampen met systeemfouten die het gebruiksgemak van en het draagvlak voor dit systeem bemoeilijken.

De Rode Antraciet is voorstander van een registratiesysteem dat zowel het individuele traject als het organiseren van activiteiten faciliteert. Aansluiting, waar mogelijk, bij SIDIS suite (Justitie) en bij het we-dossier (Trajectbegeleiding) willen we mee ondersteunen.

Planning 2015

De Rode Antraciet zal de gemaakte afspraken binnen het kader van de beheersovereenkomst verder nakomen en blijven registeren op activiteitenniveau.

Verdere opvolging van het registeren via de eigen werkgroepen, de ad hoc werkgroep of via agendering op de Gemengde Commissie, blijven we constructief mee volgen en uitvoeren.

We blijven ijveren voor een eenvormig en realistisch systeem van registeren.

Strategische doelstelling 5

Strategische doelstelling 5: De Rode Antraciet vzw ontwikkelt zich tot een professionele en kwaliteitsvolle organisatie met een efficiënte en transparante organisatiestructuur.

5.1. De Rode Antraciet hanteert een organisatiemodel dat rekening houdt met een sterk gedecentraliseerde en gedifferentieerde werking.

5.1.1. De Rode Antraciet implementeert verbeteracties op vlak van het organisatiemodel.

Realisaties 2014

Via de functioneringsgesprekken toetsten we af of het organisatiemodel en de werking van de verschillende onderdelen nood hadden aan bijsturing.

Evaluatie

Directie duo: werkt goed. De medewerkers weten duidelijk bij wie ze voor wat terecht kunnen. Aandachtspunt is het vermijden van 'dubbellopen'.

Administratieve ondersteuningsfunctie: nood aan verduidelijking naar de collega's toe van wat van deze functie verwacht kan worden.

Horizongroep: werkt goed. Aandachtspunt is om ook sport voldoende betrokken te krijgen. We beslisten daarom om in het belangrijke traject van missie en visie de Horizongroep te versterken met twee afgevaardigden van de sport.

Coördinatoren: pijnpunt is de combinatie van veldwerk en coördinatiefunctie. De keuze om ook veldwerk bij de functieomschrijving op te nemen lijkt nog steeds de juiste, alleen is een verduidelijking van wat 'veldwerk' inhoudt, noodzakelijk.

Medewerker beleidsopdrachten: deze tijdelijke functie, bedoeld als ondersteuning voor de inwerking van de inhoudelijke directeur, verlengden we niet.

Bij het invoeren van het nieuwe organisatiemodel werd beslist dat elke medewerker minstens één overkoepelende opdracht moest opnemen. We merkten dat dat niet systematisch gebeurt.

Planning 2015

We inventariseren welke overkoepelende taken er binnen de organisatie zijn. Op basis van deze inventaris zoeken we uit hoe we deze taken het meest efficiënt kunnen opnemen en wat de consequenties van deze keuze zijn.

5.1.2. De Rode Antraciet beschikt over een organigram waarin de communicatie-, verantwoordings- en beslissingslijnen voor alle medewerkers duidelijk vastgelegd zijn.

Realisaties 2014

Uit de evaluatie blijkt dat er geen aanpassing nodig is van het organigram, enkel een verduidelijking van de opdracht van de administratieve ondersteuner.

Evaluatie

Het organigram voldoet.

Planning 2015

We verduidelijken de opdrachten van de administratieve ondersteuner.

5.2. De Rode Antraciet heeft een doorzichtige en efficiënte managementstructuur.

5.2.1. De rol van de Raad van Bestuur, de directie, de coördinatoren en de Horizongroep van De Rode Antraciet zijn duidelijk beschreven en als dusdanig gecommuniceerd naar alle betrokkenen van de organisatie.

Realisaties 2014

In het najaar bekeken we, samen met de bestuurders, kritisch de opdracht en rol van de Raad van Bestuur. Hierbij verduidelijkten we waar en hoe de inbreng van de Raad van Bestuur de directie kan ondersteunen in haar werking.

Dit resulteerde in volgend overzicht van onderwerpen en niveau van beslissing door de Raad van Bestuur.

1. Ter bespreking en goedkeuring:
    - Begroting + controles, afrekening ter voorbereiding AV;
    - Voortgangsrapport ter voorbereiding AV;
    - Meerjarenbeleidsplan;
    - Missie, visie;
    - Wijzigingen in de werking met zware financiële gevolgen;
    - Ingrijpende wijzigingen aan organisatiestructuur, cultuur, personeelsbeleid, … ;
    - Ontslag/aanwerving van coördinatoren en directie.
2. Om feedback/advies te verkrijgen:
    - (deel)Werking sport, cultuur, Slachtoffer in beeld- in detentie: 1 x per jaar.
3. Ter bekrachtiging:
    - Ontslag/aanwerving 'veldwerkers'.
4. Ter informatie:
    - Tijdskrediet/langdurige ziekte personeel;
    - Terugkoppeling van administraties en ministers/kabinetten;
    - Evoluties binnen de hulp- en dienstverlening.

Evaluatie

Deze afspraken zijn recent ingevoerd en te evalueren in de loop van 2015.

Planning 2015

We werken volgens bovenstaande afspraken en evalueren eind 2015 of dit de juiste piste is.

5.2.2. De directie van De Rode Antraciet en de coördinatoren informeren alle gevangenissen (Justitie en Vlaamse gemeenschap) over deze structuur en werking van de organisatie.

Realisaties 2014

In 2014 maakten we tijd vrij om nieuwe beleidscoördinatoren te informeren over onze structuur en werking.

Daarnaast stelden we ook onze expertise ter beschikking bij de start van het Forensisch Psychiatrisch Centrum te Gent.

In het kader van de ontwikkeling van onze nieuwe visie en missie organiseerden we verschillende rondetafels (in 4 provincies; actoren van Justitie, Vlaamse gemeenschap en sportieve en culturele partners) waarbij we met stakeholders in discussie gingen over de nieuwe missie en visie. De opmerkingen uit deze rondetafels werden meegenomen in de definitieve versie.

We waren aanwezig op de officiële opening van de gevangenis van Beveren. Na een rondleiding in de gevangenis met de nodige aandacht voor de nieuwigheden in deze gevangenis, was er tijd om kennis te maken met o.a. de beleidscoördinator en directie.

Evaluatie

Deze gesprekken leggen de basis voor een goede samenwerking en wederzijds begrip.

Planning 2015

We blijven bereid om elke nieuwe beleidscoördinator via een gesprek wegwijs te maken in onze werking en structuur.

In aanloop naar ons nieuwe meerjarenbeleidsplan 2017-2021 zullen we opnieuw een 'ronde van de gevangenissen' organiseren.

We zoeken naar een formule om ook gedetineerden te betrekken in de opmaak van een nieuw meerjarenbeleidsplan. In 2015 is daartoe o.a. een gesprek gepland met de stafmedewerker van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

Omdat we het erg belangrijk vinden om ook 'de maatschappij' te betrekken bij onze werking in de gevangenissen organiseren we op 11 maart een evenement waarop bestaande en potentiële partners, zowel voor sport als cultuur, worden uitgenodigd om kennis te maken met de missie en visie van De Rode Antraciet.

5.3. De Rode Antraciet beschikt over efficiënte communicatiekanalen zowel wat de interne als de externe communicatie betreft.

5.3.1. De Rode Antraciet ontwikkelt een communicatieplan voor de interne en externe communicatie.

Realisaties 2014

De communicatiehandleiding werd gefinaliseerd en voor alle medewerkers toegankelijk gemaakt via de Cloud.

Evaluatie

De communicatiehandleiding is een goed instrument om op een eenvormige wijze te communiceren als organisatie. Dit instrument dient permanent geëvalueerd en bijgestuurd te worden.

Planning 2015

De kennis van de communicatiehandleiding wordt op de teamdag van januari op een speelse manier getest.

In 2015 wordt het proces opgestart om te komen tot een communicatieplan. We kiezen hier voor een beleidsmatige insteek, ook ingebed in de doelstellingen van het STRAP, en laten ons bijstaan door een deskundige (Johan Op de Beeck en partners).

5.3.2. De Rode Antraciet investeert in een aantrekkelijke website en promomateriaal voor stakeholders en gedetineerden, met aandacht voor toegankelijkheid (voor gedetineerden) zowel qua taal als woordgebruik.

Realisaties 2014

Website www.derodeantraciet.be

In 2014 werd de inhoud van de website opgefrist. Oudere, niet meer relevante informatie is van de site gehaald en in het archief opgenomen. Van de actuele projecten is een verslag op de website geplaatst en in onze nieuwsbrief 'GEVAT' vermeld.

Website www.prisonart.be

Er wordt geen update meer gedaan op de website van prisonart.

Website www.prisonersonthemove.eu blijft online.

Onze nieuwsbrief GEVAT verscheen vier maal (maart, juni, september en december). De collega's leveren de inhoud van de nieuwsbrief die door een beperkte redactie wordt gefinaliseerd.

De brochure met het cultuuraanbod van 2014-2015 werd in september 2014 verspreid.

Evaluatie

Het blijft een aandachtspunt om tijdig de op stapel staande projecten via de website aan te kondigen.

Planning 2015

In 2015 wordt de website van De Rode Antraciet vernieuwd. Dit moet toelaten dat aanpassingen aan de website eenvoudiger en dus ook vlugger online kunnen geplaatst worden.

5.3.3. De Rode Antraciet beschikt over een efficiënt intern communicatiesysteem voor de medewerkers.

Realisaties 2014

Op het vlak van ICT is er in 2014 gestart met het gebruik van Office 365. Een Cloud omgeving die het voor de medewerkers mogelijk maakt efficiënter gebruik te kunnen maken van de informatie en samen te werken. De enige vereiste hiervoor is een internetaansluiting. Door te werken met Office 365 kan elke medewerker van op eender welke locatie gebruik maken van zijn/haar eigen bestanden én van de gemeenschappelijk gedeelde bestanden van de organisatie. Dit impliceert dat hun gegevens ook beschikbaar zijn binnen de werkcontext in de gevangenis. De toegang tot Office 365 binnen de gevangenis is door de dienst ICT van justitie mogelijk gemaakt voor al de medewerkers van De Rode Antraciet die

binnen de gevangenis werkzaam zijn. Het gebruik van Office 365 geeft ook de mogelijkheid tot beheer van e-mails en agenda. De medewerkers kunnen mekaars agenda zien, bestanden intern delen en samen aan projecten werken.

Evaluatie

De Cloud werkt goed, ondanks enkele 'kinderziektes' en soms beperkte toegang in bepaalde gevangenissen. We stelden vast dat de Cloud ook een aantal verplaatsingen en vergaderingen kan vervangen, een goed video conference systeem kan wellicht soelaas bieden.

Planning 2015

In 2015 worden de mogelijkheden van video conferencen via Office 365 onderzocht en uitgetest. Bij positieve evaluatie zal het systeem geïmplementeerd worden in heel de organisatie wat verre verplaatsingen voor overlegvergaderingen overbodig zal maken. Op die manier kunnen de verplaatsingskosten worden gereduceerd.

5.4. De Rode Antraciet voert een doordacht kennis- en competentiebeleid.

5.4.1. De noodzakelijke competenties van de personeelsleden van De Rode Antraciet zijn in kaart gebracht en worden efficiënt ingezet.

Realisaties 2014

We kwamen tot het besluit dat we dit niet expliciet gaan uitwerken. We zijn ervan overtuigd dat dit impliciet besloten ligt in ons nieuw uitgewerkt personeelsbeleid (zie 5.5.) en in de functioneringsgesprekken waar o.a. gepeild wordt naar competenties van medewerkers.

Daarnaast hebben we hier uiteraard aandacht voor bij het inlooptraject van nieuwe medewerkers en de tussentijdse evaluaties.

Bij vacatures zullen we eerst kijken of in onze personeelsploeg de gezochte competenties aanwezig zijn vooraleer we de vacature open stellen.

Evaluatie

Werken met de competenties die we in huis hebben is een permanent aandachtspunt maar geen apart werkpunt.

Planning 2015

We blijven aandacht hebben voor de competenties die we in huis hebben en peilen hiernaar o.a. via de functioneringsgesprekken. We gaan echter geen ander instrument ontwikkelen om dit in kaart te brengen.

5.4.2. De Rode Antraciet beschikt over instrumenten om kennis in de organisatie te verankeren.

Realisaties 2014

Verankering van kennis was een blijvend aandachtspunt, bij de werkverdeling, bij VTOL en bij de invulling van de teamdagen.

Evaluatie

We zijn ervan overtuigd dat dit impliciet besloten ligt in ons nieuw uitgewerkt personeelsbeleid (zie 5.5.). Wegens het ontbreken van een eigen functie personeelsverantwoordelijke is dit ook geen mogelijke prioriteit.

Planning 2015

We nemen dit op in het nieuw uitgewerkt personeelsbeleid (zie 5.5.)

5.5. De Rode Antraciet ontwikkelt een performant personeelsbeleid.

In 2014 werkten we een vol jaar aan een integraal personeelstraject. We lieten ons daarin bijstaan door een externe expert zodat we helemaal binnen de wettelijke lijnen blijven kleuren.

In heel dit traject was er betrokkenheid van de Raad van Bestuur (zeer intensief, bijna elke vergadering) en van personeel (teamdagen, werkgroepen en - waar nodig - extra informatiemomenten).

Het traject werd afgerond met individuele gesprekken met elke medewerker waarin we hen verduidelijkten wat de gevolgen waren voor hun individuele situatie.

In 2015 wordt op basis van de nieuwe lijnen een nieuw Arbeidsreglement gemaakt volgens de wettelijke regels en klaren we het begrip arbeidstijd verder uit. We starten in 2015 ook met tijdsregistratie.

Uiteraard is er ook een evaluatiefase voorzien na implementatie van het totale traject (2016).

Wat hieronder volgt zijn de deelrealisaties: functieprofielen, onthaalbeleid, aanwerving, …

5.5.1. De Rode Antraciet werkt met functieprofielen

Realisaties 2014

In 2014 werden alle functieprofielen uitgeschreven op basis van de inhoud van de functies zoals ze op dat ogenblik waren.

Evaluatie

Werken met functieprofielen brengt heel wat duidelijkheid, niet enkel naar de huidige medewerkers maar zeker bij toekomstige vacatures.

Gezien functies kunnen evolueren op basis van interne of externe noden is een permanente evaluatie en bijsturing van de functieprofielen nodig.

Planning 2015

De uitgeschreven functieprofielen worden kritisch bekeken en getoetst aan de realiteit. Dit voorzien we op de diverse werkgroepen zodat medewerkers hierbij betrokken blijven.

We bekijken ook in een oefening van 'scenario's' welke inzet we in de toekomst in welke gevangenissen kunnen garanderen.

5.5.2. Jaarlijks wordt met elke medewerker van De Rode Antraciet een functioneringsgesprek gevoerd.

Realisaties 2014

In 2014 werden functioneringsgesprekken gevoerd met alle medewerkers. De voorzitter voerde een functioneringsgesprek met de directie. De grote lijnen uit die gesprekken werden besproken op het

coördinatorenoverleg en op de Raad van Bestuur van mei 2014. Algemeen zijn collega's tevreden over hun werk en werken graag bij De Rode Antraciet. Elementen uit deze gesprekken die we meenemen zijn o.a. werkdruk, sturing versus autonomie, bepaling van werktijd, onkostenvergoedingen, bewaken van kwaliteit bij grotere werkdruk, vraag naar duidelijke werkafspraken, VTO, back-up bij langdurige afwezigheid, scherp stellen opdracht Raad van bestuur versus directieteam, positieve evaluatie externe begeleiding bij processen zoal visietraject en personeelsbeleid, …

Evaluatie

Uit de functioneringsgesprekken blijkt het belang van personeelszorg. Werken in de context van de gevangenis is geen evidentie.

Planning 2015

We maken werk van nieuwe vormen van intervisie waarbij elke medewerker zijn/haar gading kan vinden en op een veilige en bij hem/haar passende methode kan werken aan problemen die hij/zij tegenkomt in zijn/haar werk.

Vanaf het najaar 2015 starten we met een waarderingscyclus: gesprekken over taakstelling, evaluatie van de realisaties en het functioneren (zie 5.5.3.).

5.5.3. De Rode Antraciet hanteert een systeem voor de evaluatie van medewerkers.

Realisaties 2014

Binnen de Raad van Bestuur werd dit punt uitgebreid besproken in het kader van het globale personeelsbeleid. Men kwam tot de conclusie dat een systeem van evaluatie dat aanleiding geeft tot beloning of bestraffing momenteel niet past bij onze organisatie. Evalueren van medewerkers an sich stond niet ter discussie.

Evaluatie

Opstart voorzien 2015.

Planning 2015

We starten met een waarderingscyclus. Deze zal bestaan uit een gecombineerd taakstellings- en evaluatiegesprek en het functioneringsgesprek. We voorzien uiteraard een evaluatie van deze cyclus na 2 jaar.

5.5.4. De Rode Antraciet voert een VTO- beleid (Vorming, Training en Ontwikkeling).

Realisaties 2014

Deze doelstelling werd nog niet gerealiseerd. De directie volgde in dit kader wel enkele opleidingen.

Evaluatie

VTO (vorming, training en ontwikkeling) verwijst te sterk naar formele opleidingen. Daarnaast zijn er diverse andere manieren van leren zoals werkplekleren, zelfstudie, intervisie, ...

Planning 2015

We werken een VTOL- beleid uit (Vorming, Training, Ontwikkeling en Leren) waarin elke medewerker zijn/haar gading kan vinden.

5.5.5. De Rode Antraciet organiseert vorming, teamdagen en intervisie voor de medewerkers.

Realisaties 2014

Vorming

Basisopleiding contextuele hulpverlening: vanuit de begrippen en het denkkader van het contextuele denken de relaties van gedetineerden met hun kinderen, ouders, ruimere familie en omgeving beter leren begrijpen en meer zicht krijgen op de moeilijkheden waar hun situatie hen voor plaatst. Het contextueel denken met zijn basishouding van 'meerzijdige partijdigheid' verhindert het eenzijdig bekijken van een situatie.

Voorbereidende dag op de poëzieweek met workshops over hoe met leerlingen op een school of gedetineerden in een gevangenis kan gewerkt worden. Reeds enige jaren zorgt De Rode Antraciet voor gedichtenkaartjes, die verspreid worden via de bibliotheken - en dit naar aanleiding van gedichtendag. Een beter inzicht in de poëzie-scène in Vlaanderen helpt om het aanbod kwalitatief sterker te maken. Er is contact gelegd met Stijn Vranken, stadsdichter in Antwerpen, die een oproep lanceerde om méér poëzie in de gevangenisbibliotheek van Antwerpen te krijgen.

Workshop 'legislatief theater', georganiseerd door De Rode Antraciet. Op deze dag werd met Ronald Matthijssen van C-LINQ gewerkt rond forum-theater, beeldentheater, theater van de onderdrukten. Ook werd informatie gegeven over het vruchtbaar proces waarbij in Servische gevangenissen via workshops 'legislatief theater' voorstellen naar voor werden geschoven om de omstandigheden in Servische gevangenissen te verbeteren. Juristen werkten deze voorstellen uit tot wetsvoorstellen, die in het Servisch Parlement besproken zouden worden. Het nuttige van deze workshop was dat we ontdekten dat via deze drama-technieken op een snelle manier 'conflicten' bespreekbaar konden gemaakt worden. De Rode Antraciet heeft op twee manieren opvolging gegeven aan deze workshop:
- Ronald Matthijssen werd uitgenodigd om de werkwijze te tonen en toe te lichten op een teamdag;
- In het cultuuraanbod 2015 worden gevangenissen uitgenodigd om met deze vormen van theater te werken aan 'beter omgaan met conflicten'.

Uitwisseling met VOCVO: toelichting over het onderwijs in Zwitserse gevangenissen en over het 'informeel leren' via socio-culturele activiteiten in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen. Een boeiende uitwisseling, waarbij duidelijk werd dat het 'informele leren' in het curriculum van Zwitserland weinig aandacht krijgt. Het belang van deze leervorm werd erkend en bevestigd.

Lancering van de coöperatieve 'Het Lezerscollectief': een organisatie die de praktijk van 'samen lezen' en daarover praten wil stimuleren. Via enkele lezingen en 'samen lees-momenten' werd geïllustreerd en verduidelijkt wat de meerwaarde van deze eenvoudige methode is.

Opleiding 'politieke vorming' georganiseerd door de Provincie Antwerpen en TOEMEKA om het materiaal dat voor de verkiezingen van 25 mei dit jaar werd aangemaakt toe te lichten. De Rode Antraciet maakte gebruik van het materiaal van TOEMEKA bij de sessies 'Laat je stem niet verloren gaan' in Brugge (30 april), Gent (7 mei) en Mechelen (14 mei).

Denkdag georganiseerd door het Vlaams Fonds voor de Letteren en Stichting Lezen. De dag bood de gelegenheid om van verschillende auteurs en organisaties te vernemen hoe 'leesbevordering' ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen georganiseerd kan worden. Zinvol om ook met de 'collegagroep gevangenisbibliotheekmedewerkers' te thematiseren.

Een methodische dag 'samen lezen' om met collega-leesbegeleiders te reflecteren over de praktijk van 'samen lezen', waarbij ook geoefend werd. Later was er ook een opfrissingsmoment voor de eerste opleidingsgroep van The Reader Organisation.

Academische zitting n.a.v. het afscheid van Dany Baert in de Interactieacademie. Een tweetal lezingen over de communicatie-theorie fristen ons geheugen op over het belang van deze benaderingswijze.

Wevo-vorming 'motiveren van gedetineerden in groepsverband': leverde nieuwe ideeën op om cursisten te motiveren om zich in te spannen voor een cursus. Vooral Daniel Kahnemans 'Het feilbare brein' biedt veel inspiratie.

Bridge2learn: interactieve uiteenzetting via internet over hoe je best omgaat met weerstand tijdens trainingen. Via vraag en antwoord werd op do's en dont's gewezen.

Preventie van rechterlijke dwalingen en actualia criminologie: met o.a. Prof Raf Verstraeten, prof Peter Van Koppen over hoe zijn studenten cold cases onderzochten waarna de zaak weer heropend kon worden. Prof Van De Voorde kaartte de ontoereikende middelen voor degelijk kwalitatief onderzoek aan. Verder werd aangetoond dat samenwerking tussen hulpverlening en politie in het kader van preventie een must is.

Boekvoorstelling C Fynaut, criminologie en strafrechtsbedeling

Up to date blijven door het lezen van vaktijdschriften als Fatik, Panopticon, tijdschrift herstelrecht, systeemtheoretisch bulletin, ...

Preventie, altijd winst, Logo symposium: leverde te weinig handvatten die bruikbaar zijn.

Sport en media anno 2014 door Hans Vandeweghe: inhoudelijk interessant en boeiend. Bovendien gaf deze lezing de kans om contact met hem te leggen voor een lezing over sport en doping in de gevangenis van Oudenaarde.

Strategisch opleiden (VIVO): opleiden van medewerkers is essentieel voor elke organisatie die vooruit wil. Opleiden kan echter zeer veel gedaantes aannemen van langdurige opleidingen over studiedagen tot zelfstudie en leren op de werkvloer. Belangrijk is om voor elke medewerker de voor hem of haar geschikte manier van leren te ontdekken. Bovendien lijkt het weinig zinvol om mensen te 'verplichten' te leren, je moet ze daartoe stimuleren.

Onthaalbeleid (VIVO): nieuwe mensen aanwerven is een ding. Zorgen dat ze zich snel goed voelen binnen je organisatie en met veel plezier blijven is een ander. Het is daarom zeer belangrijk om werk te maken van een goed onthaalbeleid.

Socius trefdag: innovatiefestival: maatschappelijk innoveren via lezingen, workshops, discussie en uitwisseling.

Teamdagen

Januari: werken in teams (pluspunten en uitdagingen), informatie over het GOS, de lokale actieplannen, het visietraject en het traject van het personeelsbeleid.

Maart: werken rond inspiratie en creativiteit in je job.

Juni: het visietraject en het personeelsbeleid.

Tweedaagse augustus: goed om weten (update van belangrijke zaken zoals het Vlaams regeerakkoord, het samenwerkingsakkoord tussen Justitie en de Vlaamse Gemeenschap, SIDIS, het STRAP, bezoektoelatingen, de Cloud, …) het visietraject en het personeelsbeleid. Teambuildingsactiviteiten.

November: misse en visie

Evaluatie

Vorming dient meer te worden gestimuleerd. De evaluatiecyclus moet hierbij een instrument zijn.

De nieuwe werkwijze voor het organiseren van teamdagen wordt positief geëvalueerd. De regioteams zullen ook in 2015 de teamdagen en de teamtweedaagse organiseren.

Gezien de nood aan personeelszorg dringt een hernieuwing van het intervisieaanbod zich op.

Planning 2015

De regioteams organiseren de teamdagen en teamtweedaagse.

We werken nieuwe vormen van intervisie uit.

We zorgen ervoor dat de medewerkers aangepaste opleidingen, vormingen, ... volgen. Hun noden worden afgetoetst via de evaluatiecyclus.

5.5.6. De Rode Antraciet voorziet een onthaalprogramma voor nieuwe medewerkers.

Realisaties 2014

Medewerkers die startten in 2014 kregen een inlooptraject, met de nodige informatie en ondersteuning van collega's.

Een formeel onthaalprogramma werd niet gerealiseerd, omdat we dit wensten te koppelen aan het nieuwe personeelsbeleid dat in 2014 werd uitgetekend (zie 5.5.).

Evaluatie

De nood aan een onthaalprogramma blijft en nemen we daarom op in de afspraken voor het gerealiseerde nieuw personeelsbeleid.

Planning 2015

In opvolging van de besluiten van de Raad van Bestuur zal het onthaalprogramma voor nieuwe medewerkers gerealiseerd worden in 2016

5.5.7. De Rode Antraciet vzw betrekt bij de aanwerving van personeelsleden, waar zinvol, de expertise van mensen en organisaties uit haar netwerk.

Realisaties 2014

Voor de aanwerving van nieuwe medewerkers betrekken we mensen uit ons netwerk bij het leescomité (screening van de sollicitatiebrieven) en de sollicitatiegesprekken. In 2014 gebeurde dat o.a. voor de aanwerving van een (tijdelijke) sociaal cultureel werker voor de Noorderkempen.

Omgekeerd verspreiden we ook, op vraag, vacatures van de andere partners binnen de Hulp- en Dienstverlening via onze eigen netwerken.

Evaluatie

Deze werkwijze werd ook in 2014 positief geëvalueerd. Partners waarderen dat we hun inbreng valoriseren. Vooral het werken met een leescomité voor de screening van de sollicitatiebrieven is gewaardeerd; het geeft partners inspraak zonder een te grote tijdsinvestering en extra vergadertijd.

Planning 2015

In opvolging van de besluiten van de Raad van Bestuur zal het vastleggen van een formele aanwervingsprocedure in 2016 gepland worden. Een meer formele afspraak over het betrekken van partners kan hier een onderdeel van zijn

5.5.8. De Rode Antraciet vzw versterkt de personeelsploeg via een doordacht, innoverend en ondersteunend stage-, vrijwilligers- en freelancebeleid.

Realisaties 2014

Stagebeleid

In 2014 was er een samenwerking met het ROC Sport en Bewegen (NL) en werden in verschillende gevangenissen in Vlaanderen stageplaatsen beschikbaar gesteld bij de sportwerking. Drie studenten liepen stage in de gevangenis Merksplas in het schooljaar 2013-2014 en twee studenten in het schooljaar 2014-2015.

Bij de sportwerking van de gevangenis Hasselt heeft één student van de PXL Hogeschool Hasselt in 2014 stage gelopen.

Een student sociaal cultureel werk liep stage binnen het project 'voorleesverhalen'. Hij begeleidde verschillende cursussen en werkte een vormingsdag uit voor kandidaat vrijwilligers voor het project voorleesverhalen.

Een studente sociaal cultureel werk HUB volgde diverse cursussen mee en werkte aan een nieuw evaluatieformulier voor de cursussen.

Evaluatie

Het werken met stagiairs vraagt (vaak) wel een tijdsinvestering wegens het begeleiden, beoordelen, etc. We blijven inzetten op stagiairs maar beperken het aantal en screenen ze op voorhand. We vinden het belangrijk dat de stagiairs op een kwalitatieve manier worden begeleid en, wie weet, worden ze later één van onze collega's.

Planning 2015

Ook in 2015 zal er (weer) een samenwerking met het ROC Sport en Bewegen zijn waar in verschillende gevangenissen studenten stage komen lopen. In de gevangenis Merksplas lopen momenteel twee studenten van het ROC stage.

Dit jaar zal er in de gevangenis Merksplas een student voedings- en dieetkunde stage komen lopen, en in de gevangenis Hasselt een student middelbaar sociaal-technische wetenschappen, beiden begeleid door de sportfunctionaris.

Vrijwilligersbeleid

Realisaties 2014

2014 werd de start van het vrijwilligersbeleid van de Rode Antraciet, waarbij gekozen werd om vrijwilligers in te zetten als maatschappelijke meerwaarde binnen de werking van de Rode Antraciet, dus niet louter om meer output te garanderen.

Er werd naast het startschot van een vrijwilligersbeleid ook geïnvesteerd in het werven van 'klassieke' vrijwilligers d.w.z. mensen die zich willen engageren voor een langer durend traject. Binnen het vrijwilligersbeleid van De Rode Antraciet kozen we om te werken met een inlooptraject; zo wordt elke nieuwe vrijwilliger onthaald door de verantwoordelijke van het vrijwilligersbeleid met een kennismakingsgesprek om de verwachtingen af te toetsen en af te stemmen. Indien dit groen licht krijgt, volgt er een proefperiode met een begeleidingsgesprek. Wanneer dit positief verloopt, start een langdurige samenwerking.

Vrijwilligers worden gestimuleerd om over de pijlers heen zich in te zetten om de organisatie zo volledig te leren kennen. Zo realiseerden we in 2014 een heleboel cursussen en projecten met vrijwilligers. Afgerond presteerden onze vrijwilligers zo'n 130 werkdagen aan cultuur –en sportaanbod. Een volledig overzicht van de gerealiseerde projecten: zie verder. Hiernaast komen dan natuurlijk de projecten die we realiseren met 'onrechtstreekse' vrijwilligers. Zo werken we samen met CAW De Kempen voor Buiten Beeld in de Noorderkempen. Deze vrijwilligers worden zowel aangestuurd door De Rode Antraciet als door CAW De Kempen, maar zijn officieel vrijwilligers van CAW De Kempen.

Als return wordt geïnvesteerd in intervisie, vormings –en ontmoetingsmomenten vb. uitnodiging nieuwjaarsreceptie of het organiseren van een vrijwilligersdag (uitwisseling). Lijst: zie verder Binnen de zelfgeorganiseerde opleidingen streven we ernaar om ook externe organisaties hierop uit te nodigen om op die manier ons aanbod nog wijder te verspreiden. Zo sloot o.a. de Boekenkaravaan aan op een opleiding 'voorleesverhalen' en gaf samen met een De Rode Antraciet-vrijwilliger de cursus voorleesverhalen in de gevangenis van Beveren. Er werd gewerkt met ons cursuspakket, maar met de boekjes vanuit de Boekenkaravaan. Deze samenwerking leidt tot verdere samenwerkingen met de Boekenkaravaan voor het kinderbezoek binnen de gevangenis van Beveren.

We konden ook een plaats verkrijgen binnen de Dag Allemaal, waar het vrijwilligerswerk binnen de gevangenissen in een positief daglicht werd gesteld. Er volgde hier al een nieuwe aanmelding van een vrijwilliger uit.

Activiteiten: intervisie, vormings –en ontmoetingsactiviteiten

20/01/2014	Uitnodiging nieuwjaarsreceptie De Rode Antraciet
1-9/03/2014	Week van de vrijwilliger: bedankingskaartje en placemats cell's kitchen opgestuurd
16/04/2014	Opleidingsdag voorleesverhalen I: 6 aanwezigen
22+23/5/2014	Uitnodiging introductie 2-daagse WEVO
23/06/2014	Uitnodiging werkjaarafsluiter juni
30/09/2014	Vrijwilligersbijeenkomst: 4 aanwezigen
1/10/2014	Opleidingsdag voorleesverhalen II: dag 1: 5 aanwezigen
7/10/2014	Opleidingsdag voorleesverhalen II: dag 2: 5 aanwezigen

Gerealiseerde projecten:

Ronde van Vlaanderen Dendermonde

Ouders als onderzoekers Gent, afronding

Ouderschap na detentie Leuven hulp

Cursus Vader zijn (2 maal)

Crea-atelier Antwerpen

Buiten Beeld Noorderkempen

Buiten Beeld Dendermonde

Buiten Beeld Leuven Hulp

Buiten Beeld Tongeren

Voorleesverhalen Gent

Voorleesverhalen Brugge

Voorleesverhalen Ieper

Voorleesverhalen Ruiselede

Voorleesverhalen Beveren

Voorleesverhalen Leuven-Centraal

Filmbespreking herstelgerichte film Ruiselede

Evaluatie

Investering in een inlooptraject vraagt veel tijd, maar is de moeite waard. Op die manier wordt er gestart met duidelijke en haalbare verwachtingen en worden de eendagsvliegen, maar ook de sensatiegerichte vrijwilligers uitgefilterd.

Vrijwilligers die binnen dit traject instromen voelen zich ook nauwer betrokken, kennen 'gezichten' achter de organisatie van De Rode Antraciet en zetten zich heel gedreven in.

De Rode Antraciet kiest ervoor geen vrijwilligersorganisatie te worden en vindt het dan ook zeker en vast een meerwaarde om samen te werken met vrijwilligers vanuit andere organisaties zoals Boekenkaravaan, vrijwilligers van CAW De Kempen. Anderzijds blijven de vragen vanuit de gevangenissen komen om individuele vrijwilligers onder de hoede van De Rode Antraciet te nemen. Dit spanningsveld is een aan te pakken thema in 2015.

Planning 2015

Verdere investering in vrijwilligers opdat binnen de verschillende domeinen verder gewerkt kan worden met vrijwilligers en dit op verschillende niveaus:

- op zoek gaan hoe vrijwilligers nog meer kunnen inschuiven binnen het aanbod van De Rode Antraciet, zonder dat ze hier altijd onder de vleugels van De Rode Antraciet vallen. Onze taak om organisaties buiten de muren aan te spreken om ook binnen de muren een aanbod te realiseren al dan niet aan de hand van vrijwilligers cf. De Boekenkaravaan;
- afwijkend van ons oorspronkelijk principe om geen bijkomende output te genereren, vindt toch een verschuiving plaats, waar we op zoek gaan hoe vrijwilligers, aangestuurd door de cursusbegeleiders, meer cursusuren mogelijk kunnen maken. In eerste instantie bij de cursus voorleesverhalen: waar vorig jaar deels de cursussen voorleesverhalen door een stagiair werden gegeven, streven we er dit jaar naar om dit volledig te laten dragen door vrijwilligers. Anderzijds wordt er ook gekeken welk cursusaanbod nog door vrijwilligers zou kunnen worden opgenomen, na een degelijke train-the-trainer;
- Vragen van de gevangenissen rond creatieve activiteiten proberen op te bouwen rondom vrijwilligers en/of freelancers.

Binnen de Horizongroep zullen we de werking met vrijwilligers evalueren en eventueel besluiten tot uitbreiding.

Freelancebeleid

Realisaties 2014

Freelancers worden veelvuldig ingezet voor projecten en sportactiviteiten. Op die manier halen we enerzijds knowhow binnen waarover we zelf niet beschikken maar brengen we anderzijds ook de samenleving binnen in de gevangenissen.

Evaluatie

Het werken met freelancers is een belangrijke meerwaarde voor onze werking.

Planning 2015

Ook in 2015 blijven we waar nodig en nuttig beroep doen op freelancers.